

SŁOWNIK TERMINOLOGICZNY – LEKSYKON POJĘĆ SFERY ODPORNOŚCI NARODOWEJ

Przełożyli

Piotr Gawliczek
Sebastian Wojciechowski
Jerzy Tomasik

**SŁOWNIK
TERMINOLOGICZNY –
LEKSYKON POJEĆ
SFERY ODPORNOŚCI
NARODOWEJ**

Przełożyli:
Piotr Gawliczek,
Sebastian Wojciechowski,
Jerzy Tomasik

Oryginalna okładka w języku ukraińskim

УДК 351.746.1:323.15(030+038)

ISBN 978-966-554-375-6

<https://doi.org/10.53679/NISS-book.2024.01>

Центр безпекових досліджень
Center for Security Studies

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК-ДОВІДНИК У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

Електронне наукове видання

За повного або часткового відтворення цієї публікації посилання на видання обов'язкове

Термінологічний словник-довідник у сфері національної стійкості [Упорядники: О. О. Резнікова, К. Є. Войтовський]. – Київ : НІСД, 2024. – 80 с. – <https://doi.org/10.53679/NISS-book.2024.01>

Terminological dictionary-reference book in the field of national stability [Compilers: O. Reznikova, K. Voitovsky]. – Kyiv : NISS, 2024. – 80 p. – <https://doi.org/10.53679/NISS-book.2024.01>

Відповідальна за випуск *Т. В. Джига*
Редактор, коректор *О. М. Тищенко*

Виготовлювач
Національний інститут стратегічних досліджень,
вул. Пирогова, 7-а, м. Київ, 01030
Тел./факс: (044) 234-50-07; e-mail: info-niss@niss.gov.ua; <http://niss.gov.ua>

Київ 2024

Tłumaczenie oryginalnej okładki

99933UDC 351.746.1:323.15(030+038)ISBN 978-966-554-375-6
<https://doi.org/10.53679/NISS-book.2024.01>

Centrum Studiów nad Bezpieczeństwem
 Center for Security Studies

SŁOWNIK TERMINOLOGICZNY – LEKSYKON POJĘĆ SFERY ODPORNOŚCI NARODOWEJ

Elektroniczna publikacja naukowa

*W przypadku powielenia całości lub fragmentu publikacji
 wymagane jest powołanie się na tę publikację.*

Słownik terminologiczny – leksykon pojęć sfery odporności narodowej

[Redaktorzy: O. O. Reznikova, K. J. Wojtowski].

Kijów : NISS, 2024. – 80 s. –

<https://doi.org/10.53679/NISS-book.2024.01>

Terminological dictionary-reference book in the field of national stability [Compilers: O. Reznikova, K. Voitovsky]. – Kyiv : NISS, 2024. – 80 p. – <https://doi.org/10.53679/NISSbook.2024.01>

Odpowiedzialna za wydanie *T. W. Dzyga*

Redaktor, korektor *O. M. Tyszczenko*

Przełożyli Piotr Gawliczek, Sebastian Wojechowski, Jerzy Tomasiak

Wydawca

Narodowy Instytut Studiów Strategicznych,
 ul. Pyrohova 7-a, Kijów, 01030

Tel./fax: (044) 234-50-07; e-mail: info-niss@niss.gov.ua; <http://niss.gov.ua>

Kijów 2024

© Narodowy Instytut Studiów Strategicznych, 2024

Tytuł oryginału: термінологічний словник-довідник
У сфері національної стійкості

Redakcja naukowa i przekład:
Piotr Gawliczek - Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie
Sebastian Wojciechowski – Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
Jerzy Tomasik - Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie

Pierwsze wydanie

Recenzent: płk dr hab. inż. Andrzej Soboń, prof. ASzWoj

Wydawca: Fundacja Instytut Badań i Edukacji Społecznej, Olsztyn 2026

e-ISBN

Redakcja i korekta: Jerzy Tomasik

Skład i łamanie: Magdalena Stabla, Jakub Niewelt

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani rozpowszechniana w jakiejkolwiek formie i w jakikolwiek sposób - elektronicznie, mechanicznie, kopiowaniem, nagrywaniem ani w inny sposób - bez pisemnej zgody wydawcy.

Słowo od PT Autorów przekładu na język polski

Publikacja stanowi polski przekład „*Słownika terminologicznego – leksykonu pojęć sfery odporności narodowej*”, wydanego w 2024 roku przez Narodowy Instytut Studiów Strategicznych (NISS) w Kijowie, jako efektu badań zespołu ekspertów ukraińskich zmierzających do usystematyzowania pojęć obszaru, który od 2022 roku stał się jednym z priorytetów bezpieczeństwa tego kraju. Z kolei, kluczowym założeniem przekładu była próba jak najwierniejszego zachowania istoty podejścia autorów oraz specyfiki ukraińskiego dyskursu strategicznego. W procesie przekładu dążono do oddania intencji badaczy z NISS, którzy za cel postawili sobie ukształtowanie „wspólnego języka” – jednoznacznego rozumienia terminów przez specjalistów, administrację oraz społeczeństwo. Ponadto, dla potrzeb przekładu, przyjęta została polska kolejność alfabetyczna haseł, co było zabiegiem świadomym.

Należy zaznaczyć, że ze względu na różnice w systemach prawnych oraz podejściach naukowych, niektóre definicje i terminy mogą nie w pełni tożsame z pojęciami stosowanymi w polskim ustawodawstwie. Różnice wynikają z unikalnych doświadczeń Ukrainy, szczególnie w kontekście trwającej wojny i specyficznych uwarunkowań prawnych, takich jak Kodeks Obrony Cywilnej Ukrainy czy dekrety Prezydenta Ukrainy dotyczące systemu odporności.

Słownik-leksykon zawiera 141 haseł, opracowanych na podstawie 278 materiałów źródłowych przytoczonych w wykazie jako odnośniki. Autorzy nie ograniczyli się do terminologii krajowej podejmując śmiałą próbę interdyscyplinarnego oraz międzynarodowego ujęcia problematyki. W treści poszczególnych haseł przytaczane są definicje i konteksty stosowane przez kluczowe organizacje międzynarodowe, takie jak ONZ, Unia Europejska oraz NATO. Publikacja uwzględnia również tłumaczenia i interpretacje terminów funkcjonujące w systemach prawnych i poradnikach eksperckich Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii oraz Australii. Dzięki tak szerokiemu podejściu, słownik pozwala polskiemu czytelnikowi nie tylko na poznanie ukraińskiej perspektywy sfery odporności narodowej, ale także prześledzenie, w jaki sposób Ukraina wdraża standardy euroatlantyckie do własnych potrzeb. Jest to istotne w kontekście procesów integracyjnych Ukrainy z UE i NATO, gdy spójność terminologiczna odgrywa kluczową rolę w efektywnej komunikacji na poziomie międzynarodowym.

Słowo od PT Autorów słownika-poradnika

Zaproponowano definicje najczęściej używanych terminów związanych z bezpieczeństwem narodowym i odpornością. Zamieszczono materiały referencyjne dotyczące stosowania tych terminów w aktach normatywno-prawnych Ukrainy, dokumentach UE, NATO itp. Opracowany słownik-poradnik w dziedzinie odporności narodowej sprzyja lepszemu zrozumieniu zależności między terminami, kształtowaniu jednoznacznego wspólnego rozumienia i stosowania odpowiednich terminów przez specjalistów, przedstawicieli władz, badaczy, media i społeczeństwo, a także zwiększeniu efektywności komunikacji w dziedzinie odporności narodowej na poziomie krajowym i międzynarodowym. Przeznaczony dla przedstawicieli organów administracji państwowej oraz samorządowej, naukowców, niezależnych ekspertów, przedstawicieli organizacji pozarządowych,

studentów oraz wszystkich zainteresowanych problematyką zapewnienia bezpieczeństwa narodowego i odporności.

This dictionary provides definitions of the most common terms related to national security and resilience. It includes references to the usage of these terms in the regulatory and legal acts of Ukraine, as well as in documents from the EU, NATO, and other international organizations. The reference dictionary aims to enhance the understanding of the relationships between these terms, ensuring a consistent and accurate use among specialists, government officials, researchers, media professionals, and the public. By promoting clearer communication, it contributes to more effective dialogue and collaboration in the field of national resilience at both national and international levels. The dictionary is intended for governmental officials, scholars, independent experts, members of civil society organizations, students, and anyone with an interest in national security and resilience

WSTĘP

W warunkach niepewności i zmienności środowiska bezpieczeństwa, wzmacnianie odporności narodowej ma ogromne znaczenie dla państwa i społeczeństwa. Zadanie to jest priorytetem dla Ukrainy. W ostatnich latach odpowiednie słownictwo upowszechniło się w dyskusjach publicznych, literaturze fachowej i ukraińskim ustawodawstwie. Eksperti często używają terminów zapożyczonych z innych języków, które nie zawsze są powszechnie używane i zrozumiałe dla ogółu społeczeństwa. W związku z tym występują rozbieżności i niespójności w interpretacji wielu terminów. Nie sprzyja to jednolitemu rozumieniu zadań wzmacniania odporności narodowej, zdefiniowanych przez kierownictwo państwa i ich skutecznej realizacji.

Szereg ukraińskich aktów prawnych reguluje część terminologii w wymienionej dziedzinie, ale niektóre powszechnie używane terminy albo nie posiadają definicji, albo ich interpretacje są specyficzne, ponieważ odnoszą się do różnych obszarów działalności. Wynika to po części z faktu, że terminy te są niejednoznaczne i wymagają doprecyzowania co do zakresu ich zastosowania. Jednocześnie szereg dokumentów UE i NATO zawiera definicje niektórych terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, odporności, zarządzania kryzysowego itp., które należy uwzględnić w kontekście procesów integracji europejskiej i euroatlantyckiej Ukrainy.

W podręcznikach i literaturze edukacyjnej dostępnych na Ukrainie nie poświęca się obecnie temu zagadnieniu wystarczającej uwagi. Dlatego istnieje pilna potrzeba opracowania i wdrożenia słownika terminów z zakresu odporności narodowej, a także szeregu słowników branżowych (w szczególności dotyczących zarządzania kryzysowego, podobnie jak ma to miejsce w innych krajach – Australii, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych oraz organizacjach międzynarodowych – NATO, ONZ itp.), aby usystematyzować i ujednolicić stosowaną terminologię.

Opracowując słownik terminologiczny-poradnik⁹⁹⁹⁹ w dziedzinie odporności narodowej, Narodowy Instytut Studiów Strategicznych dążył do osiągnięcia szeregu celów, w tym:

- ukształtowanie *wspólnego języka* – jednoznacznego, wspólnego rozumienia i stosowania odpowiednich terminów przez specjalistów, przedstawicieli struktur rządowych, badaczy, media i opinię publiczną;
- promowanie zrozumienia relacji między terminami, zapewnienie jednolitości i spójności terminologicznej;
- zmniejszenie ryzyka błędów, a tym samym zwiększenie efektywności komunikacji w dziedzinie odporności narodowej na poziomie krajowym i międzynarodowym;
- wspieranie rozwoju integracji europejskiej i euroatlantyckiej Ukrainy;

- rozwój na Ukrainie kultury odporności, nowoczesnego systemu zarządzania i zarządzania ryzykiem;
- wspieranie rozwoju programów edukacyjnych dla zaawansowanych szkoleń i kształcenia nowego pokolenia specjalistów w dziedzinie odporności narodowej.

Niniejszy słownik-poradnik powstał przy udziale szerokiego grona ekspertów z Narodowego Instytutu Studiów Strategicznych, którzy mają duże doświadczenie w różnych dziedzinach działalności, w tym w kwestiach zrównoważonego rozwoju.

Przy opracowywaniu słownika autorzy oparli się na powszechnie akceptowanym rozumieniu koncepcji odporności, a także na odpowiedniej praktyce, która rozwinęła się na świecie i w Ukrainie. Słownik zawiera 141 jasnych i przystępnych definicji kluczowych terminów, opracowanych na podstawie analizy literatury naukowej, odnoszących się zarówno do zrównoważonego rozwoju, jak i bezpieczeństwa narodowego. Umożliwia to porównanie terminów i lepsze zrozumienie wspólnych i odrębnych cech pojęć zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa narodowego.

Do stworzenia tego słownika-poradnika wykorzystano podejście dyrektywne i opisowe. Na podstawie analizy, porównania i uogólnienia różnych definicji znalezionych w literaturze fachowej, zaproponowano definicje, które naszym zdaniem najtrafniej oddają znaczenie terminów, które opisują. Publikacja zawiera również odniesienia do źródeł literackich zawierających odpowiednią terminologię, a także zaproponowano dodatkowy poziom informacji na temat stosowania tych terminów w aktach normatywno-prawnych Ukrainy, dokumentach UE, NATO itp. Do sformułowania zalecanych definicji autorzy korzystali z autorytatywnych źródeł, których lista została podana w odpowiednim rozdziale.

Słownik-poradnik składa się z wstępu, części głównej, a także zawiera wykaz wykorzystanych źródeł. W części głównej słownika-poradnika przedstawiono 141 haseł słownikowych z informacjami referencyjnymi.

Cechy hasła słownikowego. Jednostka tytułowa - termin (słowo lub fraza), pisany wielką literą i pogrubiony. Jednostka tytułowa jest wyróżniona i prezentowana głównie w liczbie pojedynczej. Tytuł prezentowany jest w liczbie mnogiej, jeśli odpowiada to ogólnie przyjętej praktyce. Rzadziej używany lub mniej zalecany termin lub jego element są prezentowane w nawiasach. Równoważne warianty podano przez ukośnik. Dodatkowe (fakultatywne) elementy terminu podano w nawiasach klamrowych. Tłumaczenie lub odpowiednik terminu w języku angielskim podano w nawiasach. Informacje pomocnicze (jeśli są dostępne) ze wskazaniem źródła zawierają definicję terminu w aktach normatywno-prawnych Ukrainy i/lub definicję terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych. Jeśli taka definicja nie występuje w wykorzystanych źródłach, zaproponowano przykłady użycia terminu lub jego wariantów w oficjalnych tekstach. Podano także odnośniki do zalecanych dokumentów, które zawierają przydatne informacje na dany temat,

lub do odpowiednich artykułów w tym słowniku-poradniku.

- Korzystając ze słownika, należy pamiętać o następujących kwestiach.
- Zaproponowane definicje są albo całkowicie oryginalne, albo oparte na ukraińskich i/lub zagranicznych źródłach (odniesienia do wykorzystanych dokumentów podano).
 - Definicje z innych źródeł zostały dostosowane do koncepcji niniejszego słownika: usunięto przykłady, ujednolicono użycie wielkich liter lub wewnętrznych odnośników itp. Akty normatywno-prawne Ukrainy cytowane są bez zmian zgodnie z pisownią oryginału.
 - Wszystkie źródła zostały umieszczone w rozdziale „Lista wykorzystanych źródeł”, gdzie podano nazwę organizacji oraz opis dokumentu (cytowany z dokumentu lub strony internetowej organizacji).
 - Rozumiejąc, że skuteczny słownik wymaga ciągłego doskonalenia, zachęcamy jego użytkowników do przesyłania swoich krytycznych uwag. Uzasadnione spostrzeżenia dotyczące zaproponowanych w słowniku-definicji, propozycje nowych terminów i ich znaczeń, rekomendacje dotyczące funkcjonalności i prezentacji będą uwzględnione w kolejnych wydaniach.

Uwagi i sugestie prosimy przysyłać na adres: NISS, 01054, m. Kijów, ul. Pyrohova 7A, e-mail: info-niss@niss.gov.ua.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	8
A	17
Adaptacja	17
Adaptacyjność	17
Akceptowalne ryzyko	18
Analiza ryzyka	18
Antyterrorystyczna działalność / Walka w celu z terroryzmem	19
Atak	19
Awaria	19
B	21
Bezpieczeństwo	21
Bezpieczeństwo ekologiczne	21
Bezpieczeństwo ekonomiczne	21
Bezpieczeństwo energetyczne [kraju]	22
Bezpieczeństwo geopolityczne	23
Bezpieczeństwo informacyjne	23
Bezpieczeństwo infrastruktury krytycznej	24
Bezpieczeństwo migracyjne	24
Bezpieczeństwo narodowe	25
Bezpieczeństwo regionalne	25
Bezpieczeństwo sieciowe	25
C	27
Centra Doskonałości NATO	27
Ciągłość	27
Ciągłość biznesu	28
Ciągłość zarządzania państwowego (rządu)	28
Cyberatak	28
Cyberbezpieczeństwo	29
Cyberincydent	30
Cyberodporność	31
Cyfryzacja	32
D	33

Dezinformacja.....	33
Dywersyfikacja gospodarki	33
E.....	35
Ekologiczna odporność.....	35
Elastyczność	35
F.....	37
Funkcje i/lub usługi o kluczowym znaczeniu dla życia / Funkcje i/lub usługi zapewniające podstawowe warunki życia	37
G.....	38
Geopolityczna odporność	38
Globalne ryzyka.....	38
Globalne wstrząsy.....	38
Globalne zagrożenia.....	39
Gotowość na sytuacje nadzwyczajne.....	39
Gromada / Wspólnota	39
I.....	41
Identyfikacja ryzyka	41
Incydent	41
Infrastruktura krytyczna.....	42
Inkluzja	43
Innowacja.....	43
Innowacyjne technologie	44
Instytuty społeczeństwa obywatelskiego	44
K.....	46
Katastrofa.....	46
Katastrofy naturalne.....	46
Katastrofy naturalne / Klęski żywiołowe.....	46
Kompleksowe podejście	47
Kowariancyjne wstrząsy / wstrząsy	47
Krajowy rejestr ryzyk	47
Kryzys.....	48
Kryzysowa sytuacja / Kryzys.....	48
Kryzysowy menedżment.....	49
Kultura bezpieczeństwa	49

M.....	50
Mentalna / psychologiczna odporność.....	50
N.....	51
Narodowa odporność.....	51
Narodowy system obrony cywilnej.....	51
Narodowy system cyberbezpieczeństwa	51
Narodowy system ochrony infrastruktury krytycznej	52
Narodowy system ochrony ludności / obrony cywilnej.....	52
Narodowy system odporności.....	53
Nieautoryzowana ingerencja.....	54
Nieokreśloność	54
Niezawodność.....	54
Nowoczesne i Przełomowe technologie	55
O.....	57
Obiekty infrastruktury krytycznej.....	57
Obrona cywilna.....	57
Ocenianie	57
Ocenianie	58
Ochrona informacji zasobów	59
Ochrona infrastruktury krytycznej.....	59
Ochrona ludności cywilnej	60
Odbudowa.....	60
Odporność.....	61
Odporność demokracji	62
Odporność ekosystemu	62
Odporność społeczności	63
Odporność ekonomiczna	63
Odporność energetyczna.....	64
Odporność infrastruktury krytycznej	65
Odporność łańcuchów dostaw	65
Odporność migracyjna.....	66
Odporność na katastrofy (awarii / klęsk).....	66
Odporność na zmiany klimatu	67
Odporność obywatelska.....	68

Odporność organizacyjna	68
Odporność prawa	68
Odporność społeczeństwa / Odporność społeczna.....	69
Operator infrastruktury krytycznej	69
Organy administracji państwowej (władzy państwowej)	70
P	72
Podmioty zapewnienia narodowej odporności	72
Podstawowe funkcje narodowe	72
Podstawowe kryteria NATO dotyczące odporności	73
Prawdopodobieństwo / Prawdopodobieństwo	73
Priorytetowe funkcje instytucjonalne	73
Profilaktyka / Zapobieganie	74
Prognozowanie ryzyk.....	75
Przeciwdziałanie dezinformacji	75
Przygotowanie	76
Przyswajanie lekcji z doświadczenia / Uczenie się i wykorzystanie zdobytego doświadczenia.....	76
Publiczna bezpieczeństwo i porządek.....	77
Publiczna odporność	77
R.....	78
Reagowanie na sytuacje kryzysowe	78
Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne	78
Rezerwa	79
Rezerwy strategiczne	79
Reżim prawny stanu nadzwyczajnego	80
Reżim prawny stanu wojennego	81
Ryzyko	82
S	83
Skutki	83
Spójność polityki	83
Spójność społeczna	83
Społeczeństwo obywatelskie	84
Stabilność finansowa	85
Stan wojenny	85

Strategia bezpieczeństwa narodowego	86
Strategia odporności narodowej	86
Strategia zrównoważonego rozwoju	87
Subsydiarność	87
System wczesnego ostrzegania oraz reagowania	88
Sytuacja nadzwyczajna	88
Sytuacyjna świadomość / Świadomość o sytuacji	89
Ś	91
Świadomość	91
Świadomość o sytuacji	91
T	92
Terroryzm	92
Transformacja	92
U	93
Ubezpieczenie	93
Uczenie się i wykorzystanie zdobytego doświadczenia	93
W	94
Wojna hybrydowa	94
Wpływ	94
Wrażliwość	94
Wrażliwość / Podatność	95
Wspólnota	95
Wszechstronna	95
Wyzwanie	96
Z	97
Zaangażowanie społeczności	97
Zagrożenia hybrydowego typu	97
Zagrożenia hybrydowe / Zagrożenia typu hybrydowego	97
Zagrożenie (hazard)	98
Zagrożenie (zagrożenie)	98
Zapobieganie	99
Zarządzanie kryzysowe	99
Zarządzanie (zarządzanie) ryzykiem	99
Zarządzanie kryzysowe / Zarządzanie kryzysem / Kryzysowy menedżment	

.....	100
Zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi	101
Zdolność / Zdolności.....	102
Zdolność społeczności	102
Zdolności	103
Zgodność.....	103
Zmniejszenie (łagodzenie) ryzyka	104
Zrównoważony rozwój	104
WYKAZ ŹRÓDEŁ	105

A

Adaptacja (adaptation) – proces dostosowywania się do zmieniających się warunków egzystencji oraz negatywnych wpływów zewnętrznych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Adaptacja ustawodawstwa Ukrainy jest planowym procesem, który obejmuje kilka kolejnych etapów, na każdym z których powinien być osiągnięty określony stopień zgodności ustawodawstwa Ukrainy z *acquis* (dorobku prawnego) Unii Europejskiej ([Ustawa Ukrainy „O Ogólnopństwowym Programie Adaptacji Prawa Ukrainy do prawa UE”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Adaptacja – proces przystosowania się nowych warunków klimatycznych w celu zmniejszenia ryzyk dla cennych aktywów ([US Climate Resilience Glossary](#));

Adaptacja do zmiany klimatu (adaptation to climate change) – proces przystosowania się do klimatu – istniejącego lub oczekiwanego, oraz jego wpływu ([ISO 14030-3:2022](#)).

Zob.: [UN. Climate Adaptation](#).

[NATO. NATO's Readiness Action Plan](#).

Adaptacyjność (adaptability, adaptive capacity) – zdolność państwa, społeczeństwa, przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, systemu do dostosowywania się do nagłych zmian otoczenia, działania zagrożeń lub innych wpływów, co umożliwia zachowanie swojej integralności i funkcjonalności w trudnych warunkach.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jednej z głównych zasad odpowiedniego systemu: **Adaptacyjność** – *zakłada zdolność systemu do dostosowywania się do warunków kryzysowych i nowych okoliczności powstałych pod wpływem zagrożenia lub sytuacji kryzysowej, zapewnienia przetrwania, ewolucji, możliwości przekształcenia negatywnych rezultatów w pozytywne, a także stosowania innowacyjnych rozwiązań* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Adaptacyjność – zdolność uczestników (osób, społeczności, rządów) do dostosowywania się do zakłóceń, łagodzenia potencjalnych szkód, wykorzystywania możliwości oraz radzenia sobie ze skutkami zmian ([UK](#)

Government Resilience Glossary);

Adaptacyjność (adaptability) – zdolność infrastruktury do reagowania na zmiany w swoim środowisku, aby nadal spełniać zarówno wymagania funkcjonalne, jak i niefunkcjonalne (ISO/IEC TR 29119-11:2020);

Adaptacyjność (adaptive capacity) – zdolność systemów, instytucji, ludzi oraz innych organizmów do dostosowywania się potencjalnej szkody wykorzystywać możliwości lub reagować na skutki (ISO 14090:2019).

Akceptowalne ryzyko (acceptable risk) – poziom ryzyka, przy którym państwo, społeczeństwo, organizacja lub system mogą funkcjonować bez znaczących strat lub ze stratami, które łącznie są niższe niż koszty usunięcia danego ryzyka.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Akceptowalny poziom ryzyka – poziom ryzyka wystąpienia awarii, który w granicach obiektu lub strefy ochrony sanitarnej wokół niego jest mniejszy lub równy granicznie dopuszczalnemu poziomowi (Ustawa Ukrainy „O obiektach zwiększonego niebezpieczeństwa”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Akceptowalne ryzyko – stopień strat ludzkich i materialnych, który społeczność, odpowiednie organy lub władze uznają za dopuszczalny w działaniach minimalizujących ryzyko katastrofy (UN DHA Disaster Management Glossary);

Akceptowalne ryzyko – poziom strat, który społeczeństwo lub wspólnota uznaje za akceptowalny ze względu na obowiązujące warunki społeczne, ekonomiczne, polityczne, kulturowe, techniczne i środowiskowe (UN ISDR Terminology);

Akceptowalne ryzyko – poziom ryzyka, który osoba lub społeczeństwo akceptuje, aby uzyskać określone korzyści (ISO 8930:2021);

Akceptacja ryzyka – uzasadniona decyzja o podjęciu określonego ryzyka (ISO/DIS 22300:2021).

Analiza ryzyka (risk analysis) – proces określania charakteru i poziomu ryzyka, a także jego możliwych skutków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Analiza ryzyka – działalność informacyjno-analityczna dotycząca oceny zagrożeń dla bezpieczeństwa ekonomicznego, stopnia jego podatności oraz poziomu negatywnego wpływu na nie (Ustawa Ukrainy „O Biurze Bezpieczeństwa Ekonomicznego Ukrainy”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Analiza ryzyka – systematyczna analiza składników i cech ryzyka (USA

[Government Glossary](#));

Analiza ryzyka – proces uświadamiania sobie pochodzenia ryzyka i określania poziomu ryzyka ([ISO 31073:2022](#)).

Antyterrorystyczna działalność / Walka w celu z terroryzmem (counterterrorist activity/counterterrorism) – działania, które są podejmowane dla profilaktyki, zapobiegania, powstrzymywania aktów terrorystycznych, a także odbudowy po nich.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Walka z terroryzmem – działalność w zakresie zapobiegania, wykrywania, powstrzymywania, minimalizacji skutków działalności terrorystycznej ([Ustawa Ukrainy „O walce z terroryzmem”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Walka z terroryzmem – wszystkie środki prewencyjne, obronne i ofensywne podjęte w celu zmniejszenia podatności sił, osób i mienia na zagrożenia i/lub akty terrorystyczne, a także w celu reagowania na akty terrorystyczne ([NATO AAP – 06](#)).

Zob.: [United Nations Global Counter-Terrorism Strategy](#).

Atak (attack) – celowe działania mające na celu wyrządzenie szkody państwu, społeczeństwu, systemowi, sieci lub poszczególnym osobom.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Atak – akty przemocy wobec przeciwnika, niezależnie od tego, czy są one podejmowane w trakcie ofensywy czy w trakcie obrony ([Zarządzenie Ministra obrony Ukrainy z 23.03.2017 nr 164](#));

Atak – działania mające na celu wzięcie zakładników, przejęcie obiektów wojskowych i/lub cywilnych w celu zadania ran, śmierci, uszkodzenia, zniszczenia ([Uchwała Rady Ministrów Ukrainy z dnia 14 lutego 2018 r. nr 68](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Atak – incydent spowodowany celowym działaniem (związany z bezpieczeństwem); w przeciwieństwie do niebezpiecznego zjawiska naturalnego lub awarii, atak jest planowany i realizowany przez aktywnego przeciwnika (na przykład terrorystę, przestępcę lub cyberprzestępcę), który działa zgodnie z własnymi możliwościami i biorąc pod uwagę konkretny cel /zamiar ([Resilience Glossary](#)).

Zob.: [NATO. Collective defence and Article 5](#).

Awaria (accident) – nagłe niebezpieczne zdarzenie o charakterze technogennym, podczas którego wyrządzono szkodę ludziom, mieniu lub środowisku.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Awaria – niebezpieczne zdarzenie o charakterze technogennym, które spowodowało uszkodzenie, zranienie ludności lub stwarza na określonym terytorium lub terytorium podmiotu działalności gospodarczej zagrożenie dla życia lub zdrowia ludności oraz prowadzi do zniszczenia budynków, konstrukcji, urządzeń i środków transportu, zakłócenia procesu produkcyjnego lub transportowego, bądź powoduje ponadnormatywne, awaryjne emisje substancji zanieczyszczających oraz inny szkodliwy wpływ na środowisko naturalne ([Kodeks Obrony Cywilnej Ukrainy](#))

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Awaria – nagłe zdarzenie, podczas którego wyrządzono szkodę ludziom, mieniu lub środowisku sztucznemu bądź naturalnemu ([Australian Emergency Management Glossary](#));

Awaria – zdarzenie, które może spowodować lub prowadzić do przerwania działania, straty, sytuacji nadzwyczajnej lub kryzysu ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Awaria – zdarzenie, które może poważnie zakłócić lub zakłóca świadczenie usług o kluczowym znaczeniu, zwłaszcza gdy dotyczy to krajowych systemów odpowiedzialnych za zapewnienie praworządności ([Directive \(EU\) 2022/2557](#)).

B

Bezpieczeństwo (security) – stan zabezpieczenia przed zagrożeniami różnego charakteru oraz pochodzenia.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo – właściwość obiektu polegająca na zapewnieniu braku ryzyka wyrządzenia szkody zdrowiu ludzi, mieniu oraz środowisku ([Zarządzenie Ministerstwa polityki przemysłowej Ukrainy z dnia 15.06.2004 nr 285](#));

Bezpieczeństwo – brak niedopuszczalnego ryzyka związanego z możliwością wyrządzenia szkody i/lub poniesienia strat ([Uchwała KKR PwSEiUP z dnia 14.03.2018 nr 310](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo – stan, w którym nie występuje niebezpieczeństwo ani jego zagrożenie pod warunkiem przestrzegania procedur lub po podjęciu odpowiednich działań ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Bezpieczeństwo – stan, w którym określone informacje, środki materialne, personel, działalność i obiekty są chronione przed szpiegostwem, sabotażem, działalnością dywersyjną, terroryzmem i szkodą, a także przed utratą lub nieautoryzowanym ujawnieniem ([NATO AAP – 06](#)).

Bezpieczeństwo ekologiczne (environmental security) – stan i warunki środowiska, w których zapewniona jest równowaga ekologiczna oraz zagwarantowana ochrona środowiska, zachowanie życia i zdrowia ludzi.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo ekologiczne to taki stan środowiska naturalnego, w którym zapobiega się pogorszeniu sytuacji ekologicznej oraz powstawaniu zagrożenia dla zdrowia ludzi ([Ustawa Ukrainy „O ochronie środowiska naturalnego”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo ekologiczne – podjęte środki lub polityka wprowadzona w celu ochrony i wspierania bezpieczeństwa zewnętrznych warunków, które wpływają na życie, rozwój i przetrwanie organizmu ([European Environment Agency Glossary](#)).

Zob.: [UNEP. Environment Security](#).

Bezpieczeństwo ekonomiczne (economic security) – zdolność gospodarki narodowej do rozszerzania reprodukcji w celu: zaspokojenia potrzeb ludności i

państwa na określonym poziomie; przeciwdziałania destabilizującemu oddziaływaniu czynników zagrażających zrównoważonemu i trwałemu rozwojowi kraju; zapewnienia konkurencyjności gospodarki narodowej w światowym systemie gospodarczym.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo ekonomiczne – to stan gospodarki narodowej, który pozwala zachować odporność na zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne, zapewniać wysoką konkurencyjność w światowym środowisku gospodarczym i charakteryzuje zdolność gospodarki narodowej do trwałego i zrównoważonego wzrostu ([Zarządzenie Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy z dnia 29.10.2013 r. nr 1277](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo ekonomiczne – zdolność poszczególnych osób, gospodarstw domowych lub społeczności do zaspokajania swoich podstawowych potrzeb w sposób godny i stabilny ([ICRC. Economic Security](#)).

Zob.: [Ekonomiczne bezpieczeństwo](#);

[ILO. Definitions](#);

[European Economic Security Strategy](#).

Bezpieczeństwo energetyczne [kraju] (energy security) – zdolność państwa do technicznie niezawodnego i bezpiecznego, ekonomicznie efektywnego oraz ekologicznie akceptowalnego zaspokajania potrzeb społeczeństwa w zasoby energetyczne, zapewniania stałego funkcjonowania gospodarki narodowej w warunkach normalnych i kryzysowych, ochrony interesów narodowych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo energetyczne – ochrona interesów narodowych w zakresie zapewnienia dostępu do niezawodnych, odpornych, dostępnych i nowoczesnych źródeł energii w sposób technicznie niezawodny, bezpieczny, ekonomicznie efektywny i ekologicznie akceptowalny w warunkach normalnych oraz w warunkach stanu szczególnego lub nadzwyczajnego ([Zarządzenie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 4 sierpnia 2021 r. nr 907-p](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo energetyczne – stała dostępność energii w różnych formach, w wystarczającej ilości i po rozsądnych cenach ([UNDP. Energy security](#));

Bezpieczeństwo energetyczne – istnienie gwarantowanego dostępu do niezawodnych źródeł energii oraz zdolność do ochrony i dostarczania

wystarczającej ilości energii dla zaspokojenia podstawowych ważnych potrzeb (U.S. Code).

Zob.: [European energy security strategy](#).

[Bezpieczeństwo energetyczne Ukrainy](#).

Bezpieczeństwo geopolityczne (geopolitical security) – stan ochrony światowego systemu stosunków międzynarodowych oparty na zasadach uznanych przez zdecydowaną większość państw świata.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [Lowy Institute. Geopolitical security](#).

Bezpieczeństwo informacyjne (information security) – stan ochrony systemów informacyjnych przed nieautoryzowanym dostępem, wykorzystaniem, ujawnieniem, naruszeniem integralności lub zniszczeniem.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo informacyjne – stan ochrony żywotnych interesów człowieka, społeczeństwa i państwa, w którym zapobiega się wyrządzaniu szkody poprzez: niekompletność, nieterminowość i niewiarygodność wykorzystywanych informacji; negatywny wpływ informacyjny; negatywne skutki stosowania technologii informacyjnych; nieautoryzowane rozpowszechnianie, wykorzystywanie i naruszanie integralności, poufności oraz dostępności informacji ([Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach rozwoju społeczeństwa informacyjnego na Ukrainie na lata 2007-2015”](#));

Bezpieczeństwo informacyjne Ukrainy – element składowy bezpieczeństwa narodowego Ukrainy, stan ochrony suwerenności państwowej, integralności terytorialnej, demokratycznego porządku konstytucyjnego, innych żywotnych interesów człowieka, społeczeństwa i państwa, w którym należyce zapewnione są konstytucyjne prawa i wolności człowieka do zbierania, przechowywania, wykorzystywania i rozpowszechniania informacji, dostęp do wiarygodnej i obiektywnej informacji, istnieje skuteczny system ochrony i przeciwdziałania wyrządzaniu szkody poprzez rozpowszechnianie negatywnych wpływów informacyjnych, w tym skoordynowane rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, destrukcyjnej propagandy, innych operacji informacyjnych, nieautoryzowane rozpowszechnianie, wykorzystywanie i naruszenie integralności informacji z ograniczonym dostępem ([Dekret Prezydenta Ukrainy, 28 grudnia 2021 roku nr 685/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo informacyjne – polityka, praktyki i procedury stosowane do systemów informacyjnych, aby zagwarantować, że dane i informacje przechowywane w tych systemach lub przez nie przesyłane nie są podatne na niewłaściwe lub nieautoryzowane ujawnienie, wykorzystanie, dostęp, eksport czy modyfikację oraz sieci, które wykorzystywane do przechowywania, przetwarzania lub przesyłania informacji, są utrzymywane w stanie operacyjnym i chronione przed nieautoryzowanym dostępem ([US Emergency Management Terms and Definitions](#));

Bezpieczeństwo informacyjne – ochrona informacji i systemów informacyjnych przed nieautoryzowanym dostępem, wykorzystaniem, ujawnieniem, naruszeniem, modyfikacją lub zniszczeniem w celu w celu zapewnienia poufności, integralności oraz dostępności ([US National Institute of Standards and Technology Glossary](#)).

Zob.: [European Data Protection Supervisor. Information Security](#).

Bezpieczeństwo infrastruktury krytycznej (critical infrastructure security) – stan ochrony infrastruktury krytycznej przed zagrożeniami wszelkiego rodzaju (fizycznymi, antropogenicznymi i naturalnymi, cyberzagrożeniami itp.), a także praktyki (działania i procedury), ukierunkowane na osiągnięcie i utrzymanie takiego stanu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo infrastruktury krytycznej – stan ochrony infrastruktury krytycznej, w którym zapewniona jest funkcjonalność, ciągłość działania, zdolność do odtworzenia, integralność i odporność infrastruktury krytycznej ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: **Bezpieczeństwo, Krytyczna infrastruktura.**

[CISA. Critical Infrastructure Security and Resilience;](#)

[Australian Government. Security of Critical Infrastructure Act, 2018;](#)

[Government of the Republic of South Africa. Critical Infrastructure Protection Act, 2019;](#)

[UN. The Protection of Critical Infrastructure against Terrorist Attacks.](#)

Bezpieczeństwo migracyjne (migration security) – stan ochrony państwa, społeczeństwa i rynku pracy przed zagrożeniami migracyjnymi, w którym zapewnione jest uwzględnienie interesów zarówno państwa, społeczeństwa, jak i jednostki zgodnie z gwarantowanymi w ustawodawstwie prawami człowieka; element bezpieczeństwa narodowego (w szczególności bezpieczeństwa

demograficznego).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw oraz organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [UN. International migration](#);

[United Nations Documents Related to Migration](#).

Bezpieczeństwo narodowe (national security) – stan ochrony państwa, społeczeństwa, obywateli, interesów narodowych przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Bezpieczeństwo narodowe Ukrainy – ochrona suwerenności państwowej, integralności terytorialnej, demokratycznego porządku konstytucyjnego oraz innych interesów narodowych Ukrainy przed rzeczywistymi i potencjalnymi zagrożeniami ([Ustawa Ukrainy „O bezpieczeństwie narodowym Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo narodowe – kompleksowy program zintegrowanych polityk i procedur dla ministerstw, agencji i funkcji rządu USA, ukierunkowanych na ochronę terytorium, ludności, infrastruktury, instytucji, wartości i globalnych interesów państwa ([US Government Glossary](#)).

Bezpieczeństwo regionalne (regional security) – ochrona narodowych granic i interesów państw należących do określonego obszaru geograficznego (regionu), zapewniona w szczególności przez systemy współpracy tych państw.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw oraz organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo regionalne – bezpieczeństwo zapewnione współpracą państw należących do określonego regionu ([IGI Global InfoScipedia](#)).

Zob.: [Organization for Security and Co-operation in Europe](#).

Bezpieczeństwo sieciowe (network security) – działania, protokoły i technologie opracowane i wdrożone w celu zapewnienia bezpiecznego działania urządzeń, oprogramowania i użytkowników, zapewnienia integralności i poufności danych i zasobów sieciowych, ochrony ich przed nieautoryzowanym dostępem, nieuprawnionym użyciem, zniszczeniem.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw oraz organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo systemów sieciowych i informacyjnych – zdolność systemów sieciowych i informacyjnych do wytrzymywania – na określonym poziomie pewności – wszelkich działań zagrażających dostępności, autentyczności, integralności lub poufności przechowywanych lub przesyłanych lub przetwarzanych danych albo powiązanych usług, które oferują takie systemy sieciowe i informacyjne lub które są dostępne za pośrednictwem takich systemów ([Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 roku](#));

Bezpieczeństwo sieci – ochrona podstawowej infrastruktury sieciowej przed nieautoryzowanym dostępem, nieuprawnionym użyciem lub kradzieżą. Obejmuje tworzenie bezpiecznej infrastruktury dla bezpiecznego działania urządzeń, aplikacji, użytkowników i programów ([Cisco Systems Inc](#)).

Zob.: [European Union Agency for Cybersecurity](#);

[NATO's Cyber Security Centre](#);

[NATO. Cyber defence](#).

C

Centra Doskonałości NATO (NATO Centres of Excellence, COE) – oficjalnie akredytowane przy NATO instytucje, które szkolą specjalistów z państw członkowskich NATO i państw partnerskich, pomagają opracowywać doktryny oraz dokumenty programowe Sojuszu, realizują projekty naukowe i praktyczne oraz programy, które poprawiają interoperacyjność i wspierają wdrażanie norm oraz standardów NATO.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Centra Doskonałości NATO – międzynarodowe organizacje wojskowe, które szkolą liderów i specjalistów z krajów członkowskich i partnerskich NATO ([NATO. Centres of Excellence](#));

Akredytowane przez NATO Centrum Doskonałości (COE) jest organizacją założoną i finansowaną przez jedno lub więcej państw członkowskich, która gromadzi powszechnie uznane doświadczenie i wiedzę w określonej dziedzinie tematycznej na rzecz Sojuszu w ramach czterech podstawowych zasad programu NATO dotyczącego COE. Centrum Doskonałości nie wchodzi w skład Struktury Dowodzenia ani innych instytucji NATO, ale jest częścią szerszej struktury wspierającej funkcjonowanie Sojuszu ([The Military Committee Policy MC 0685](#)).

Ciągłość (continuity) – zapewnienie realizacji przez państwo, instytucję, organizację, przedsiębiorstwo, system podstawowych funkcji i świadczenia podstawowych usług bez przerwy przed, w trakcie i po kryzysie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jeden z głównych zasad odpowiedniego systemu: **Ciągłość** – zakłada, że w warunkach pojawienia się zagrożenia, wystąpienia sytuacji kryzysowej system nadal działa bez znacznej utraty funkcjonalności, wszystkie podmioty zapewniające narodową odporność są w stanie wykonywać podstawowe funkcje (jedna z zasad narodowego systemu odporności) ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ciągłość – uprzednio zatwierdzona przez kierownictwo strategiczna i taktyczna zdolność organizacji do planowania warunków, sytuacji i zdarzeń oraz reagowania na nie, aby nadal działać na akceptowalnym, uprzednio określonym poziomie ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Ciągłość – nieprzerwana zdolność do świadczenia usług i zabezpieczenia,

zachowując żywotność organizacyjną przed, w trakcie i po (nadzwyczajnym) zdarzeniu ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Ciągłość biznesu (business continuity) – zdolność przedsiębiorstwa lub organizacji do dalszego dostarczania produktów i/lub usług na akceptowalnym poziomie po niszczącym incydencie lub destabilizującym zdarzeniu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jeden z podstawowych elementów odpowiedniego systemu: ...*Odporność finansowo-ekonomiczna, w szczególności, **ciągłość** głównych procesów biznesowych* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ciągłość działania biznesu – zdolność organizacji do dalszego dostarczania produktów i usług podczas zakłócenia przez akceptowalny okres z uprzednio określoną wydajnością ([ISO 22301:2019](#)).

Zob.: [UNDP. Business Continuity Management](#);

[US Government Business Continuity Planning](#);

[UK Government Business Continuity Management Toolkit](#).

Ciągłość zarządzania państwowego (rządu) (continuity of government) – zdolność organów polityki państwowej samodzielnie oraz we współdziałaniu nieprzerwanie wykonywać podstawowe narodowe funkcje, życiowo ważne funkcje i/lub usługi i priorytetowe instytucjonalne funkcje przed, w trakcie i po kryzysie z akceptowalnymi stratami i zakłóceniami.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ciągłość zarządzania państwowego (rządu) – skoordynowane wysiłki w ramach władzy wykonawczej rządu federalnego w celu zapewnienia realizacji podstawowych funkcji państwowych podczas katastrofalnej sytuacji nadzwyczajnej ([US Committee on National Security Systems Glossary](#))

Zob.: [U.S. FEMA. Guide to Continuity of Government](#).

Walka wz terroryzmem *zob.* **Antyterrorystyczna działalność.**

Cyberatak (cyberattack) – każda próba przestępców mająca na celu uszkodzenie

lub zniszczenie sieci komputerowej, systemu lub urządzenia, w tym: nieautoryzowane próby dostępu do danych, sieci lub systemów w celu kradzieży, zmiany lub zniszczenia informacji, zakłócenia działania usług lub wyrządzenia innej szkody, infekowanie złośliwym oprogramowaniem; ataki phishingowe; ataki typu „odmowa usługi” (DoS); oprogramowanie wymuszające okup.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Cyberatak – ukierunkowane (celowe) działania w cyberprzestrzeni, realizowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej (w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych, środków programowych, programowo-sprzętowych, innych środków technicznych i technologicznych oraz wyposażenia) oraz ukierunkowane na osiągnięcia jednego lub zbioru takich celów: naruszenie poufności, integralności, dostępności elektronicznych zasobów informacyjnych, które są przetwarzane (przesyłane, przechowywane) w systemach komunikacyjnych i/lub technologicznych, uzyskanie nieautoryzowanego dostępu do takich zasobów; naruszenie bezpieczeństwa, stabilnego, niezawodnego i prawidłowego trybu funkcjonowania systemów komunikacyjnych i/lub systemów technologicznych; wykorzystanie systemu komunikacyjnego, jego zasobów i środków komunikacji elektronicznej do przeprowadzania cyberataków na inne obiekty cyberochrony ([Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach zapewnienia cyberbezpieczeństwa Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Cyberatak – atak przez cyberprzestrzeń, ukierunkowany na wykorzystanie (przez przedsiębiorstwo) cyberprzestrzeni w celu naruszenia, unieruchomienia, zniszczenia lub złośliwej kontroli środowiska komputerowego/infrastruktury; lub zniszczenia integralności danych lub kradzież kontrolowanej (poufnej) informacji ([US National Institute of Standards and Technology Glossary](#)).

Zob.: [European Union Agency for Cybersecurity](#);

[NATO’s Cyber Security Centre](#);

[NATO. Cyber defence](#).

Cyberbezpieczeństwo (cybersecurity) – stan ochrony systemów, sieci, produktów, procesów i programów przed cyberatakami.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Cyberbezpieczeństwo – ochrona żywotnych interesów człowieka i obywatela, społeczeństwa oraz państwa podczas korzystania z cyberprzestrzeni, w której zapewniony jest zrównoważony rozwój społeczeństwa informacyjnego i cyfrowego środowiska komunikacyjnego, terminowe wykrywanie, zapobieganie i neutralizacja rzeczywistych i

potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa Ukrainy w cyberprzestrzeni (Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach zapewnienia cyberbezpieczeństwa Ukrainy”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Cyberbezpieczeństwo – zdolność zabezpieczenia i ochrony wykorzystania cyberprzestrzeni przed cyberatakami (US National Institute of Standards and Technology Glossary).

Zob.: [European Union Agency for Cybersecurity](#);

[NATO's Cyber Security Centre](#);

[NATO. Cyber defence](#).

Cyberincydent (cyberincident) – zdarzenie lub seria niekorzystnych zdarzeń o charakterze niezamierzonym i/lub takich, które mają cechy możliwego (potencjalnego) cyberataku, powodujących zagrożenie dla funkcjonowania systemów komunikacji elektronicznej, systemów zarządzania procesami technologicznymi, prawdopodobieństwo naruszenia normalnego trybu funkcjonowania takich systemów (w szczególności przerwania i/lub zablokowania pracy systemu i/lub nieautoryzowanego zarządzania jej zasobami), stwarzających zagrożenie dla ochrony elektronicznych zasobów informacyjnych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Incydent cybernetyczny – zdarzenie lub szereg niekorzystnych zdarzeń o charakterze niezamierzonym (naturalnym, technicznym, technologicznym, pomyłkowym, w tym wynikających z działania czynnika ludzkiego) i/lub takich, które wykazują cechy możliwego (potencjalnego) cyberataku, stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa systemów komunikacji elektronicznej, systemów zarządzania procesami technologicznymi, stwarzających prawdopodobieństwo naruszenia normalnego trybu funkcjonowania takich systemów (w tym przerwania i/lub zablokowania pracy systemu, i/lub nieautoryzowanego zarządzania jego zasobami), zagrażających bezpieczeństwu (ochronie) elektronicznych zasobów informacyjnych (Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach zapewnienia cyberbezpieczeństwa Ukrainy”);

Incydent cybernetyczny – zdarzenie lub zespół niekorzystnych zdarzeń niezamierzonego charakteru lub takich, które wykazują cechy możliwego cyberataku, stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa infrastruktury informacyjnej, stwarzających prawdopodobieństwo naruszenia normalnego trybu jej funkcjonowania, a także zagrażających ochronie zasobów informacyjnych (Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z dnia 5 kwietnia 2024 roku nr 38).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji

międzynarodowych:

Incydent cybernetyczny – zdarzenie, które prowadzi do rzeczywistego lub potencjalnego zagrożenia poufności, integralności lub dostępności systemu informacyjnego lub informacji, którą system przetwarza, przechowuje lub przekazuje, albo które stanowi naruszenie lub bezpośrednie zagrożenie naruszenia polityki i procedur bezpieczeństwa, polityki akceptowalnego użytkownika ([US National Institute of Standards and Technology Glossary](#)).

Zob.: [European Union Agency for Cybersecurity](#);

[NATO's Cyber Security Centre](#);

[NATO. Cyber defence](#).

Cyberodporność (cyber resilience) – zdolność organizacji lub systemu do przeciwstawiania się cyberatakam lub awariom w funkcjonowaniu systemów elektronicznych, reagowania na zagrożenia w cyberprzestrzeni oraz odtwarzania się po nich, zapewniając ciągłość działania systemów elektronicznych i ochronę danych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Cyberodporność krytycznej infrastruktury informacyjnej – stan krytycznej infrastruktury informacyjnej, w którym zapewniona jest jej zdolność do niezawodnego funkcjonowania i świadczenia podstawowych usług w warunkach cyberzagrożeń ([Rozporządzenie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 11 listopada 2020 r. nr 1176](#));

Cyberodporność – właściwość infrastruktury informacyjnej banku, zapewniająca funkcjonowanie procesów biznesowych banku, których produktem są usługi bankowe i finansowe, podczas cyberataków i cyberincydentów, która musi być stale utrzymywana przez organy zarządzające banku poprzez organizację zarządzania cyberryzykiem i wdrażanie środków cyberbezpieczeństwa ([Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z 16.01.2021 nr 4](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Cyberodporność – zdolność do przewidywania, przeciwstawiania się, odtwarzania i adaptowania się do niekorzystnych warunków, stresów, ataków lub zagrożeń w systemach wykorzystujących zasoby cybernetyczne lub przez nie wspieranych ([US National Institute of Standards and Technology Glossary](#)).

Odporność cyberprzestrzeni (cyberspace resilience) – ogólna techniczna i proceduralna zdolność systemów, organizacji i operacji do przeciwstawiania się cyberincydentom i w przypadku wyrządzenia szkód odtwarzania się po nich bez żadnych lub z akceptowalnymi

konsekwencjami dla bezpieczeństwa lub ciągłości misji (NATO AAP – 06).

Zob.: [European Union Agency for Cybersecurity](#);

[NATO's Cyber Security Centre](#);

[NATO. Cyber defence](#).

Cyfryzacja (digitalization) – proces transformacji sektorów gospodarki, rządu i społeczeństwa w oparciu o szerokie wdrażanie istniejących i nowych technologii cyfrowych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Cyfryzacja – nasycenie świata fizycznego urządzeniami elektroniczno-cyfrowymi, środkami, systemami oraz ustanowienie elektronicznej komunikacji wymiany między nimi, co faktycznie umożliwia integralną interakcję wirtualnego i fizycznego, czyli tworzy cyberfizyczną przestrzeń. Głównym celem cyfryzacji jest osiągnięcie cyfrowej transformacji istniejących oraz tworzenie nowych sektorów gospodarki, a także transformacja sfer życia w nowe, bardziej efektywne i nowoczesne ([Zarządzenie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 17 stycznia 2018 r. nr 67-p](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Cyfryzacja – wykorzystanie technologii cyfrowych i danych, a także ich wzajemnych powiązań, co prowadzi do tworzenia nowych lub zmiany istniejących rodzajów działalności ([OECD. Going Digital Shaping Policies, Improving Lives](#));

Cyfryzacja – zastosowanie lub rozszerzenie wykorzystania technologii cyfrowych przez organizację, sektor, kraj itp. ([Oslo Manual 2018](#)).

Zob.: [IMF. Measuring the Digital Economy](#).

D

Dezinformacja (disinformation) – nieprawdziwe lub zniekształcone informacje, celowo rozpowszechniane w celu wprowadzenia ludzi w błąd.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Strategii bezpieczeństwa informacyjnego*, zatwierdzonej [Dekretem Prezydenta Ukrainy z dnia 28.12.2021 nr 685/2021](#): *Globalne kampanie dezinformacyjne* inspirowane przez rządy autorytarne oraz aktywistów radykalnych ruchów w celu manipulowania świadomością poszczególnych osób i grup ludności, stały się codzienną praktyką, która zagraża demokratycznemu rozwojowi państw oraz stabilności międzynarodowej. ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 28.12.2021 nr 685/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Dezinformacja – potwierdzona nieprawdziwa informacja lub informacja wprowadzająca w błąd; stworzona, przedstawiona i rozpowszechniana w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych lub celowego wprowadzenia społeczeństwa w błąd; może wyrządzić szkodę społeczeństwu (w szczególności procesom politycznym i procesom kształtowania polityki, a także dobru publicznemu, takim jak ochrona zdrowia obywateli UE, środowisko lub bezpieczeństwo) ([European Commission COM\(2018\)236](#)).

W raporcie Sekretarza Generalnego ONZ z dnia 12.09.2022 „*Przeciwdziałanie dezinformacji dla promowania i ochrony praw człowieka oraz podstawowych wolności*” zaznaczono w szczególności brak powszechnie przyjętej definicji terminu dezinformacja, ale przedstawiono poszczególne warianty, takie jak opracowany przez autorów raportu: „*dezinformacja* – niedokładna informacja, która ma na celu wprowadzenie w błąd i jest rozpowszechniana w celu wyrządzenia poważnej szkody”, a także definicja UNESCO: „*dezinformacja* – nieprawdziwa informacja, która jest rozpowszechniana w celu wyrządzenia poważnej szkody społecznej” ([Countering disinformation for the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms: report of the Secretary-General](#)).

Zob.: [NATO's approach to](#)

[countering disinformation](#);

[ONZ. Countering](#)

[disinformation](#).

Dywersyfikacja gospodarki (economic diversification) – 1) zmniejszenie zależności od jednego lub kilku sektorów, rynków lub towarów, osiągane

poprzez rozwój i wsparcie różnych branż i rodzajów działalności gospodarczej; 2) poszerzenie zakresu branż i sektorów, które przyczyniają się do krajowej produkcji gospodarczej; 3) przeorientowanie produkcji i eksportu kraju na nowe produkty i sektory poprzez wspieranie bardziej zrównoważonej i zróżnicowanej struktury gospodarczej; 4) kierunek polityki państwa, ukierunkowany na stworzenie bardziej zrównoważonej struktury produkcyjnej pod względem możliwych źródeł dochodów, zatrudnienia, a także przewyższania przejawów ryzyka cyklicznego i rynkowego dzięki zmniejszeniu zależności gospodarki kraju lub regionu od wąskiego zakresu rodzajów działalności gospodarczej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Dywersyfikacja – ograniczenie wpływu czynnika ryzyka poprzez unikanie nadmiernej koncentracji w jednym portfelu poprzez poszukiwanie i łączenie portfeli, które w tych samych warunkach prowadzą do różnych, niekoniecznie całkowicie przeciwnych rezultatów. Dywersyfikacja jest metodą łagodzenia ryzyka, która stosowana jest zarówno w zakresie aktywnych, jak i pasywnych operacji ([Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z dnia 11.06.2018 nr 64](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Dywersyfikacja gospodarki – proces przechodzenia gospodarki od jednego źródła dochodu do kilku źródeł z coraz szerszego zakresu sektorów i rynków ([UN Climate Change. Economic diversification](#)).

Zob.: [OECD/WTO. Economic Diversification and Empowerment](#);

[UN Climate Change. Economic diversification](#);

[CS Global Partners. What is Economic Diversification?](#)

E

Ekologiczna odporność (environmental resilience) – zdolność ekosystemu i społeczeństwa do funkcjonowania na długoterminowej podstawie, pochłaniać niebezpieczne oddziaływania, dostosowywać się do zmian środowiskowych w celu zapewnienia przetrwania, różnorodności naturalnej i dobrobytu obecnych i przyszłych pokoleń.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ekologiczna odporność / odporność ekosystemu – miara odporności na zakłócenia i szybkości powrotu ekosystemu do stanu równowagi ([European Environment Agency Glossary](#)).

Zob.: [UN. Disasters, Resilience and land management](#).

Elastyczność (flexibility) – zdolność państwa, społeczeństwa, wspólnoty, innych złożonych systemów społecznych lub technicznych do reagowania na zmienne okoliczności, wpływy, wyzwania, ryzyka, zagrożenia lub zakłócenia poprzez wprowadzanie zmian w swojej strukturze, podstawowych funkcjach, operacjach, strategiach rozwoju w celu zachowania podstawowych wartości i funkcjonalności w warunkach kryzysowych oraz szybkiego odtworzenia po kryzysie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Elastyczność – zdolność do zmiany zgodnie z nowymi warunkami lub sytuacjami ([Oxford Advanced Learners Dictionaries](#));

Elastyczność – 1) łatwość, z jaką system lub jego komponent może być modyfikowany do użycia w programach lub środowiskach innych niż te, do których został specjalnie zaprojektowany; 2) stopień, w jakim produkt lub system może być używany efektywnie i bez ryzyka w warunkach wykraczających za poza te, które zostały określone w podstawowych wymaganiach ([ISO/IEC/IEEE 24765:2017](#)).

Zob.: [NATO. Deterrence and defence](#).

Gotowość (readiness) – zdolność organów władzy państwowej, samorządu terytorialnego, instytucji społeczeństwa obywatelskiego, biznesu i obywateli w ustalonych terminach i zgodnie z określonymi kompetencjami samodzielnie oraz we współpracy reagować na zagrożenia i sytuacje kryzysowe.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Gotowość – zdolność szybko i we właściwy sposób reagować na zagrożenia, sytuacje nadzwyczajne i kryzysowe ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Gotowość / przygotowanie – działania, programy i systemy opracowane i wdrożone przed incydem, które mogą być wykorzystane do wspierania i wzmacniania zapobiegania, ochrony, łagodzenia skutków, reagowania oraz odbudowy po zakłóceniach, sytuacjach nadzwyczajnych lub katastrofach ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Gotowość – stan i zdolności, które umożliwiają działanie lub reagowanie zgodnie z wymaganiami ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zob.: [NATO. Readiness Action Plan](#).

F

Funkcje i/lub usługi o kluczowym znaczeniu dla życia / Funkcje i/lub usługi zapewniające podstawowe warunki życia (essential functions and services) – działalność mająca decydujące znaczenie dla utrzymania normalnych warunków funkcjonowania społeczeństwa, aktywności gospodarczej, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa ludności, kraju i środowiska.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Funkcje i/lub usługi o kluczowym znaczeniu dla życia – funkcje i/lub usługi, których realizacja jest zapewniana przez organy władzy państwowej, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje, podmioty gospodarcze i organizacje dowolnej formy własności, a których zakłócenia, przerwy i naruszenia w ich świadczeniu powodują szybkie negatywne skutki dla bezpieczeństwa narodowego ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Usługa o kluczowym znaczeniu dla życia (essential service) – usługa mająca decydujące znaczenie dla zapewnienia kluczowych (krytycznych) funkcji społecznych, działalności gospodarczej, ochrony zdrowia publicznego i bezpieczeństwa lub środowiska ([Directive \(UE\) 2022/2557](#));

Kluczowe funkcje narodowe (national essential functions) – zestaw funkcji rządu, niezbędnych do kierowania i utrzymania państwa podczas katastrofalnej sytuacji nadzwyczajnej ([US FEMA Continuity Terms](#));

Funkcje / usługi zabezpieczające podstawowe warunki życia – systemy i placówki publiczne zapewniające podstawowe usługi, takie jak woda, energia, sanitacja, komunikacja i transport ([US Emergency Terms and Definitions](#));

Funkcje / usługi zabezpieczające podstawowe warunki życia – systemy lub sieci, które świadczą usługi, od których zależy dobrobyt społeczeństwa ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

G

Geopolityczna odporność (geopolitical resilience) – 1) zdolność państwa do adaptacji do nagłych zmian globalnego środowiska bezpieczeństwa oraz rozwoju w warunkach geopolitycznych wyzwań, ryzyk i zagrożeń (takich jak konflikty międzynarodowe, napięcia dyplomatyczne i kryzysy gospodarcze itp.); 2) zdolność korporacji biznesowych do przeciwdziałania destrukcyjnemu wpływowi globalnych i regionalnych zagrożeń dla energetyki, bezpieczeństwa żywnościowego, łańcuchów dostaw i innych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [U.S. FEMA. National Resilience Guidance](#);

[Geopolitical Resilience. The New Imperative for American Business and Diplomacy](#); [How to develop geopolitical resilience](#).

Globalne ryzyka (global risks) – możliwość wystąpienia zdarzeń lub zjawisk różnego pochodzenia, których wpływy i skutki mogą rozprzestrzenić się na cały świat.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Globalne ryzyko – możliwość wystąpienia zdarzenia lub sytuacji, która, jeśli się wydarzy, negatywnie wpłynie na znaczną część światowego PKB, ludności czy zasobów naturalnych ([World Economic Forum Global Risks Report 2024](#)).

Zob.: [European Commission DRMKC. The Global Conflict Risk Index](#).

Globalne wstrząsy (global shocks) – nieoczekiwane zdarzenia, które zakłócają porządek światowy i/lub stabilność międzynarodową (na przykład kryzysy finansowe na dużą skalę, klęski żywiołowe lub kryzysy polityczne) albo są skutkiem niszczących lokalnych wydarzeń, które rozprzestrzeniają się kaskadowo do odległych punktów na całym świecie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Globalne wstrząsy – nieoczekiwane zdarzenia z poważnymi niszczycielskimi skutkami, obejmującymi co najmniej dwa kontynenty ([OECD report „Future Global Shocks”](#)).

Zob.: [UN. Secretary-General Launches.](#)

Globalne zagrożenia (global threats) – zagrożenia, które są zdolne osiągnąć światowego skale (takie jak zmiana klimatu, transnarodowa zorganizowana przestępczość, pandemie, cyberataki itp.).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [UN Security Council. Actions with Respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace and Acts of Aggression; Global Threats.](#)

Gotowość na sytuacje nadzwyczajne (disaster preparedness) – stan, w którym państwowy system obrony cywilnej, inne systemy, przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, społeczności są w stanie odpowiednio i we właściwym czasie reagować na sytuacje nadzwyczajne, zgodnie ze skalą i charakterem – przewidywanymi lub powstającymi, co jest zapewnione przez wdrożenie na różnych etapach przygotowań do reagowania na sytuacje nadzwyczajne i minimalizowanie ich skutków (planowanie, szkolenia, ćwiczenia itp.).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Kodeksie obrony cywilnej Ukrainy* jako jedno z głównych zadań jednolitego państwowego systemu obrony cywilnej: *Zapewnienie gotowości ministerstw i innych centralnych i lokalnych organów władzy wykonawczej, organów samorządu terytorialnego, podporządkowanych im sił i środków do działań ukierunkowanych na zapobieganie i reagowanie na sytuacje nadzwyczajne* (*Kodeks obrony cywilnej Ukrainy*).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Gotowość na sytuacje nadzwyczajne – działania zapewniające skuteczną mobilizację i rozwinięcie wszystkich zasobów i usług potrzebnych do przezwyciężenia skutków możliwej sytuacji nadzwyczajnej ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Gromada / Wspólnota (community) – grupa ludzi, którzy: 1) mieszkają na jednym terytorium; 2) mają pewne wspólne cechy; 3) mają wspólne interesy; 4) są zjednoczeni określonym sposobem interakcji.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Wspólnota terytorialna – mieszkańcy wsi lub dobrowolne stowarzyszenie kilku wsi, miast i miasteczek w jedną społeczność wiejską (*Konstytucja*

Ukrainy);

Wspólnota religijna jest lokalną organizacją religijną skupiającą wierzących obywateli tego samego kultu, wyznania, kierunku, nurtu lub wiary, którzy dobrowolnie zjednoczyli się w celu wspólnego zaspokajania potrzeb religijnych ([Ustawa Ukrainy „O wolności sumienia i organizacjach religijnych”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wspólnota (społeczność) – grupa powiązanych organizacji, osób i stowarzyszeń, które dzielą wspólne interesy ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Wspólnota – zbiór osób o wspólnych, zwłaszcza zawodowych, interesach, istniejący w obrębie większego społeczeństwa; obejmuje grupy społeczne, religijne, zawodowe lub inne, które mają wspólne cechy lub interesy i są postrzegane jako odrębne w pewnych względach od większego społeczeństwa, w którym istnieją ([US Government Glossary](#));

Wspólnota – grupa społeczna, która ma wiele wspólnych cech, na przykład: wspólne doświadczenia, miejsce zamieszkania, kulturę, dziedzictwo historyczne, język, przynależność etniczną, sposoby spędzania wolnego czasu, zawód, pracę itp. ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Zob.: [UK Government. Community resilience development framework.](#)

I

Identyfikacja ryzyka (risk identification) – proces poszukiwania, rozpoznawania, opisu niebezpiecznych działań, procesów, zjawisk, tendencji, podatności, ich przyczyn oraz potencjalnych skutków dla państwa, społeczeństwa, środowiska naturalnego.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Identyfikacja ryzyka – proces wykrywania, sporządzania listy oraz opisu składników ryzyka ([Zarządzenie MSW z dnia 31.07.23 nr 627](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Identyfikacja ryzyk – proces poszukiwania, rozpoznawania oraz opisu ryzyk, w tym identyfikacja źródeł ryzyka, zdarzeń, ich przyczyn oraz potencjalnych skutków ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Identyfikacja ryzyk – proces poszukiwania / wykrywania, rozpoznawania oraz opisu potencjalnych ryzyk ([US DHS-Lexicon](#));

Identyfikacja ryzyka – proces określenia tego, co może się wydarzyć, dlaczego i jak ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Incydent (incident) – zdarzenie, które zakłóca normalne funkcjonowanie systemu, organizacji, instytucji, przedsiębiorstwa i wymaga natychmiastowej uwagi oraz reakcji w celu złagodzenia jego negatywnych skutków lub wpływu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Incydent – zdarzenie lub szereg niekorzystnych zdarzeń o charakterze niezamierzonym (naturalnym, technicznym, technologicznym, błędnym, w tym również w wyniku działania czynnika ludzkiego) i/lub noszących znamiona nieuprawnionej ingerencji w funkcjonowanie obiektu infrastruktury krytycznej, które stwarzają zagrożenie dla jego bezpieczeństwa, systemu zarządzania procesami technologicznymi obiektu infrastruktury krytycznej, stwarzają możliwość naruszenia normalnego trybu funkcjonowania takiego obiektu (w tym zakłócenia i/lub zablokowania pracy, i/lub nieuprawnionego dysponowania jego zasobami), zagrażają jego bezpieczeństwu ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Incydent – zdarzenie, które może być awarią, utratą, sytuacją nadzwyczajną lub kryzysem albo do nich prowadzić ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Incydent – zdarzenie naturalne lub antropogeniczne, które może wyrządzić szkodę i wymaga podjęcia działań; może przekształcić się w sytuację

nadzwyczajną i/lub katastrofę w zależności od skuteczności dostępnych zasobów bezpieczeństwa publicznego ([US Government Glossary](#));

Incydent – przypadkowo lub celowo spowodowane zdarzenie, które wymaga reakcji ze strony jednego lub kilku państwowych organów reagowania na sytuacje nadzwyczajne ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

K

Infrastruktura krytyczna (critical infrastructure) – zbiór wszystkich systemów fizycznych lub wirtualnych i zasobów, które zabezpieczają wykonywanie życiowo ważnych funkcji i/lub świadczenie żywotnie ważnych usług, których uszkodzenie lub zniszczenie może prowadzić do szybkich i poważnych negatywnych skutków dla życia człowieka i społeczeństwa, funkcjonowania instytucji państwowych, gospodarki narodowej oraz bezpieczeństwa narodowego.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Infrastruktura krytyczna – zbiór obiektów infrastruktury krytycznej, tj. zbiór obiektów krytycznej infrastruktury, systemów i ich części, które mają istotne znaczenie dla gospodarki, bezpieczeństwa narodowego i obronności, a których zakłócenie funkcjonowania mogłoby wyrządzić szkodę żywotnym interesom narodowym ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Infrastruktura krytyczna – składnik aktywów, obiekt, wyposażenie, sieć lub system albo część składnika aktywów, obiektu, wyposażenia, sieci lub systemu, niezbędne do świadczenia podstawowej usługi ([Directive \(EU\) 2022/2557](#));

Infrastruktura krytyczna – obiekty fizyczne i obiekty technologii informacyjnych, sieci, usługi i aktywa, których zniszczenie lub przerwanie działania wywiera poważny wpływ na zdrowie, bezpieczeństwo i dobrobyt ekonomiczny obywateli lub na efektywność funkcjonowania rządów w krajach UE ([European Programme for Critical Infrastructure Protection](#));

Infrastruktura krytyczna – systemy i zasoby, fizyczne lub wirtualne, tak życiowo ważne (dla Stanów Zjednoczonych), że ich niesprawność lub zniszczenie będzie miało wyniszczający wpływ na bezpieczeństwo, narodowe bezpieczeństwo gospodarcze, ochronę zdrowia, ochronę lub dowolną kombinację tych kwestii ([U.S. Critical Infrastructures Protection Act of 2001](#)).

Inkluzja (inclusion) – zaangażowanie podmiotu w procesy społeczne na podstawie organizacyjnie określonej systemowej roli funkcjonalnej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Terminy *edukacja włączająca* oraz *inkluzywne środowisko edukacyjne* są określone w [Ustawie Ukrainy „O oświacie” z dnia 5 września 2017 roku nr 2145-VIII](#).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Inkluzja – zasada, zgodnie z którą podkreśla się zapewnienie równego dostępu i uczestnictwa oraz zaspokojenia indywidualnych potrzeb i kompetencji wszystkich osób ([INEE Glossary](#)).

Pojęcie *inkluzji (społecznej)* jest kluczowe w zatwierdzonych przez ONZ *Celach Zrównoważonego Rozwoju do 2030 r.* (2015r.). Porządek dzienny zrównoważonego rozwoju opiera się na zasadzie „nie pozostawiać nikogo w tyle” („leaving no one behind”), która zakłada, że wszyscy ludzie, niezależnie od okoliczności, powinni odnieść korzyści z rezultatów rozwoju. Na podstawie wdrożenia inkluzywnego modelu globalnego rozwoju *17 Celów Zrównoważonego Rozwoju* przewiduje łagodzenie i unikanie globalnych ryzyk, które stanowią przeszkody dla odporności społeczeństwa w wymiarze globalnym ([UN Sustainable Development Goals](#)).

Zob.: [UNDP. Sustainable Development Goals](#);

[ONZ. Inclusion, empowerment and equality](#).

Innowacja (innovation) – praktyczna implementacja nowych idei, która znacząco poprawia istniejące produkty, usługi, procesy lub systemy i/lub umożliwia rozwiązanie pilnych problemów.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Innowacje – nowo utworzone (zastosowane) i (lub) udoskonalone konkurencyjne technologie, produkty lub usługi, a także organizacyjno-techniczne rozwiązania produkcyjne, administracyjne, handlowe lub innego rodzaju, które znacząco poprawiają strukturę i jakość produkcji i (lub) sfery społecznej ([Ustawa Ukrainy „O działalności innowacyjnej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Innowacja – nowy lub zmieniony obiekt (produkt, usługa, proces, model, metoda itp.), który realizuje lub redystrybuuje wartość (jako rezultat działalności) ([ISO 9000:2015](#));

Innowacja – wykorzystanie nowych idei, produktów lub metod tam, gdzie wcześniej nie były stosowane ([EuroStat Thematic glossaries – Statistics Explained](#));

Innowacja – nowy lub udoskonalony produkt albo proces (lub ich kombinacja), który znacznie różni się od wcześniejszych produktów lub procesów przedsiębiorstwa, organizacji, instytucji itp. i który stał się dostępny potencjalnym użytkownikom (jako produkt) lub został wdrożony do produkcji (jako proces) (OECD, Eurostat. Oslo Manual 2018).

Zob.: NATO Innovation Fund;

UNDP. Innovation and Technology.

Innowacyjne technologie (innovative technologies) – nowe lub znacząco udoskonalone metody, narzędzia, procesy lub idee umożliwiające tworzenie produktów, usług, procesów lub systemów, których celem jest wprowadzenie nowych rozwiązań istniejących problemów, zaspokojenie nowych potrzeb lub stworzenie zupełnie nowych możliwości poprawy produktywności i efektywności w porównaniu z istniejącymi rozwiązaniami.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Innowacje – nowo utworzone (zastosowane) i (lub) udoskonalone konkurencyjne technologie, produkcja lub usługi, a także organizacyjno-techniczne rozwiązania produkcyjne, administracyjne, handlowe lub innego rodzaju, które znacząco poprawiają strukturę i jakość produkcji i (lub) sfery społecznej (Ustawa Ukrainy „O działalności innowacyjnej”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Technologia innowacyjna – nowe narzędzia, urządzenia, systemy lub metody, które prowadzą do znaczących zmian lub poprawiają status quo. Innowacje – to nie tylko tworzenie czegoś absolutnie nowego; mogą również przewidywać zastosowanie istniejącej technologii w oryginalny i transformujący sposób.

Charakterystykami innowacyjnej technologii są:

- nowość: technologia proponuje nowe koncepcje lub podejścia;
- przełomowość: ma potencjał złamania istniejących rynków lub zachowań;
- ulepszenie: zwiększa efektywność, obniża koszty własne lub poprawia postrzeganie produktu przez użytkownika;
- wdrożenie: wymaga okresu adaptacji, gdy użytkownicy przystosowują się do nowego systemu (Innovations 4 EU).

Zob.: NATO Innovation Fund;

UNDP. Innovation and Technology.

Instytucje społeczeństwa obywatelskiego (civil society institutes / organizations) – organizacje pozarządowe, think tanki (ośrodki analityczne), grupy interesu oraz inne organizacje reprezentujące społeczeństwo obywatelskie i działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, politycznych i gospodarczych niezależnie od organów władzy państwowej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Instytucje społeczeństwa obywatelskiego – organizacje non-profit, które działają zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy ([Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach polityki państwowej w zakresie umacniania ukraińskiej tożsamości narodowej i obywatelskiej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Organizacja społeczeństwa obywatelskiego – formalne (zinstytucjonalizowane) stowarzyszenie, w którym społeczeństwo dobrowolnie jednoczy się wokół wspólnych interesów. Obejmuje organizacje polityczne, kulturalne, ekologiczne i religijne, a także organizacje non-profit i pozarządowe ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Instytucje społeczeństwa obywatelskiego obejmują organizacje i struktury społeczeństwa obywatelskiego, które działają niezależnie od kontroli państwowej w celu rozwiązywania problemów społecznych, politycznych i gospodarczych, często koncentrując się na takich obszarach jak: prawa człowieka; ochrona środowiska; ochrona zdrowia; edukacja; promowanie demokracji ([UNDP. Civil society Organizations and Non-Governmental Organizations](#)).

K

Katastrofa (disaster) – wypadek na dużą skalę lub inne niebezpieczne zdarzenie, które prowadzi do poważnych lub nieuniknionych skutków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Katastrofa – wypadek na dużą skalę lub inne zdarzenie powodujące poważne konsekwencje ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Katastrofa – sytuacja, w której wystąpiły straty ludzkie, materialne, ekonomiczne lub środowiskowe na dużą skalę, przekraczające zdolność do reagowania i odzyskiwania sił przez dotkniętą nimi organizację, społeczność lub społeczeństwo przy użyciu zasobów własnych ([ISO 22300:2021](#));

Katastrofa – poważne zakłócenie funkcjonowania społeczeństwa, powodujące straty ludzkie, materialne lub ekologiczne na dużą skalę, które przekraczają zdolność poszkodowanego społeczeństwa do poradzenia sobie, wykorzystując jedynie własne zasoby. Katastrofy często klasyfikuje się według ich przyczyn (naturalnych lub antropogenicznych) ([UN DHA Disaster Management Glossary](#)).

Katastrofy naturalne *zob.* **Katastrofy przyrodnicze.**

Katastrofy naturalne / Klęski żywiołowe (natural disaster / natural hazards) – zjawiska i procesy pochodzenia naturalnego, które mogą wyrządzić znaczne szkody ludzkiemu życiu, mieniu oraz środowisku.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Klęska żywiołowa – zjawisko naturalne, które działa z dużą siłą niszczącą, wyrządza znaczne szkody na obszarze, na którym występuje, zakłóca normalne funkcjonowanie ludności, powoduje straty materialne;

Katastrofa – duża w skali awaria lub inne zdarzenie, które prowadzi do ciężkich następstw ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Klęska żywiołowa – sytuacja nadzwyczajna, która stanowi znaczne zagrożenie dla życia i mienia oraz jest spowodowana przyczyną naturalną ([US Governmental Glossary](#));

Klęska żywiołowa – proces lub zjawisko naturalne, które może spowodować śmierć ludzi, obrażenia lub inne negatywne skutki dla zdrowia, uszkodzenie mienia, utratę środków i usług podtrzymujących

życie, wstrząsy społeczne i gospodarcze lub szkody dla środowiska naturalnego ([DRI International Glossary for Resilience](#)).

Kompleksowe podejście (whole-of-society / whole-of-government, WoS / WoG) – podejście do zapewnienia odporności narodowej poprzez zaangażowanie do współpracy wszystkich zainteresowanych organów władzy państwowej, samorządu terytorialnego, instytucji społeczeństwa obywatelskiego, biznesu oraz obywateli w celu zwiększenia gotowości oraz skuteczności reagowania na zagrożenia i sytuacje kryzysowe oraz odbudowa po nich.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Kompleksowe podejście – skuteczna strategia zarządzania umożliwiająca interakcję ze wszystkimi sektorami państwowymi, instytucjami, organizacjami rządowymi i pozarządowymi oraz ze wszystkimi obywatelami jako filarem społeczeństwa ([EU ‘whole-of-government’ approach](#)).

Zob.: [NATO Parliamentary Assembly resolution No. 466, 11 October 2021](#);

[EU ‘whole-of-government’ approach](#);

[UN. Governance: A ‘whole-of-society’ approach](#).

Kowariancyjne (współzmiennie) wstrząsy / wstrząsy (covariate shocks) – jednocześnie lub skorelowane zdarzenia / zjawiska, które jednocześnie wpływają na kilka regionów lub sektorów, mają szerokie konsekwencje dla różnych części państwa lub państw.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Kowariancyjne (współzmiennie) wstrząsy (szoki) – takie zdarzenia, jak ekstremalne zjawiska klimatyczne (na przykład susze i powodzie) lub konflikty (wojskowe czy społeczne), które zazwyczaj wpływają na grupy lub wspólnoty ludzi i mogą powodować inne wstrząsy ([UK Government Resilience Glossary](#)).

Krajowy rejestr ryzyk (national risks register) – dokument zawierający wykaz zidentyfikowanych ryzyk dla bezpieczeństwa narodowego oraz ich charakterystyk, takich jak prawdopodobieństwo wystąpienia, potencjalny wpływ i skutki, a także opis działań dotyczących łagodzenia odpowiednich ryzyk oraz reagowania na nie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Krajowy Rejestr Ryzyk (Wielkiej Brytanii) – otwarta wersja rządowej oceny najpoważniejszych ryzyk dla bezpieczeństwa narodowego kraju, która zawiera ocenę prawdopodobieństwa oraz potencjalnego wpływu szerokiego zakresu ryzyk, które mogą bezpośrednio wpłynąć na Wielką Brytanię i jej interesy ([UK Government National Risk Register 2023 Guidance](#));

Rejestr ryzyk – zapis informacji o zidentyfikowanych ryzykach, kompilacja wszystkich wykrytych, przeanalizowanych i ocenionych ryzyk, w tym informacje o ich prawdopodobieństwie, skutkach, środkach przeciwdziałania oraz odpowiedzialnych za nie ([ISO/DIS 22300:2021](#)).

Kryzys zob. **Kryzysowa sytuacja**.

Kryzysowa sytuacja / Kryzys (crisis situation / crisis) – stan charakteryzujący się ekstremalnym zaostreniem sprzeczności, znaczną destabilizacją sytuacji w jakiegokolwiek sferze działalności, regionie, państwie (w szczególności znacznym zaburzeniem warunków funkcjonowania podstawowych sfer życia społeczeństwa i państwa) i wymagający podjęcia kompleksu działań w celu stabilizacji sytuacji, zapobieżenia negatywnym skutkom lub ich łagodzenia, przywrócenia jakości życia ludności, warunków funkcjonowania społeczeństwa i państwa do poziomu nie niższego niż poziom sprzed kryzysu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Sytuacja kryzysowa – stan charakteryzujący się skrajnym zaostreniem sprzeczności, znaczną destabilizacją sytuacji w dowolnej sferze działalności, regionie, państwie, w tym również znacznym zaburzeniem funkcjonowania podstawowych sfer życia społeczeństwa i państwa, wymagający podjęcia kompleksu działań w celu stabilizacji sytuacji oraz przywrócenia jakości życia ludności, warunków funkcjonowania społeczeństwa i państwa na poziomie nie niższym niż przedkryzysowy. Jednym z warunków rozwoju sytuacji kryzysowej może być wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Kryzys – niestabilny stan związany z zagrażającą, nagłą lub znaczną zmianą, wymagający pilnej uwagi i działań w celu ochrony życia, aktywów, własności lub środowiska ([ISO/DIS 22300:2021](#)).

Zob.: [NATO's assessment of a crisis and development of response strategies](#); [UNDP. Crisis Response](#).

Kryzysowy menedżment *zob.* Kryzysowe zarządzanie.

Kultura bezpieczeństwa (security culture) – zbiór norm, wartości, założeń, praktyk, które określają działania i zachowania podmiotu (instytucji, przedsiębiorstwa, organizacji, społeczności, osoby) w zakresie unikania niebezpieczeństwa, łagodzenia destrukcyjnych skutków ryzyk i zagrożeń.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Kultura bezpieczeństwa życia ludności – to zbiór wartości, standardów, norm moralnych i norm zachowania, ukierunkowanych na utrzymanie samodyscypliny jako sposobu podnoszenia poziomu bezpieczeństwa ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw oraz organizacji międzynarodowych:

Kultura bezpieczeństwa dotyczy zestawu wartości, które podzielają wszyscy w organizacji. Takie wartości określają postrzeganie i stosunek do bezpieczeństwa. Kształtowanie właściwej kultury bezpieczeństwa pomaga wychować kadre, która świadomie podchodzi do bezpieczeństwa, i sprzyja odpowiedniemu zachowaniu personelu w zakresie bezpieczeństwa ([UK Government's Protective Security Authority](#));

Kultura bezpieczeństwa – zbiór norm, wartości postaw i założeń związanych z bezpieczeństwem, które są nieodzownymi w codziennej pracy organizacji oraz znajdują odzwierciedlenie się w działaniach i zachowaniu wszystkich jej podmiotów i personelu ([ICAO. Security Culture](#)).

Zob.: [IAEA Safety Standards](#).

M

Mentalna / psychologiczna odporność (mental resilience) – zdolność ludzi lub społeczności do przezwyciężania stresów i trudnych okresów w sposób konstruktywny, radzenia sobie psychicznie i emocjonalnie z kryzysem, adaptowania się do warunków stresowych i trudności, szybkiego powrotu do stanu sprzed kryzysu, przechodzenia przez życiowe próby, zachowując zdrowie psychiczne i osobistą integralność.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Odporność psychologiczna – zdolność osoby do równowagi, oporu, umiejętności przeciwstawiania się trudnościom życiowym, niekorzystnej presji okoliczności, zachowania zdrowia i zdolności do pracy w różnych próbach ([Zarządzenie Administracji PSŁSiOI Ukrainy z dnia 02.11.2016 nr 683](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność psychologiczna – proces i rezultat udanego przystosowania się do trudnych lub złożonych okoliczności życiowych głównie poprzez elastyczność umysłową, emocjonalną i behawioralną ([American Psychological Association Dictionary of Psychology](#)).

N

Narodowa odporność (national resilience) – zdolność państwa i społeczeństwa do skutecznego przeciwstawiania się zagrożeniom dowolnego pochodzenia i charakteru, adaptowania się do zmian środowiska bezpieczeństwa, utrzymywania stabilnego funkcjonowania, w t. m.in. podczas kryzysów, szybkiego odtwarzania się po kryzysach do optymalnego poziomu określonego warunkami.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Narodowa odporność – zdolność państwa i społeczeństwa do skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom dowolnego pochodzenia i charakteru, adaptowania się do zmian w środowisku bezpieczeństwa, utrzymywania stabilnego funkcjonowania, szybkiego powrotu do pożądanej równowagi po sytuacjach kryzysowych ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 7 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Narodowa odporność – zdolność Zjednoczonego Królestwa (narodu) do przewidywania, oceniania, zapobiegania, łagodzenia, reagowania i odbudowy po klęskach żywiołowych, celowych atakach, geopolitycznej niestabilności, wybuchach chorób oraz innych niszczących wydarzeniach, sytuacjach nadzwyczajnych o charakterze cywilnym lub zagrożeń dla stylu życia ([UK National Resilience Strategy](#)).

Zob.: [U.S. Department of Homeland Security, FEMA. National Resilience Guidance](#);

[UK Government. The UK Government Resilience Framework](#);

[Narodowa odporność w warunkach zmiennego środowiska bezpieczeństwa](#).

Narodowy system obrony cywilnej *zob.* Narodowy system ochrony cywilnej.

Narodowy system cyberbezpieczeństwa (national cybersecurity system) – zbiór podmiotów zapewniających cyberbezpieczeństwo oraz wzajemnie powiązanych działań o charakterze politycznym, naukowo-technicznym, informacyjnym, edukacyjnym, organizacyjnym, prawnym, operacyjno-rozpoznawczym, wywiadowczym, kontrwywiadowczym, obronnym, inżynieryjno-technicznym, a także działań kryptograficznych i technicznych w zakresie ochrony narodowych zasobów informacyjnych, cyberochrony obiektów krytycznej infrastruktury informacyjnej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Narodowy system cyberbezpieczeństwa – zbiór podmiotów

zapewniających cyberbezpieczeństwo oraz wzajemnie powiązanych działań o charakterze politycznym, naukowo-technicznym, informacyjnym, edukacyjnym, działań organizacyjnych, prawnych, operacyjno-rozpoznawczych, wywiadowczych, kontrwywiadowczych, obronnych, inżynieryjno-technicznych, a także działań kryptograficznych i technicznych w zakresie ochrony narodowych zasobów informacyjnych, cyberochrony obiektów krytycznej infrastruktury informacyjnej ([Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach zapewnienia cyberbezpieczeństwa Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Narodowy system ochrony cyberbezpieczeństwa (National Cybersecurity Protection System, NCPS) – zintegrowany system z szeregiem możliwości (takich jak wykrywanie włamań, analityki i wymiany informacji), które stanowią technologiczną podstawę umożliwiającą Agencji ds. Cyberbezpieczeństwa i Bezpieczeństwa Infrastruktury (CISA) chronić i zabezpieczać infrastrukturę informacyjno-techniczną agencji federalnej cywilnej władzy wykonawczej przed najnowszymi zagrożeniami cybernetycznymi ([US Cybersecurity and Infrastructure Security Agency](#)).

Zob.: [National Cybersecurity System Act \(2018\)](#), Poland.

Narodowy system ochrony infrastruktury krytycznej (national critical infrastructure protection system) – instytucjonalno-organizacyjny system kształtowania i realizacji polityki państwa w zakresie ochrony infrastruktury krytycznej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Narodowy system ochrony infrastruktury krytycznej – zbiór organów zarządzania, sił i środków centralnych i lokalnych organów władzy wykonawczej (administracji wojskowo-cywilnych – w przypadku ich utworzenia), organów samorządu terytorialnego, operatorów infrastruktury krytycznej, na których nałożono obowiązek kształtowania i/lub realizacji polityki państwa w zakresie ochrony infrastruktury krytycznej ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:
brak.

Zob.: [UK Government’s Protective Security Authority. Critical National Infrastructure](#);

[U.S. Department of Homeland Security. Critical Infrastructure](#).

Narodowy system ochrony ludności / obrony cywilnej (national civil protection system) – zespół organów zarządzania, sił i środków organów władzy państwowej i samorządu lokalnego, przedsiębiorstw, instytucji oraz

organizacji, które zapewniają gotowość i reagowanie na sytuacje nadzwyczajne oraz odbudowę po nich.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Jednolity państwowy system obrony cywilnej – zespół organów zarządzania, sił i środków centralnych i lokalnych organów władzy wykonawczej, Rady Ministrów Autonomicznej Republiki Krymu, organów wykonawczych rad, przedsiębiorstw, instytucji i organizacji, które zapewniają realizację polityki państwowej w zakresie obrony cywilnej ([Uchwała Rady Ministrów Ukrainy z dnia 9 stycznia 2014 r. Nr 11](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Mechanizm obrony cywilnej UE – system utworzony w 2001 roku w celu koordynacji działań ratowniczych i pomocy humanitarnej w przypadku klęsk żywiołowych i katastrof technologicznych, których skala lub charakter przekraczają możliwości reagowania poszkodowanego kraju ([UE Civil Protection Mechanism](#)).

Narodowy system odporności (national resilience system) – kompleksowy mechanizm współdziałania organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji, instytucji i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ludności, a także ukierunkowanych działań, metod, czynników i mechanizmów, które zapewniają bezpieczeństwo i ciągłość funkcjonowania podstawowych sfer życia społeczeństwa i państwa przed, w trakcie oraz po kryzysie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Narodowy system odporności – kompleks ukierunkowanych działań, metod i mechanizmów współdziałania organów władzy państwowej, organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji, instytutów społeczeństwa obywatelskiego, które gwarantują zachowanie bezpieczeństwa i ciągłości funkcjonowania podstawowych sfer życia społeczeństwa i państwa przed, w trakcie i po wystąpieniu sytuacji kryzysowej ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 7 września 2021 roku Nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [U.S. Department of Homeland Security, FEMA. National Resilience Guidance](#);

[UK Government. The UK Government Resilience Framework](#);

[Narodowa odporność w warunkach zmiennego środowiska bezpieczeństwa.](#)

Nieautoryzowana ingerencja (unauthorized interference) – działania pojedynczych osób lub grup, które naruszają integralność i/lub funkcjonalność systemów lub procesów bez odpowiedniego zezwolenia.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Nieautoryzowana ingerencja – nielegalne działania, które stworzyły zagrożenie dla bezpiecznego funkcjonowania obiektu infrastruktury krytycznej i doprowadziły do jednego lub kilku z następujących skutków: naruszyły jego ciągłość i odporność; stworzyły realne lub potencjalne zagrożenia dla ludności, społeczeństwa, stanu społeczno-gospodarczego, bezpieczeństwa narodowego i obronności Ukrainy ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Nowoczesne i przełomowe technologie *zob. Przełomowe technologie.*

Niepewność (uncertainty) – 1) wpływ nieprzewidywalnych i/lub nieznanых czynników na proces podejmowania decyzji; 2) stan braku lub deficytu informacji potrzebnej do zrozumienia zdarzenia, jego skutków lub prawdopodobieństwa i/lub deficytu zaufania do organów i/lub osób, które podejmują decyzje.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Niepewność – właściwość związana z wynikiem określenia pewnej wielkości, wyrażona w procentach, która charakteryzuje rozbieżność między możliwymi wartościami, które rozsądnie można przypisać danej wielkości, z uwzględnieniem wpływu czynników systematycznych i losowych, i która określa przedział ufności wokół ustalonej wartości, który z prawdopodobieństwem ufności 95 procent zawiera rzeczywistą wartość wielkości, z uwzględnieniem asymetrii rozkładu wartości ([Uchwała Rady Ministrów Ukrainy z dnia 23 września 2020 r. Nr 960](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Niepewność – stan niepełnej wiedzy ([US Climate Resilience Glossary](#)).

Zob.: [NATO. Risk, Uncertainty and Innovation.](#)

Niezawodność (reliability) – zdolność systemu i jego komponentów do stabilnej i pełnowartościowej pracy w określonych warunkach, bez awarii lub znacznego pogorszenia z upływem czasu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jedną z głównych zasad odpowiedniego systemu: **Niezawodność** – przewiduje, że system funkcjonuje w pełnowartościowy sposób i jest zdolny do przewyższania awarii w pracy, które powstają pod wpływem zagrożeń i sytuacji kryzysowych, wszystkie podmioty zapewniające krajową odporność mają wystarczające zasoby i zdolności do reagowania na zagrożenia ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku Nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Niezawodność [systemu] – zdolność systemu do zapewnienia pożądaných zdolności bez awarii, zakłóceń lub angażowania pomocy zewnętrznej, w szczególności zdolność do wykonywania określonych funkcji zarówno w warunkach normalnych, jak i nietypowych i/lub nieoczekiwanych ([US Government Glossary](#));

Niezawodność [systemu] – zdolność systemu lub jego komponentu do wykonywania odpowiednich funkcji w określonych warunkach przez określony okres czasu ([ISO/IEC/IEEE 24765:2017](#); [ISO/IEC/IEEE 24641:2023](#)).

Nowoczesne i Przełomowe technologie (disruptive technologies) – nowe i rewolucyjne rozwiązania technologiczne oraz modele biznesowe, które znacząco zmieniają sposób funkcjonowania ustalonych branż i rynków, niszcząc i wypierając istniejące produkty, usługi oraz tradycyjne procesy, metody i praktyki prowadzenia działalności gospodarczej, oferując bardziej efektywne i mniej kosztowne rozwiązania lub wprowadzając zupełnie nowe sposoby tworzenia wartości (prowadzenia działalności gospodarczej), co powoduje istotne zmiany w zachowaniach konsumentów oraz powstawanie nowych branż i rynków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zaawansowane technologie – technologie opracowane na podstawie najnowszej wiedzy naukowej, które pod względem poziomu technologicznego przewyższają najlepsze krajowe i zagraniczne odpowiedniki oraz są konkurencyjne na światowym rynku produktów zaawansowanych technologicznie ([Ustawa Ukrainy „O państwowej regulacji działalności w zakresie transferu technologii”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Przełomowe technologie – nowe technologie, które wypierają ustalone produkty, rynki lub sieci, zmieniając sposób, w jaki podmioty wchodzą ze sobą w interakcje i współpracują z szerszym systemem ([World Bank GovTech Glossary](#));

Przełomowe innowacje (disruptive innovation) – innowacje, początkowo skierowane na mniej wymagające potrzeby, które wypierają ustalone oferty. Mogą tworzyć nowe rynki i sieci produktów poprzez przyciąganie

nowych użytkowników oraz wdrażanie nowych modeli biznesowych i modeli realizacji produktów ([ISO/TS 31050:2023](#)).

Zob.: [NATO. Emerging and disruptive technologies](#).

O

Obiekty infrastruktury krytycznej (critical infrastructure entities) – aktywa, obiekty, systemy, sieci (fizyczne lub wirtualne) w ramach infrastruktury, tak istotne, że zakłócenie ich normalnego funkcjonowania może przerwać realizację życiowo ważnych funkcji i/lub świadczenie życiowo ważnych usług.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Obiekty infrastruktury krytycznej – obiekty infrastruktury, systemy, ich części oraz ich zbiór, które są ważne dla gospodarki, bezpieczeństwa narodowego i obrony, zakłócenie funkcjonowania których może wyrządzić szkodę życiowo ważnym interesom narodowym ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Krytycznie ważny podmiot (critical entities) – instytucja państwowa lub prywatna, która została wyznaczona (w ustalonym trybie przez państwo członkowskie UE) jako należąca do jednej z kategorii infrastruktury krytycznej ([Directive UE 2022/2557](#)).

Zob.: Krytyczna infrastruktura.

Obrona cywilna (civil defence) – kompleks działań mających na celu ochronę ludności cywilnej i infrastruktury przed atakami wojskowymi oraz klęskami żywiołowymi.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Termin został określony w Ustawie Ukrainy „O obronie cywilnej Ukrainy”, która utraciła moc.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Obrona cywilna – mobilizacja, organizacja i kierowanie ludnością cywilną w celu minimalizacji skutków działań wroga przeciwko wszystkim aspektom życia cywilnego za pomocą środków pasywnych ([NATO AAP – 06](#));

Obrona cywilna – system środków państwowych mających na celu ochronę ludności cywilnej podczas wojny i klęsk żywiołowych, a także zapobieganie poważnym sytuacjom nadzwyczajnym i łagodzenie ich skutków w czasie pokoju ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Ocenianie (*nierekomendowane ocena*) **ryzyk** (risk assessment) – proces identyfikacji potencjalnych zagrożeń, określenia prawdopodobieństwa wystąpienia określonych destrukcyjnych zdarzeń i/lub zjawisk oraz ich możliwych skutków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ocena ryzyka – ogólny proces porównywania ilościowo ocenionego ryzyka z normowanymi wartościami ryzyka ([Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Ukrainy z dnia 31.07.2023 Nr 627](#));

Termin *ocenianie (ocena) ryzyk (ryzyka)* często występuje w branżowych aktach normatywno-prawnych Ukrainy, na przykład w *Ustawach Ukrainy „O kontroli granicznej”, „O podstawowych zasadach i wymaganiach dotyczących bezpieczeństwa i jakości produktów spożywczych”, „O zapewnieniu sanitarnego i epidemiologicznego dobrostanu ludności”, „O weterynaryjnej medycynie”* i innych.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ocena ryzyka – ogólny proces jego identyfikacji, analizy i oceny. Ocena ryzyka obejmuje proces identyfikacji wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń oraz podatności, określenia prawdopodobieństwa i wpływu zdarzenia, które nastąpi w wyniku ich realizacji, określenia krytycznych funkcji niezbędnych do kontynuowania działalności organizacji, określenia odpowiednich środków dla zmniejszenia wpływu wspomnianego zdarzenia oraz oceny ich kosztu ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Ocena ryzyka – ogólny proces określania charakteru i skali ryzyka poprzez identyfikację i analizę potencjalnych zagrożeń, podatności i niebezpieczeństw, które mogą prowadzić do incydentu, a także poprzez ocenę potencjalnej straty lub zakłócenia w świadczeniu kluczowej usługi spowodowanej tym incydentem ([Directive \(EU\) 2022/2557](#));

Ocena ryzyka – proces wykorzystywany do ustalania priorytetów zarządzania ryzykiem poprzez ocenę i porównanie poziomu danego ryzyka ze standardami, docelowymi poziomami ryzyka lub innymi kryteriami ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Ocenianie (nierekomendowane ocena) podatności (vulnerability assessment) – proces identyfikacji i analizy problemów i niedociągnięć, które powodują lub zwiększają podatność państwa, systemu, wspólnoty lub organizacji na zakłócenie funkcjonalności i/lub uszkodzenia systemowe, określenie stopnia ich podatności na negatywne oddziaływanie ryzyk i zagrożeń.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ocena podatności – określenie prawdopodobieństwa przeprowadzenia aktów terroryzmu jądrowego wobec instalacji jądrowych, materiałów jądrowych lub prawdopodobieństwa kradzieży materiałów jądrowych ([Zarządzenie Przewodniczącego Państwowego Komitetu Regulacji Jądrowej Ukrainy z dnia 04.08.2006 Nr 116](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ocena podatności – proces identyfikacji i ilościowego określania

podatności ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Ocena podatności – systematyczny proces pomiaru podatności na ataki. Dzięki ocenie podatności określa się słabe punkty oraz możliwe wrogie działania, które mogłyby wykorzystać te słabości, a także ocenia się skuteczność dodatkowych środków bezpieczeństwa ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Ochrona zasobów informacyjnych (protection of information resources) – działalność ukierunkowana na zachowanie integralności danych i systemów informacyjnych, zapobieganie nieautoryzowanemu dostępowi do nich, zapewnienie poufności (w razie potrzeby) oraz bezpieczeństwa podczas wymiany informacji.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ochrona informacji – zbiór środków prawnych, administracyjnych, organizacyjnych, technicznych i innych, które zapewniają zachowanie, integralność informacji oraz właściwy porządek dostępu do niej ([Ustawa Ukrainy „O informacji”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ochrona informacji – środki mające na celu zapobieganie wyciekowi tajnych informacji ([US Government Glossary](#)).

Ochrona infrastruktury krytycznej (critical infrastructure protection) – działalność, prowadzona w trakcie cyklu życia systemu infrastruktury krytycznej oraz jej elementów w celu wykrycia i neutralizacji zagrożeń (dowolnego rodzaju) dla ich bezpieczeństwa.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ochrona infrastruktury krytycznej – wszelkie rodzaje działalności wykonywane przed lub podczas tworzenia, funkcjonowania, odbudowy i reorganizacji obiektu infrastruktury krytycznej, ukierunkowane na terminowe wykrywanie, zapobieganie i neutralizację zagrożeń bezpieczeństwa obiektów infrastruktury krytycznej, a także minimalizację i likwidację skutków w przypadku ich realizacji ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ochrona infrastruktury krytycznej – działania podjęte w celu zapobiegania, usuwania lub łagodzenia ryzyk związanych z podatnością obiektów infrastruktury krytycznej ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)

Zob.: [European Commission. Critical Infrastructure protection](#);

[European Commission. European Programme for Critical Infrastructure](#)

Protection.

Obrona cywilna (civil protection) – zespół środków mających na celu ochronę ludności, terytoriów, środowiska, mienia, materialnych i wartości kulturowych przed sytuacjami nadzwyczajnymi oraz innymi niebezpiecznymi zdarzeniami i zjawiskami, zapobieganie im i likwidację skutków, a także udzielanie pomocy poszkodowanym.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Obrona cywilna – kompleks działań realizowanych na terytorium Ukrainy w czasie pokoju oraz w okresie szczególnym, ukierunkowanych na ochronę ludności, terytoriów, środowiska naturalnego, mienia, dóbr materialnych i kulturalnych przed sytuacjami nadzwyczajnymi i innymi niebezpiecznymi zdarzeniami, zapobieganie powstawaniu takich sytuacji i zdarzeń, likwidację ich skutków, udzielanie pomocy poszkodowanym, sprawowanie państwowego nadzoru (kontroli) w zakresie bezpieczeństwa pożarowego i technicznego ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Obrona cywilna – działania i systemy mające na celu ochronę życia i zdrowia obywateli, ich mienia oraz środowiska przed niepożądanymi zjawiskami ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Obrona cywilna – ochrona ludzi, środowiska i mienia przed wszelkiego rodzaju katastrofami naturalnymi i antropogenicznymi. Oprócz rozwinięcia sił i środków do likwidacji sytuacji nadzwyczajnych, obejmuje także planowanie i przygotowanie do takich zdarzeń, w tym ocenę ryzyka oraz uzgadnianie planów i procedur ochrony i ratownictwa ([Article 196 of the Treaty of the Functioning of the European Union](#));

Obrona cywilna – działania podejmowane przez służby ds. sytuacji nadzwyczajnych w celu ochrony ludności, mienia, infrastruktury i środowiska przed skutkami katastrof naturalnych i technicznych oraz innych sytuacji nadzwyczajnych ([NATO AAP – 06](#)).

Odbudowa/Przywracanie (recovery / restoration / reconstruction) – 1) zdolność odtwarzania właściwości, które zostały utracone, naruszone lub zawieszone w wyniku określonego wpływu endogennego lub egzogenego; 2) proces rekonstrukcji i doskonalenia złożonych systemów społecznych i technicznych, kluczowych funkcji i usług państwowych po awarii lub sytuacji kryzysowej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Termin ma wiele definicji branżowych i jest szeroko stosowany w dokumentach normatywno-prawnych w różnych związkach frazeologicznych, takich jak: *Odbudowa regionów i terytoriów, które ucierpiały w wyniku zbrojnej agresji przeciwko Ukrainie – kompleks*

priorytetowych działań organizacyjnych, finansowych i innych, ukierunkowanych na przyspieszoną odbudowę obiektów infrastruktury krytycznej, infrastruktury społecznej, obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej do stanu umożliwiającego powrót do regionu osób wewnętrznie przesiedlonych i uchodźców, stworzenie sprzyjających warunków dla działalności wszystkich podmiotów gospodarczych (Ustawa Ukrainy „O podstawach polityki regionalnej państwa”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odbudowa – restauracja i poprawa (w razie potrzeby) działalności, obiektów, środków do życia lub warunków życia poszkodowanych organizacji, w tym działania mające na celu zmniejszenie czynników ryzyka (ISO/DIS 22300:2021);

Odbudowa – odbudowa społeczności w taki sposób, aby poszczególne osoby, przedsiębiorstwa i infrastruktura państwowa mogły funkcjonować samodzielnie, powrócić do normalnego życia i być chronione przed przyszłymi zagrożeniami (US Emergency Management Terms and Definitions).

Zob.: Państwowa agencja odbudowy oraz rozwoju infrastruktury Ukrainy;

Narodowa Rada ds. Odbudowy Ukrainy po skutkach wojny;

UNDRR. International Recovery Platform.

Odporność (resilience) – zdolność obiektu (złożonego systemu) do przeciwstawiania się niepożądanym wpływom i stresom, adaptowania się do działania bodźców zewnętrznych bez znacznej utraty funkcjonalności i zniszczenia struktury, a także do regeneracji po szokach.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Odporność – zdolność społeczeństwa i państwa do szybkiej adaptacji do zmian środowiska bezpieczeństwa i utrzymania stabilnego funkcjonowania, w szczególności poprzez minimalizację zewnętrznych i wewnętrznych podatności (Dekret Prezydenta Ukrainy z 14 września 2020 roku Nr 392/2020);

Odporność – zdolność państwa i społeczeństwa do skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom dowolnego pochodzenia i charakteru, w tym agresji zbrojnej, presji ekonomicznej, destabilizacji politycznej, cyberataków, dezinformacji i innym zagrożeniom, adaptowania się do zmian środowiska bezpieczeństwa, utrzymania stabilnego funkcjonowania, szybkiego przywracania równowagi po kryzysach (Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 26 sierpnia 2021 roku Nr 448/2021).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność – zdolność przewidywania i adaptowania się do potencjalnie

destrukcyjnego zdarzenia, naturalnego lub wywołanego przez człowieka, przeciwstawiania się mu lub szybkiego powrotu do stanu poprzedniego po jego wystąpieniu ([ISO/IEC 27040:2024](#));

Odporność – zdolność do absorbowania (ryzyk) i adaptowania się w zmiennym środowisku ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Odporność – zdolność systemu, wspólnoty lub społeczeństwa, które są narażone na zagrożenia, do terminowego i skutecznego przeciwdziałania katastrofom, ich przyjmowania, adaptowania się do nich, łagodzenia ich skutków, transformacji i odbudowy, w tym poprzez zachowanie i odtworzenie kluczowych podstawowych struktur i funkcji poprzez zarządzanie ryzykiem ([UN Disaster Risk Reduction Terminology](#));

Odporność – zdolność systemów, infrastruktury, rządu, biznesu i obywateli do przyjmowania i/lub szybkiego powrotu do sprawności po niekorzystnym zdarzeniu lub serii zdarzeń spowodowanych atakiem lub klęską żywiołową, które mogą spowodować szkody, zniszczenia lub straty o skali ogólnokrajowej oraz do przywrócenia minimalnie niezbędnego funkcjonowania i zmniejszenia skutków jego degradacji lub awarii niezależnie od ich przyczyn ([US DHS - Lexikon](#));

Odporność – wskaźnik tego, jak szybko system odzyskuje sprawność po zakłóceniach ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Odporność demokracji (democracy resilience / stability of democracy) – zdolność demokratycznie zorganizowanego społeczeństwa/państwa oraz instytucji demokratycznych do adaptacji wobec oddziaływania czynników wewnętrznych i zewnętrznych, zapewnienia zachowania podstawowych zasad i wartości społeczeństwa obywatelskiego, skutecznych praktyk efektywnego zarządzania oraz społecznego zaufania w warunkach zagrożenia, a także szybkiej odbudowy bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju po sytuacji kryzysowej/konflikcie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [G7. 2022 Resilient Democracies Statement](#).

Odporność ekosystemu (ecosystem resilience) – zdolność ekosystemu do wytrzymywania wstrząsów, dostosowywania się do zmieniających się warunków środowiskowych i regeneracji po stresie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność ekosystemu – miara tego, ile zakłóceń i stresów (na przykład,

sztormów, pożarów lub zanieczyszczeń) ekosystem może wytrzymać, nie przechodząc w jakościowo inny stan. To zdolność systemu do przeciwstawiania się wstrząsom i niespodziankom, a także do regeneracji w przypadku uszkodzenia ([Stockholm Resilience Center Definitions](#)).

Odporność ekologiczna lub ekosystemowa – 1) miara wielkości zaburzenia, które może zostać zaabsorbowane zanim (eko)system zmieni swoją strukturę poprzez transformację zmiennych i procesów kontrolujących zachowanie; 2) miara odporności na zakłócenia i szybkości powrotu ekosystemu do stanu równowagi ([European Environment Agency](#)).

Odporność społeczności (local community resilience) – zdolność społeczności, w tym organów władzy lokalnej i samorządu terytorialnego, do adaptacji do kryzysów i przeciwstawiania się wstrząsom zewnętrznym.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność społeczności – zdolność wspólnot do przeciwstawiania się i odbudowy zarówno w krótkim, jak i długim okresie, po trudnościach, takich jak klęska żywiołowa czy atak terrorystyczny ([US Government Glossary](#)).

Zob.: [UK Governemnt. The role of Local Resilience Forums](#).

Odporność ekonomiczna (economic resilience) – zdolność gospodarki narodowej do nieprzerwanego funkcjonowania oraz utrzymania lub szybkiego przywracania swojej funkcjonalności w warunkach oddziaływania czynników egzogenicznych i endogenicznych, które naruszają jej równowagę.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wykorzystano w *Strategii ekonomicznego bezpieczeństwa Ukrainy na okres do 2025 roku* we wspólnym kontekście z pojęciem *bezpieczeństwo gospodarcze: Strategiczny kurs w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa gospodarczego ma na celu zarówno trwały wzrost konkurencyjności gospodarki Ukrainy, jak i na stopniowe wzmacnianie **odporności gospodarczej** oraz odpowiednio niewrażliwości gospodarki narodowej na zagrożenia zewnętrzne i wewnętrzne. Dokument przewiduje prowadzenie stałego monitoringu odporności gospodarczej poprzez śledzenie poziomu krytycznych granic według wskaźników ujętych w tabeli wskaźników bezpieczeństwa gospodarczego* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 11 sierpnia 2021 roku Nr 347/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wymiar gospodarczy odporności dotyczy zdolności systemu do

minimalizowania strat finansowych związanych z destrukcyjnym zdarzeniem ([Resilience Glossary](#)).

Zob.: [European Economic Security Strategy](#);

[Economic Resilience Definition and Measurement](#);

[IMF Resilience and Sustainability Trust](#).

Odporność energetyczna (energy resilience) – zdolność określonego systemu (obiektu, przedsiębiorstwa, terytorialnej wspólnoty, państwa) zabezpieczać swoje potrzeby energetyczne w normalnym trybie funkcjonowania, dostosowywać formy i sposoby zaopatrzenia w energię do zmieniających się warunków, opierać się wpływowi zagrożeń oraz szybko przywracać zaspokojenie potrzeb energetycznych systemu po destrukcyjnych wpływach.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Odporność funkcjonowania sektora energetycznego – zdolność sektora energetycznego do funkcjonowania w trybie normalnym, do dostosowywania się do stale zmieniających się warunków, przeciwstawiania się i szybkiego odtwarzania po realizacji zagrożeń dowolnego rodzaju ([Rozporządzenie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 4 sierpnia 2021 r. Nr 907-p](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność energetyczna – zdolność sieci, budynków i społeczności do przeciwstawiania się i szybkiego odtwarzania po przerwach w dostawie energii elektrycznej oraz dalszego funkcjonowania z energią elektryczną, ogrzewaniem, chłodzeniem, wentylacją i innymi usługami zależnymi od energii ([US Department of Energy](#));

Energetyczna odporność – zdolność unikania, przygotowywania się, minimalizowania, dostosowywania się zmienn i odtwarzania po przewidywanych i nieprzewidywanych zakłóceniach w dostawie energii, aby zapewnić dostępność i niezawodność energii, wystarczającą do zagwarantowania oraz zaspokojenia podstawowych, ważnych potrzeb ([U.S. Code](#));

Odporność energetyczna – zdolność i jakość, które umożliwiają systemom energetycznym przeciwstawianie się ekstremalnym katastrofom naturalnym i technogennym, odtwarzanie się i powrót do normalnych warunków w odpowiednim czasie i efektywnie, a także odbudowę na lepszym poziomie, zapewniając tym samym stabilne zaopatrzenie społeczeństwa w energię oraz zmniejszając negatywny wpływ na życie ludzi i działalność gospodarczą w przypadku zakłóceń w dostawie energii ([Asia-Pacific Economic Cooperation \(APEC\) Energy Resiliency Principle](#)).

Zob.: [UNDP. Energy resilience](#).

Odporność infrastruktury krytycznej (resilience of critical infrastructure) – zdolność infrastruktury krytycznej do niezawodnego funkcjonowania w trybie normalnym, adaptowania się do stale zmieniających się warunków, opierania się wpływowi zagrożeń oraz szybkiego odtwarzania się po zniszczeniach.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Odporność infrastruktury krytycznej – stan infrastruktury krytycznej, w którym zapewniona jest jej zdolność do funkcjonowania w trybie normalnym, adaptowania się do stale zmieniających się warunków, przeciwstawiania się i szybkiego odtwarzania po wpływie jakichkolwiek zagrożeń ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność infrastruktury krytycznej – zdolność organizacji do szybkiego przywracania i odtwarzania podstawowych usług z minimalnymi zakłóceniami pracy personelu, procesów, procedur, informacji, obiektów, wyposażenia i środków ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Odporność (infrastruktury krytycznej) – zdolność podmiotu o znaczeniu krytycznym do zapobiegania, ochrony, reagowania, przeciwstawiania się, łagodzenia, absorbowania (negatywnych wpływów), dostosowywania się i odtwarzania po incydencie ([Directive \(UE\) 2022/2557](#)).

Odporność łańcuchów dostaw (supply chain resilience) – zdolność łańcuchów dostaw do przeciwstawiania się wstrząsom i zakłóceniom, nieoczekiwanym zdarzeniom, istotnym zmianom ekonomicznym, technologicznym i rynkowym, adaptowania się do nich i szybkiego przywracania swoich funkcji i struktury poprzez utrzymanie ciągłości operacji na pożądanym poziomie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Treść pojęcia ujęto w [PSU ISO 28002:2019 \(ISO 28002:2011, IDT\)](#).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zapewnienie niezawodności łańcucha dostaw – pewność, że łańcuch dostaw będzie wytwarzał i dostarczał elementy, procesy oraz informacje, które będą funkcjonować zgodnie z oczekiwaniami. Łańcuch dostaw – system organizacji, ludzi, działań, informacji i zasobów, być może o międzynarodowej skali, który dostarcza towary lub usługi konsumentom ([US Committee on National Security Systems Glossary](#)).

Odporność łańcuchów dostaw – zdolność adaptacyjna, która identyfikuje krytyczne węzły, przewiduje prawdopodobne zakłócenia w celu zminimalizowania strategicznego zaskoczenia, tworzy możliwości lub

alternatywy dla tych węzłów i dostosowuje się do szybkiego przywracania po zakłóceniach ([CSIS. Innovation for Resilience](#)).

Łańcuch dostaw (supply chain) – dwustronne relacje między organizacjami, ludźmi, procesami, logistyką, informacją, technologiami i zasobami, które uczestniczą w działalności i tworzą wartość od pozyskania materiałów poprzez dostawę produktów lub usług. Może obejmować dostawców, podwykonawców, zdolności produkcyjne, dostawców usług logistycznych, wewnętrzne centra dystrybucji, dystrybutorów, hurtowników oraz inne organizacje prowadzące do końcowego odbiorcy ([ISO 22300:2021](#)).

Zob.: [U.S. Executive Order on America's Supply Chains](#);

[OECD. Keys to resilient supply chains](#);

[NATO. Defence-Critical Supply Chain Security Roadmap](#).

Odporność migracyjna (migration resilience) – zdolność jednostek, społeczności i szerszych systemów społecznych do przetrwania drastycznych okoliczności spowodowanych migracją, adaptacji do nich oraz dalszego rozwoju.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak

W Koncepcji zapewnienia *narodowego systemu odporności* do podstawowych elementów odpowiedniego systemu zaliczono zdolność do skutecznego reagowania na niekontrolowane *masowe przemieszczanie ludzi* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 27 września 2021 roku Nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [UN. International migration](#);

[United Nations Documents Related to Migration](#).

Odporność na katastrofy (awarie / klęski) (disaster resilience) – zdolność społeczności, systemów, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji, osób indywidualnych do przewidywania katastrof i awarii o charakterze naturalnym i technicznym, zapobiegania im, reagowania w odpowiednim czasie, łagodzenia ich skutków, odbudowy po nich, zachowując podstawowe funkcje i strukturę.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność na katastrofy (klęski) – zdolność zapobiegania lub ochrony przed poważnymi wieloczynnikowymi zagrożeniami i incydentami, takimi jak ataki terrorystyczne, a także szybkiego powrotu do funkcjonowania i przywracania usług krytycznych przy minimalnych szkodach dla bezpieczeństwa publicznego i zdrowia, gospodarki oraz bezpieczeństwa

narodowego ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Odporność na katastrofy (klęski) – zdolność państw, społeczności / wspólnot i gospodarstw domowych do radzenia sobie ze zmianami, zachowując lub zmieniając standardy życia w warunkach wstrząsów lub stresu – takich jak trzęsienia ziemi, susze czy gwałtowne konflikty – bez szkody dla swoich długoterminowych perspektyw ([UK Government Resilience Glossary](#)).

Odporność na zmiany klimatu (climate resilience) – zdolność państwa, społeczności, systemów do przewidywania negatywnych skutków zmian klimatu, do przygotowywania się i adaptacji do nich w celu zapewnienia stałego, zrównoważonego rozwoju.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak

Wspomniano w *Strategii bezpieczeństwa ekologicznego i adaptacji do zmian klimatu na okres do 2030 roku: Jednym z celów strategicznych Strategii bezpieczeństwa ekologicznego i adaptacji do zmian klimatu na okres do 2030 roku jest wzmocnienie zdolności adaptacyjnych oraz **odporności** systemów społecznych, gospodarczych i ekologicznych **na zmiany klimatu*** ([Rozporządzenie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 20 października 2021 r. Nr 1363-p](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność na zmiany klimatu – odporność na katastrofy oraz zdolność radzenia sobie z długoterminowymi zmianami klimatu (takimi jak zmiany transformacyjne/zjawiska krytyczne i przełomowe) ([UK Governemnt Resilience Glossary](#));

Odporność na zmiany klimatu – zdolność powiązanych systemów społecznych, gospodarczych i ekologicznych do radzenia sobie z niebezpiecznym zdarzeniem, tendencją lub zakłóceniem, reagując lub reorganizując się w taki sposób, aby zachować swoje podstawowe funkcje, tożsamość i strukturę, a także (w przypadku ekosystemów) bioróżnorodność, jednocześnie zachowując zdolność do adaptacji, uczenia się i transformacji ([UNEP IPCC Climate Change technical report 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability](#)).

Zob.: [UN. Climate Adaptation](#).

Odporność obywatelska (civil resilience) – zdolność osoby do wykazywania swojej tożsamości narodowej i obywatelskiej w codziennym życiu oraz w warunkach negatywnych wpływów zewnętrznych, działania inicjatywnego, odpowiedzialnego i demokratycznego.

Definicja terminu w aktach normatywno-prawnych dokumentach Ukrainy:

Odporność obywatelska – to zdolność osoby do wykazywania swojej tożsamości narodowej i obywatelskiej w codziennym życiu i w warunkach negatywnych zewnętrznych wpływów ([Ustawa Ukrainy „O podstawowych zasadach polityki państwowej w zakresie umacniania ukraińskiej tożsamości narodowej i obywatelskiej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [NATO. Resilience civil preparedness and Article 3](#).

Odporność organizacyjna (organizational resilience) – zdolność organizacji do identyfikowania i przewidywania ryzyk oraz zagrożeń, terminowego przygotowywania się, reagowania na nie, adaptowania się do zmian środowiska bezpieczeństwa, utrzymywania stabilnego funkcjonowania przed, w trakcie i po wystąpieniu sytuacji kryzysowej w celu przetrwania i dalszego rozwoju.

Definicja terminu w aktach normatywno-prawnych dokumentach Ukrainy:

Odporność organizacyjna – zdolność organów władzy państwowej, organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji do identyfikowania, przygotowywania się, reagowania na zagrożenia, adaptowania się do zmian w środowisku bezpieczeństwa, utrzymywania stabilnego funkcjonowania przed, w trakcie i po wystąpieniu sytuacji kryzysowej w celu zachowania funkcjonowania i dalszego rozwoju ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 7 września 2021 roku Nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność organizacyjna – zdolność organizacji do postrzegania zmiennego otoczenia i adaptowania się do niego ([ISO 22316:2017](#)).

Odporność prawa (law resilience / legal resilience) – zdolność systemu prawnego i mechanizmów prawnych do gwarantowania praworządności, wspierania pokoju i sprawiedliwości oraz utrzymania stabilności w warunkach narastających wyzwań i zagrożeń.

Definicja terminu w aktach normatywno-prawnych dokumentach Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [Hybrid CoE. Hybrid threats and the law: Building legal resilience.](#)

Odporność społeczeństwa / Odporność społeczna (societal resilience) – zdolność społeczeństwa do terminowego i skutecznego przeciwstawiania się wstrząsom, absorbowania ich, dostosowywania się do skutków zagrożeń i niepewności oraz odbudowy po kryzysach poprzez zachowanie i odnowienie podstawowych struktur i funkcji.

Definicja terminu w aktach normatywno-prawnych dokumentach Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Odporność społeczeństwa – jego zdolność do przeciwstawiania się atakom zbrojnym, klęskom żywiołowym, kryzysom w ochronie zdrowia, krytycznym awariom infrastruktury oraz innym szeroko zakrojonym wstrząsom, a także do szybkiego odzyskiwania sprawności po nich, łącząc gotowość obywateli i społeczeństwa z potencjałem wojskowym ([NATO Civil-Military Cooperation Centre of Excellence](#));

Odporność społeczna (social resilience) – zdolność wspólnoty lub społeczeństwa, narażonych na zagrożenia do przeciwstawiania się, absorbowania, adaptacji, transformacji i regeneracji po skutkach zagrożenia w odpowiednim czasie i skutecznie, w szczególności poprzez zachowanie i odbudowę swoich podstawowych struktur i funkcji poprzez zarządzanie ryzykiem ([UNDRR – Biuro ONZ ds. ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych](#)).

Zob.: [UN Common Guidance n Helping Build Resilient Societies](#);

[UK Government. Community resilience: resources and tools.](#)

Operator infrastruktury krytycznej (critical infrastructure operator / owner) – podmiot gospodarczy odpowiedzialny za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania i rozwoju infrastruktury krytycznej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Operator infrastruktury krytycznej – osoba prawna dowolnej formy własności i/lub osoba fizyczna – przedsiębiorca, który na prawach własności, dzierżawy lub na innych prawnych podstawach zarządza obiektem infrastruktury krytycznej oraz odpowiada za jej bieżące funkcjonowanie ([Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Krytyczny dostawca (critical supplier) – dostawca krytycznie ważnych

produktów lub usług (ISO/DIS 22300:2021);

Podmioty o krytycznym znaczeniu jako dostawcy podstawowych usług odgrywają niezastąpioną rolę we wspieraniu kluczowych funkcji społecznych lub działalności gospodarczej na rynku wewnętrznym w warunkach rosnącej współzależności gospodarki Unii (Directive UE 2022/2557).

Zob.: Krytyczna infrastruktura.

Organy administracji państwowej (władzy państwowej) (public administration entity) – instytucje (organizacje) utworzone zgodnie z przepisami prawa w celu realizacji funkcji państwowych w zakresie zarządzania społeczeństwem.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Organy władzy – ministerstwa oraz inne centralne organy władzy wykonawczej, Rada Najwyższa Autonomicznej Republiki Krymu oraz organy władzy wykonawczej Autonomicznej Republiki Krymu, organy państwowe regulujące działalność podmiotów naturalnych monopoli, rynków kapitałowych i zorganizowanych rynków towarowych, organy państwowe ds. prywatyzacji, Narodowa Rada Ukrainy ds. Telewizji i Radia, lokalne organy władzy wykonawczej (Ustawa Ukrainy „O ochronie konkurencji gospodarczej”);

Organ państwowy – organ władzy państwowej, w tym kolegialny organ państwowy, inny podmiot prawa publicznego, niezależnie od posiadania statusu osoby prawnej, któremu zgodnie z ustawodawstwem przyznano uprawnienia do wykonywania w imieniu państwa funkcji zarządczych, którego jurysdykcja rozciąga się na całą terytorium Ukrainy lub na odrębną jednostkę administracyjno-terytorialną (Ustawa Ukrainy „O zapobieganiu korupcji”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Organ administracji państwowej – organ uznany za taki w państwie członkowskim (UE) zgodnie z prawem krajowym, w tym np. organy systemu sądownictwa, parlamentów lub banków centralnych, które spełniają następujące kryteria:

- (a) utworzone w celu zaspokojania potrzeb o charakterze ogólnospołecznym i nie mają charakteru przemysłowego ani handlowego;
- (b) posiadają status osoby prawnej lub mają prawo na mocy prawa działać w imieniu innej organizacji posiadającej osobowość prawną;
- (c) finansowane głównie przez organy władzy państwowej lub inne organy szczebla centralnego regulowane prawem publicznym, podlegają nadzorowi zarządcemu tych organów lub posiadają radę administracyjną, zarządzającą lub nadzorczą, w której ponad połowa członków jest powoływana przez organy władzy państwowej lub inne organy szczebla centralnego regulowane prawem publicznym;

(d) ma uprawnienia wydawać osobom fizycznym lub prawnym decyzje administracyjne lub regulacyjne, które wpływają na ich prawa podczas transgranicznego przemieszczania osób, towarów, usług lub kapitału ([Directive \(EU\) 2022/2557](#)).

Zob.: [Konstytucja Ukrainy](#);

[Ustawa Ukrainy „O Gabinetcie Ministrów Ukrainy”](#);

[Ustawa Ukrainy „O centralnych organach władzy wykonawczej”](#);

[European Union. Treaty of Lisbon](#).

P

Podmioty zapewnienia narodowej odporności (national resilience actors / providers) – organy władzy państwowej i samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, instytuty społeczeństwa obywatelskiego, obywatele, którzy są inicjatorami lub uczestnikami procesów zapewnienia narodowej odporności.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Podmioty zapewniające odporność narodową – organy władzy państwowej, organy samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, stowarzyszenia społeczne, które są inicjatorami lub uczestnikami procesów zapewniania odporności narodowej. ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [U.S. FEMA. National Resilience guidance](#).

Podstawowe funkcje narodowe (national essential functions) – wybrane funkcje, potrzebne do zarządzania państwem i zapewnienia jego istnienia w warunkach sytuacji kryzysowych, które gwarantują zachowanie porządku konstytucyjnego, ochronę suwerenności i integralności terytorialnej, nieprzerwane funkcjonowanie podstawowych gałęzi władzy.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Konstytucji Ukrainy* jako najważniejsze funkcje państwa: *Ochrona suwerenności i terytorialnej integralności Ukrainy, zapewnienie jej bezpieczeństwa ekonomicznego i informacyjnego jest **najważniejszymi funkcjami państwa**, sprawą całego Narodu Ukraińskiego* ([Konstytucja Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Podstawowe funkcje narodowe – część funkcji rządu, niezbędnych do zapewnienia kierownictwa i wsparcia narodu podczas katastrofalnej sytuacji nadzwyczajnej oraz po niej, które wymagają zapewnienia ciągłości i zdolności rządu (USA [Government Glossary](#));

Podstawowe funkcje – funkcje, które umożliwiają federalnym organom władzy wykonawczej świadczenie życiowo ważnych usług, wykonywanie funkcji władzy cywilnej, zapewnianie bezpieczeństwa i dobrobytu ludności, a także utrzymanie bazy przemysłowej i gospodarczej podczas sytuacji nadzwyczajnej (US [Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zob.: [Federal Continuity Directive 1](#);

[Federal Continuity Directive 2](#).

Podstawowe kryteria NATO dotyczące odporności (NATO's baseline requirements for resilience) – główne kierunki wzmacniania odporności narodowej poprzez zwiększenie gotowości cywilnej, zatwierdzone przez przywódców państw członkowskich Sojuszu na szczycie NATO w Warszawie w 2016 roku.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Państwa członkowskie NATO zobowiązały się chronić swoją ludność i terytorium w obszarach określonych Podstawowymi wymaganiami NATO dotyczącymi odporności, a mianowicie:

- 1) zapewnienia ciągłości rządzenia i świadczenia głównych usług państwowych;
- 2) stabilne dostawy energii;
- 3) zdolność efektywnego kontrolowania ruchów dużych mas ludności;
- 4) stabilne zabezpieczenie w produkty spożywcze i wodę;
- 5) zdolność pokonywania problemów, spowodowanych dużą liczbą poszkodowanych;
- 6) stabilny system łączności cywilnej;
- 7) stabilny system transportu publicznego.

Zob.: [NATO. Commitment to enhance resilience. Warsaw, 2016](#).

Prawdopodobieństwo / Prawdopodobieństwo (likelihood / probability) – możliwość zaistnienia niebezpiecznego zdarzenia lub zjawiska, która podlega ocenie w kontekście analizy ryzyk i zagrożeń.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Prawdopodobieństwo – szanse tego, że coś się wydarzy ([ISO 31000:2018](#));

Prawdopodobieństwo (probability) – stopień możliwości zdarzenia ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Priorytetowe funkcje instytucjonalne (primary mission functions) – funkcje związane z realizacją głównego przeznaczenia (misji) organizacji, określonego ich statutami lub aktami normatywno-prawnymi, które należy wykonywać nieprzerwanie w celu zapewnienia ciągłości podstawowych funkcji narodowych i życiowo ważnych funkcji oraz usług.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Priorytetowe funkcje instytucjonalne – funkcje rządu, które należy wykonywać w celu zapewnienia lub realizacji podstawowych funkcji narodowych przed, w trakcie oraz po sytuacji nadzwyczajnej ([US Emergency Management Terms and Definitions](#));

Priorytetowe funkcje instytucjonalne – funkcje, które należy wykonywać nieprzerwanie podczas (nadzwyczajnego) zdarzenia lub przywrócić w ciągu 12 godzin po nim, i które należy utrzymywać przez 30 dni po zdarzeniu lub do czasu, gdy możliwe będzie przywrócenie normalnej pracy ([US Government Glossary](#)).

Zob.: [Federal](#)

[Continuity](#)

[Directive 1;](#)

[Federal](#)

[Continuity](#)

[Directive 2.](#)

Profilaktyka / Zapobieganie (*nierekomendowane Ostrzeżenie*) (prevention) – wcześniejsze działania podjęte dla uniknięcia, usunięcia lub zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia potencjalnych zagrożeń i niebezpieczeństw zanim się zrealizują oraz złagodzenie ich skutków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Profilaktyka – zespół działań mających na celu zapobieganie i eliminowanie czynników ryzyka ([Zarządzenie Ministerstwa Rolnictwa z dnia 19.09.2016 r. Nr 310](#));

Zapobieganie powstawaniu sytuacji nadzwyczajnych – zespół środków prawnych, społeczno-ekonomicznych, politycznych, organizacyjno-technicznych, sanitarno-higienicznych i innych działań mających na celu regulację bezpieczeństwa technogenicznego i naturalnego, przeprowadzenie oceny poziomów ryzyka, wczesne reagowanie na zagrożenie powstania sytuacji nadzwyczajnej na podstawie danych z monitoringu, ekspertyz, badań i prognoz dotyczących możliwego przebiegu wydarzeń w celu niedopuszczenia do ich przekształcenia się w sytuację nadzwyczajną lub złagodzenia jej możliwych skutków ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#));

Zapobieganie sytuacji nadzwyczajnej – zespół działań podejmowanych z wyprzedzeniem i mających na celu maksymalne możliwe zmniejszenie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej, a także ochronę zdrowia ludzi,

ograniczenie szkód dla środowiska i strat materialnych w przypadku jej wystąpienia ([Ustawa Ukrainy z dnia 30.10.2008 r. Nr 631-VI](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zapobieganie – działania umożliwiające organizacji uniknięcia, zapobieżenia lub ograniczenia wpływu niepożądanego zdarzenia lub potencjalnego naruszenia ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zapobieganie – działania i środki podejmowane w celu stałej oceny i gotowości do zmniejszenia ryzyka zagrożeń i podatności, interwencji i powstrzymania sytuacji nadzwyczajnej lub złagodzenia jej skutków ([US DHS-Lexicon](#));

Zapobieganie – działalność ukierunkowana na zapobieganie negatywnemu wpływowi zagrożeń oraz związanych z nimi katastrof ekologicznych, technologicznych i biologicznych ([UN ISDR Terminologia](#)).

Psychologiczna odporność zob. **Mentalna odporność**.

Prognozowanie ryzyk (risk anticipation) – wcześniejsze wykrywanie działań, procesów, zjawisk, tendencji, które zawierają potencjał zagrożenia lub tworzą nowe możliwości rozwoju.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Prognozowanie ryzyk – opis sekwencji zdarzeń z obecnego do przyszłego stanu, który opiera się na założeniach, które dotyczą kształtowania kombinacji w zakresie poziomów zagrożeń, podatności i wpływu ([Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Ukrainy z dnia 11.12.2017 Nr 1007](#));

Prognozowanie ryzyka – określenie dalszego rozwoju ryzyka na podstawie dostępnych danych o takim ryzyku ([Zarządzenie Dyrektora Biura Bezpieczeństwa Ekonomicznego Ukrainy z dnia 01.02.2023 Nr 36](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Prognozowanie ryzyka i niebezpieczeństwa – akt przewidywania, oczekiwania i podejmowania działań przeciwko możliwemu przyszłemu wyrządzeniu szkody, śmierci lub źródła, które je powoduje ([European Environment Agency Glossary](#)).

Przeciwdziałanie dezinformacji (countering disinformation) – działalność polegająca na wykrywaniu, zapobieganiu i reagowaniu na rozpowszechnianie fałszywych lub manipulacyjnych informacji, które mogą wprowadzać ludzi w błąd, szkodzić interesom narodowym, bezpieczeństwu i demokracji.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w decyzji RBN Ukrainy „O utworzeniu Centrum Przeciwdziałania Dezinformacji” oraz Dekrecie Prezydenta Ukrainy „Kwestie Centrum Przeciwdziałania Dezinformacji”.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Wspomniano w raporcie Sekretarza Generalnego ONZ z dnia 12.09.2022 „**Przeciwdziałanie dezinformacji w celu promowania i ochrony praw człowieka oraz podstawowych wolności**” ([Countering disinformation for the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms: report of the Secretary-General](#)).

Zob.: Dezinformacja;

[NATO's approach to countering disinformation;](#)

[COM\(2018\)236.](#)

Przygotowanie (preparedness) – posiadanie wiedzy, umiejętności i zasobów niezbędnych do skutecznego reagowania na zagrożenia i sytuacje kryzysowe oraz szybkiego przywracania po nich.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Gotowość – działania, programy i systemy opracowane i wdrożone przed incydem, które mogą być wykorzystane do wspierania i wzmacniania zapobiegania, ochrony, łagodzenia skutków, reagowania oraz odbudowy po zakłóceniach, sytuacjach nadzwyczajnych lub katastrofach ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Gotowość – działania zapewniające skuteczną mobilizację i rozmieszczenie zasobów i usług niezbędnych do przezwyciężenia skutków sytuacji nadzwyczajnej. Działania mające na celu zapewnienie zdolności społeczności i odpowiednich służb do radzenia sobie ze skutkami sytuacji nadzwyczajnej, w tym dostępność odpowiednich zasobów ([Australian Emergency Management Glossary](#));

Gotowość – działania podjęte przed incydem (awarią, zdarzeniem nadzwyczajnym), które mogą być wykorzystane do reagowania na niego, przezwyciężania lub łagodzenia jego skutków oraz odbudowy ([DRI International Glossary for Resilience](#)).

Przyswajanie lekcji z doświadczenia / Uczenie się i wykorzystanie zdobytego doświadczenia (lessons learned) – wykorzystanie idei, wiedzy, praktycznych umiejętności, zdobytych dzięki doświadczeniu (w szczególności podczas kryzysów i sytuacji nadzwyczajnych), w celu poprawy planowania, reagowania na zagrożenia, sytuacje kryzysowe, wzmocnienie odporności narodowej.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wyciągnięte wnioski – wiedza i doświadczenie (zarówno pozytywne, jak i negatywne), uzyskane w wyniku obserwacji i historycznego badania rzeczywistych operacji, ćwiczeń i szkoleń ([US Emergency Management Terms and Definitions](#));

Wyciągnięte wnioski – zwięzły opis wiedzy uzyskanej z konkretnego doświadczenia ([US DHS- Lexicon](#)).

Zob.: [NATO. Lessons Learned](#).

Publiczna bezpieczeństwo i porządek (public safety & public order) – środki i działania, podejmowane w celu ochrony ludności przed zagrożeniami i utrzymania porządku w społeczeństwie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Społeczne bezpieczeństwo i porządek – ochrona życiowo ważnych dla społeczeństwa oraz osoby interesów, praw i wolności człowieka i obywatela, zapewnienie których jest priorytetowym zadaniem działalności sił bezpieczeństwa, innych organów państwowych, organów samorządu terytorialnego, ich urzędników oraz społeczeństwa, które realizują skoordynowane działania w zakresie realizacji i ochrony interesów narodowych przed wpływem zagrożeń ([Ustawa Ukrainy „O bezpieczeństwie narodowym Ukrainy”](#); [Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 22 maja 2019 r. Nr 507](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Bezpieczeństwo publiczne dotyczy dobrobytu i ochrony szerokiej opinii publicznej. Zazwyczaj jest to odpowiedzialność rządu ([LSDefine Simple English definitions for legal terms](#)).

Publiczna odporność *zob.* **Odporność społeczeństwa.**

R

Reagowanie na sytuacje kryzysowe (crisis response) – skoordynowane działania organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego, organizacji, instytucji, przedsiębiorstw oraz społeczności, podejmowane w celu skutecznego rozwiązania kryzysu i złagodzenia jego skutków, w tym natychmiastowe działania na rzecz ochrony życia i zdrowia ludzi, zapewnienia ciągłości świadczenia krytycznie ważnych funkcji i usług, stabilizacji dotkniętego obszaru.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w Ustawie Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”: **Sytuacja kryzysowa – naruszenie lub zagrożenie naruszenia normalnego trybu funkcjonowania infrastruktury krytycznej lub jej oddzielnego obiektu, na które reakcja** wymaga zaangażowania dodatkowych sił i środków (Ustawa Ukrainy „O infrastrukturze krytycznej”).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych: brak.

Zob.: [NATO. Crisis](#)

[management](#);

[EEAS Crisis](#)

[Response](#)

[Centre](#).

Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne (emergency response) – skoordynowane działania podmiotów obrony cywilnej, podejmowane zgodnie z planami reagowania na sytuacje nadzwyczajne (reagowania kryzysowego).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne i usuwanie ich skutków – skoordynowane działania podmiotów zapewniających obronę cywilną, realizowane zgodnie z planami reagowania na sytuacje nadzwyczajne, doprecyzowanymi w warunkach konkretnego rodzaju i poziomu sytuacji nadzwyczajnej, polegające na organizacji prac związanych z usuwaniem skutków sytuacji nadzwyczajnej, powstrzymywaniu działania lub wpływu niebezpiecznych czynników przez nią wywołanych, ratowaniu ludności i mienia, lokalizacji strefy sytuacji nadzwyczajnej, a także likwidacji lub minimalizacji jej skutków, które stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludności, wyrządzają szkody terytorium, środowisku naturalnemu lub mieniu ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne – działania i środki podejmowane

w oczekiwaniu, podczas i bezpośrednio po wystąpieniu sytuacji nadzwyczajnej, mające na celu minimalizację jej skutków oraz udzielenie natychmiastowej pomocy i wsparcia poszkodowanym ([Australian Emergency Management Glossary](#));

Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne – natychmiastowa reakcja i odpowiedź na sytuację nadzwyczajną, zazwyczaj skoncentrowana na zapewnieniu bezpieczeństwa życia oraz ograniczeniu powagi incydentu ([DRI International Glossary for Resilience](#)).

Zob.: [UE Civil Protection Mechanism](#);

[European Commission. Emergency Response Coordination Centre.](#)

Rezerwa (reserve) – 1) zapas zasobów materialnych i niematerialnych, utworzony do wykorzystania podczas awarii, incydentów, w sytuacjach kryzysowych; 2) źródło, z którego czerpie się potrzebne nowe materiały, siły, energię, rezerwy finansowe itp.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Państwowa rezerwa materiałowa – zapas wartości materialnych, składający się z zapasów surowcowych, paliwowo-energetycznych, środków materiałowo-technicznych, towarów przemysłowych i spożywczych, produktów leczniczych oraz wyrobów medycznych, przeznaczonych do wykorzystania w czasie pokoju, a także w okresie szczególnym;

Rezerwy państwowe – szczególne państwowe zapasy wartości materialnych, przeznaczone do celowego wykorzystania w trybie określonym niniejszą Ustawą ([Ustawa Ukrainy „O rezerwach państwowych”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Rezerwy – fundusze na poziomie krajowym, które rządy odkładają na wypadek nieprzewidzianych okoliczności, aby reagować na niespodziewane zdarzenia, takie jak klęski żywiołowe ([UK Government Resilience Glossary](#)).

Rezerwy strategiczne (strategic reserves) – zapas towarów lub przedmiotów, które rządy, organizacje lub przedsiębiorstwa utrzymują z dala od bieżącego użycia w celu realizacji określonej strategii lub reagowania na nieoczekiwane zdarzenia.

Definicja w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

W dokumentach regulujących kwestie rezerw państwowych funkcjonują następujące pojęcia i terminy:

państwowa rezerwa materiałowa – zapas wartości materialnych,

składający się z rezerw surowców, zasobów paliwowo-energetycznych, materiałowo-technicznych, towarów przemysłowych i spożywczych, leków oraz wyrobów medycznych, przeznaczonych do wykorzystania w czasie pokoju, a także w okresie szczególnym;

rezerwy państwowe – specjalne państwowe zapasy wartości materialnych, przeznaczone do celowego wykorzystania w trybie określonym niniejszą ustawą;

rezerwa mobilizacyjna – zapas wartości materialnych przeznaczony do zapewnienia rozwinięcia w szczególnym okresie, produkcji wojskowej i innej produkcji przemysłowej, produktów spożywczych, naprawy sprzętu wojskowego i mienia, a także rozwinięcia w szczególnym okresie prac związanych z odbudową dróg kolejowych i samochodowych, portów morskich i rzecznych, lotnisk, linii i infrastruktury elektronicznej sieci komunikacyjnej, gazociągów, rurociągów naftowych, w tym wewnątrzzakładowych systemów zaopatrzenia w energię i wodę oraz odprowadzania ścieków, dla organizacji nieprzerwanej pracy przemysłu, transportu, komunikacji elektronicznej, udzielania pomocy medycznej;

zapas nienaruszalny – minimalny stale utrzymywany poziom przechowywania zapasów wartości materialnych w państwowej rezerwie materiałowej;

strategiczne potrzeby Ukrainy – potrzeby państwa w zakresie zapasów surowców, zasobów materiałowo-technicznych i spożywczych, leków i wyrobów medycznych, niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, stabilizacji gospodarki oraz wykonywania priorytetowych prac w trakcie likwidacji skutków sytuacji nadzwyczajnych ([Ustawa Ukrainy „O rezerwach państwowych”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Rezerwa strategiczna – zapas towarów lub przedmiotów, które rządy, organizacje lub przedsiębiorstwa utrzymują od normalnego użytku w celu realizacji określonej strategii lub przewyciężenia skutków nieoczekiwanych zdarzeń ([Definitions.net wielojęzyczny słownik](#)).

Zob.: [Council Directive 2009/119/EC of 14 September 2009; Regulation \(EU\) 2021/2116; Decision \(EU\) 2015/1814.](#)

Reżim prawny stanu nadzwyczajnego (legal regime of emergency) – określony w ustawodawstwie tymczasowy porządek działań, prawa organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji i organizacji w trakcie wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych oraz odpowiedzialność za naruszenie wymagań lub nieprzestrzegania środków odpowiedniego reżimu

prawnego.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Nadzwyczajny stan – to szczególny reżim prawny, który może zostać tymczasowo wprowadzony w Ukrainie lub w jej poszczególnych regionach (miejscowościach) w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych o charakterze technicznym lub naturalnym nie niższym niż ogólnokrajowy, które doprowadziły lub mogą doprowadzić do strat ludzkich i materialnych, stanowią zagrożenie dla życia i zdrowia obywateli, lub w przypadku próby przejęcia władzy państwowej lub zmiany ustroju konstytucyjnego Ukrainy siłą, przewiduje przyznanie odpowiednim organom władzy państwowej, dowództwu wojskowemu oraz organom samorządu terytorialnego zgodnie z niniejszą ustawą, uprawnień niezbędnych do odparcia zagrożenia i zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia obywateli, normalnego funkcjonowania gospodarki narodowej, organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego, ochrony ustroju konstytucyjnego, a także zezwala na tymczasowe, uzasadnione zagrożeniem, ograniczenia w realizacji konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela oraz praw i interesów prawnych osób prawnych, ze wskazaniem okresu obowiązywania tych ograniczeń ([Ustawa Ukrainy „O reżimie prawnym stanu wojennego”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Stan nadzwyczajny – ogłoszenie rządowe o zawieszeniu normalnego funkcjonowania życia politycznego i społecznego na określonym terytorium w odpowiedzi na kryzys. W czasie stanu nadzwyczajnego rząd może podjąć określone środki i zawiesić normalne prawa obywatelskie w celu zaradzenia kryzysowi ([Simple English definitions for legal terms](#)).

Reżim prawny stanu wojennego (legal regime of martial law / martial law) – tymczasowa podstawa prawna, która przyznaje organom wojskowym wyjątkowe uprawnienia do utrzymania porządku i bezpieczeństwa podczas konfliktu zbrojnego lub poważnych kryzysów.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Prawny reżim stanu wojennego – szczególny prawny reżim, który jest wprowadzany w Ukrainie lub w poszczególnych jej regionach w przypadku agresji zbrojnej lub zagrożenia atakiem, niebezpieczeństwa dla niepodległości państwowej Ukrainy, jej integralności terytorialnej, i przewiduje przyznanie właściwym organom władzy państwowej, dowództwu wojskowemu, administracjom wojskowym oraz organom samorządu terytorialnego uprawnień niezbędnych do odparcia zagrożenia, odparcia agresji zbrojnej i zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, usunięcia zagrożenia dla niepodległości państwowej Ukrainy, jej integralności terytorialnej, a także tymczasowe, spowodowane zagrożeniem, ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności człowieka i

obywatela oraz praw i ustawowych interesów osób prawnych ze wskazaniem okresu obowiązywania tych ograniczeń ([Ustawa Ukrainy „O prawnym reżimie stanu wojennego”](#));

Stan wojenny – szczególny prawny reżim, który jest wprowadzany na Ukrainie lub w poszczególnych jej regionach w przypadku agresji zbrojnej lub zagrożenia atakiem, niebezpieczeństwa dla niepodległości państwowej Ukrainy, jej integralności terytorialnej, i przewiduje przyznanie właściwym organom władzy państwowej, dowództwu wojskowemu oraz organom samorządu terytorialnego uprawnień niezbędnych do odparcia zagrożenia i zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, a także tymczasowe, spowodowane zagrożeniem, ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela oraz praw i ustawowych interesów osób prawnych ze wskazaniem okresu obowiązywania tych ograniczeń ([Ustawa Ukrainy „O obronie Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Stan wojenny – system pełnej kontroli sił zbrojnych kraju nad wszelką działalnością, w t. tym także cywilną, na teoretycznym lub faktycznym obszarze działań wojennych lub stanu nadzwyczajnego spowodowanego klęską, taką jak trzęsienie ziemi czy powódź, w którym dowódca wojskowy posiada dyktatorskie uprawnienia ([Międzynarodowy słownik prawny online](#)).

Ryzyko (risk) – wpływ niepewności na oczekiwane rezultaty.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ryzyko – prawdopodobieństwo wystąpienia jakiegokolwiek niebezpiecznego zdarzenia w określonym okresie lub w określonych okolicznościach ([Ustawa Ukrainy „O obiektach zwiększonego ryzyka”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ryzyko – wpływ niepewności na cele (jako pozytywne, negatywne lub kombinowane odchylenie od oczekiwanego) ([ISO 31000:2018](#));

Ryzyko – prawdopodobieństwo materializacji zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz jego skutki ([ISO 28004 1:2007](#));

Ryzyko – możliwość utraty lub naruszenia spowodowana incydem; wyrażana jako połączenie wielkości takich strat lub naruszeń oraz prawdopodobieństwa wystąpienia incydentu ([Directive \(EU\) 2022/2557](#));

Ryzyko – możliwe zdarzenie, które może wyrządzić szkodę lub straty albo wpłynąć na zdolność osiągnięcia celów. Ryzyko mierzy się prawdopodobieństwem realizacji zagrożenia, podatnością na to zagrożenie oraz jego skutkami ([DRI International Glossary for Resilience](#));

Ryzyko – potencjał niepożądanego rezultatu, który określa się przez jego prawdopodobieństwo i skutki ([US DHS-Lexicon](#)).

S

Skutki (consequence) – rezultaty realizacji ryzyk i zagrożeń oraz/lub wystąpienia sytuacji kryzysowych, które mogą pojawić się natychmiast lub w odległej perspektywie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Skutki awarii [w elektrowni jądrowej] – sytuacja radiacyjna, która powstała w wyniku awarii i powoduje straty oraz szkody dla personelu, ludności i środowiska naturalnego ([Zarządzenie Państwowego Komitetu Regulacji Jądrowej Ukrainy z dnia 29.12.2004 nr 198](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Skutki – rezultat zdarzenia, który wpływa na cele. Skutki mogą być określone lub nieokreślone, mogą mieć wpływ pozytywny lub negatywny, bezpośredni lub pośredni na cele, mogą się nasilać przez efekty kaskadowe i kumulacyjne ([ISO 31000:2018](#));

Skutki – wpływ niebezpiecznych zjawisk na systemy przyrodnicze i ludzkie ([US Climate Resilience Glossary](#));

Skutki – akceptowalny lub nieakceptowalny wpływ zdarzenia na organizację ([DRI International Glossary for Resilience](#)).

Spójność polityki (policy coherence) – minimalizacja sprzeczności i tworzenie synergii między różnymi organami / gałęziami władzy państwowej w celu zwiększenia efektywności ich współpracy oraz osiągnięcia uzgodnionych celów w konkretnej dziedzinie / sektorze.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Spójność polityki rozwoju – polityka, ukierunkowana na minimalizację sprzeczności i tworzenie synergii między różnymi politykami UE w celu zwiększenia efektywności współpracy w dziedzinie rozwoju na korzyść krajów partnerskich UE ([EU Vocabularies](#)).

Zob.: [European Commision. Policy coherence for development](#);

[UN Guiding Princples on Business and Human Rights](#).

Spójność społeczna (social cohesion) – stan społeczeństwa, który charakteryzuje się: brakiem konfliktu między grupami społecznymi i politycznymi; silnymi więziami społecznymi; gotowością członków społeczeństwa do współpracy; zaufaniem między ludźmi; wspólną tożsamością i wartościami; zaufaniem do instytucji; dążeniem do zmniejszenia nierówności i

osiągnięcia powszechnego dobrobytu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Spójność społeczna – niematerialne zjawisko, które przejawia się obecnością wspólnych wartości, idei i silnych więzi społecznych w społeczeństwie (lub jego części), co razem buduje zaufanie między jego członkami oraz do instytucji władzy i poprzez wspólne działania i dialog sprzyja zapewnieniu dobrobytu wszystkich członków wspólnoty, minimalizując nierówności w rozwoju i unikając marginalizacji ludzi ([Zarządzenie Ministra Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy z dnia 01.12.2022 nr 466](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Spójność społeczna – zdolność społeczeństwa do zapewnienia środków osiągnięcia dobrobytu wszystkim swoim członkom, minimalizowania nierówności i unikania marginalizacji, zarządzania różnicami i rozbieżnościami ([Council of Europe. New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion](#)).

Spółeczeństwo obywatelskie (civil society) – zbiór wszystkich sposobów interakcji i form zrzeszania się obywateli, dzięki którym zapewniona jest ochrona żywotnych interesów osobistych i społecznych, zrównoważony rozwój społeczeństwa; nie zależy od państwa, ale współdziała z nim dla bezpieczeństwa osobistego i majątkowego, wspólnego dobrobytu ogółu, sprawuje kontrolę społeczną nad działalnością organów władzy podlegających społeczeństwu, które są tworzone na zasadach otwartej konkurencji i profesjonalizmu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Narodowej Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Ukrainie na lata 2021–2026* jako sfera działalności społecznej obywateli: *Kształtowanie się demokratycznego, praworządnego i socjalnego państwa jest ściśle związane z rozwojem **społeczeństwa obywatelskiego** jako sfery działalności społecznej obywateli, którzy łączą się w celu podejmowania wspólnych decyzji, a także ochrony praw i interesów, osiągania wspólnego dobra, w tym we współpracy z organami władzy państwowej, organami samorządu terytorialnego, instytucjami politycznymi i biznesem* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 7 września 2021 roku nr 487/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Spółeczeństwo obywatelskie – szerokie grono osób, grup ludzi, sieci, ruchów, stowarzyszeń i organizacji, które występują i bronią interesów swoich członków oraz innych ([ISO 22300:2021](#)).

Zob.: [European Commision. Civil Society](#);

[The Council of Europe and Civil Society](#);

The UN and Civil Society.

Stabilność finansowa (financial resilience) – zdolność systemu finansowego państwa do skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom w sferze finansowej, adaptacji do zmian otoczenia zewnętrznego, utrzymania normalnego funkcjonowania przed, w trakcie i po kryzysie finansowym oraz szybkiego odbudowywania się.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w wąskim kontekście: **Stabilność finansowa** Funduszu Gwarantowania Depozytów Osób Fizycznych – zdolność finansowa Funduszu do wykonywania swoich funkcji określonych w części drugiej artykułu 4 Ustawy Ukrainy „O systemie gwarantowania depozytów osób fizycznych”, w długoterminowym, krótkoterminowym i bieżącym okresie ([Decyzja Wykonawczej Dyrekcji Funduszu gwarantowania depozytów osób fizycznych z 13.11.2023 nr 1460](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Stabilność finansowa – zdolność radzenia sobie z nieoczekiwanymi wydatkami lub nieprzewidzianymi trudnymi czasami bez doświadczania trudności finansowych i konieczności zaciągania pożyczek ([Bank of Ireland. Discover the benefits of financial resilience](#)).

Zob.: [IMF. Access to Macroeconomic and Financial Data](#);

[World Bank Group. Global Financial Development Report](#).

Funkcje i/lub usługi zapewnienia życia *zob.* **Funkcje i/lub usługi o kluczowym znaczeniu dla życia**.

Stan wojenny (martial law) – 1) stan agresji zbrojnej (wojny) na terytorium państwa lub jego części; 2) tymczasowy reżim prawny, który przyznaje dowództwu wojskowemu, organom władzy państwowej oraz samorządu terytorialnego wyjątkowe uprawnienia, niezbędne do przezwyciężenia zagrożenia, zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa podczas wojskowej agresji.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Stan wojenny – szczególny reżim prawny wprowadzany na terytorium Ukrainy lub w jej poszczególnych regionach w przypadku agresji zbrojnej lub zagrożenia atakiem, niebezpieczeństwa dla niepodległości państwowej Ukrainy, jej integralności terytorialnej, i przewiduje nadanie odpowiednim organom władzy państwowej, dowództwu wojskowemu oraz organom samorządu terytorialnego uprawnień niezbędnych do odparcia zagrożenia

i zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, a także tymczasowe, spowodowane zagrożeniem, ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela oraz praw i ustawowych interesów osób prawnych ze wskazaniem okresu obowiązywania tych ograniczeń ([Ustawa Ukrainy „O obronie Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Stan wojenny – zawieszenie władzy cywilnej i wprowadzenie władzy wojskowej ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zob.: ICRC. International Humanitarian Law Databases.

Strategia bezpieczeństwa narodowego (national security strategy) – dokument, w którym przedstawiono główne cele i zadania polityki państwa w zakresie ochrony i promowania narodowych interesów.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Strategia bezpieczeństwa narodowego Ukrainy – dokument określający aktualne zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego Ukrainy oraz odpowiednie cele, zadania, mechanizmy ochrony interesów narodowych Ukrainy i stanowiący podstawę do planowania i realizacji polityki państwowej w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Jest głównym dokumentem długoterminowego planowania, który określa główne kierunki polityki państwowej w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. ([Ustawa Ukrainy „O bezpieczeństwie narodowym Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Strategia bezpieczeństwa narodowego – dokument zatwierdzony przez prezydenta USA w celu opracowania, stosowania i koordynacji narzędzi władzy państwowej dla osiągnięcia celów sprzyjających bezpieczeństwu narodowemu ([US Government Glossary](#)).

Zob.: NCCS of the Netherlands. National Security Strategy;

[UK National Security Strategy](#);

[U.S. National Security Strategy](#).

Strategia odporności narodowej (national resilience strategy) – dokument, w którym przedstawiono główne cele i zadania polityki państwowej w zakresie zapewnienia odporności państwa i społeczeństwa na aktualne i prognozowane zagrożenia oraz sytuacje kryzysowe.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Strategia odporności narodowej – strategia skoncentrowana na zdolności

Wielkiej Brytanii do przewidywania, oceniania, zapobiegania, łagodzenia, reagowania i odbudowy po znanych, nieznanach, bezpośrednich, pośrednich i nowych ryzykach ([UK Government. The national Resilience Strategy](#)).

Strategia zrównoważonego rozwoju (sustainable development strategies) – dokument ukierunkowany na długoterminową perspektywę, którego głównym celem jest określenie skoordynowanych działań na rzecz wdrożenia zasad stałego rozwoju dla zrównoważonego osiągania celów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

[Dekretem Prezydenta Ukrainy z dnia 30 września 2019 r. nr 722](#) określono wykaz *celów stałego rozwoju*, które mają stać się wytycznymi do opracowania projektów dokumentów prognozujących i programowych, projektów aktów normatywno-prawnych oraz dopracowania obowiązujących dokumentów prognozujących i programowych.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Narodowa strategia stałego rozwoju (HCCP) – skoordynowany, iteracyjny i wspólny proces rozważań i działań na rzecz osiągnięcia celów ekonomicznych, ekologicznych i społecznych w zrównoważony oraz zintegrowany sposób ([UN DESA's Guidance in Preparing a National Sustainable Development Strategy](#)).

Zob.: [UNDP. Sustainable Development Goals](#).

Subsydiarność (subsidiarity) – zasada podziału uprawnień i odpowiedzialności, zgodnie z którą kluczowe decyzje dotyczące reagowania na zagrożenia i sytuacje kryzysowe podejmowane są na najniższym możliwym poziomie, z koordynacją na wyższym, odpowiednim poziomie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jedną z głównych zasad odpowiedniego systemu: **Subsydiarność** – przewiduje podział uprawnień i odpowiedzialności, w którym kluczowe decyzje dotyczące reagowania na zagrożenia i sytuacje kryzysowe podejmowane są na najniższym możliwym poziomie z koordynacją na wyższym odpowiednim poziomie ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zasada subsydiarności ma na celu podejmowanie decyzji na możliwie najbliższym obywatelom poziomie oraz realizowane były stałe kontrole, aby upewnić się, że działania na poziomie Unii Europejskiej (UE) są

uzasadnione w świetle możliwości dostępnych na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym (*Traktat o Unii Europejskiej*). Jest to zasada, zgodnie z którą UE nie podejmuje działań (z wyjątkiem obszarów należących do jej wyłącznej jurysdykcji), jeśli nie są one bardziej skuteczne niż działania podjęte na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym. ([EUR-Lex Glossary](#)).

System wczesnego ostrzegania oraz reagowania (early warning and response systems) –

- 1) mechanizmy i procesy terminowego wykrywania oraz ostrzegania o potencjalnych zagrożeniach lub niebezpieczeństwach, które umożliwiają szybkie i skuteczne działania w celu zapobiegania, reagowania i łagodzenia ich skutków;
- 2) sieć czujników, urządzeń i kanałów komunikacyjnych przeznaczona do wykrywania potencjalnych zagrożeń i ostrzegania o nich jeszcze przed ich wystąpieniem.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

System ostrzegania – zespół środków organizacyjno-technicznych, aparatury i technicznych środków ostrzegania, aparatury, środków i kanałów łączności, przeznaczonych do terminowego przekazywania sygnałów i informacji o wystąpieniu sytuacji nadzwyczajnych do centralnych i lokalnych organów władzy wykonawczej, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji oraz ludności ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

System wczesnego ostrzegania – kompleksowy system monitorowania, prognozowania i przewidywania zagrożeń, oceny ryzyka katastrof, systemów i procesów łączności oraz zapewnienia gotowości, który umożliwia ludności, społecznościom, rządowi, przedsiębiorstwom i innym podmiotom podjęcie terminowych działań w celu zmniejszenia ryzyka katastrof z wyprzedzeniem przed wystąpieniem niebezpiecznych zdarzeń ([UN Disaster Risk Reduction Terminology](#));

System wczesnego ostrzegania – zestaw możliwości niezbędnych do tworzenia i rozpowszechniania terminowych i treściwych informacji ostrzegawczych, aby umożliwić osobom, społecznościom i organizacjom zagrożonym niebezpieczeństwem przygotowanie się i podjęcie odpowiednich działań w odpowiednim czasie, aby zmniejszyć możliwość szkód lub strat ([UN ISDR Terminology](#));

Wczesne ostrzeganie – przekazywanie informacji przez lokalne sieci, które umożliwia osobom poszkodowanym podjęcie działań w celu uniknięcia ryzyka lub ich zmniejszenia oraz przygotowanie działań odpowiedzi ([ISO/DIS 22300:2021](#)).

Sytuacja nadzwyczajna (emergency) – naruszenie normalnych warunków życia

i działalności ludzi w obiektach lub na terytoriach w wyniku określonych działań lub zjawisk o charakterze naturalnym lub technicznym (takich jak awaria, katastrofa, epidemia, klęska żywiołowa, wielki pożar, użycie środków rażenia itp.), które spowodowały lub mogą spowodować straty ludzkie i materialne, a także wyrządzić szkody środowisku.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Nadzwyczajna sytuacja – stan na określonym terytorium lub w znajdującym się na nim podmiocie gospodarczym lub obiekcie wodnym, który charakteryzuje się naruszeniem normalnych warunków życia ludności, spowodowany katastrofą, awarią, pożarem, klęską żywiołową, epidemią, epizootią, epifitozą, użyciem środków rażenia lub innym niebezpiecznym zdarzeniem, które doprowadziło (może doprowadzić) do powstania zagrożenia dla życia lub zdrowia ludności, dużej liczby ofiar śmiertelnych i poszkodowanych, wyrządzenia znacznych strat materialnych, a także do niemożności zamieszkania ludności na takim terytorium lub obiekcie, prowadzenia na nim działalności gospodarczej ([Kodeks obrony cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Nadzwyczajna sytuacja – nagłe zdarzenie lub zjawisko, które wymagają natychmiastowego podjęcia działań; zazwyczaj jest to pewne zakłócenie lub stan, który często można przewidzieć lub się do niego przygotować, ale rzadko przewidzieć dokładnie ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Nadzwyczajna sytuacja – każde zdarzenie lub przypadek, taki jak huragan, tornado, sztorm, powódź, fala przyływu, tsunami, trzęsienie ziemi, wybuch wulkanu, osuwisko, lawina błotna, zamieć, pożar, eksplozja, awaria jądrowa lub każda inna katastrofa naturalna lub spowodowana przez człowieka, która wymaga działań w celu ratowania życia i ochrony mienia, zdrowia ludności oraz bezpieczeństwa ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Sytuacyjna świadomość / Świadomość o sytuacji (sytuacyjna świadomość) – świadomość i zrozumienie sytuacji z punktu widzenia potencjalnych zagrożeń, podatności i niezbędnych działań w celu zapobiegania, łagodzenia, reagowania i przezwycięzania ich skutków.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Świadomość sytuacyjna – informacje zebrane z różnych źródeł i przekazane menedżerom ds. zarządzania sytuacjami kryzysowymi w celu podejmowania odpowiednich decyzji ([US Government Glossary](#));

Świadomość sytuacyjna oznacza zdolność do kontrolowania, wykrywania, identyfikowania, śledzenia i rozumienia nielegalnej działalności transgranicznej, aby odpowiednio uzasadniać działania reagowania, łącząc

nowe informacje ze znanymi faktami, oraz aby móc zmniejszyć straty wśród migrantów na zewnętrznych granicach i wzdłuż lub w pobliżu nich (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 roku).

Ś

Świadomość (awareness) – postrzeganie, rozumienie i możliwość interpretacji informacji o niebezpiecznych procesach, zdarzeniach i zjawiskach w określonym środowisku lub kontekście, co umożliwia podejmowanie uzasadnionych decyzji dotyczących zapobiegania, łagodzenia, reagowania na nie, przewyżczania skutków, adaptacji do zmian.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Wspomniano w *Koncepcji zapewnienia krajowego systemu odporności* jako jedną z głównych zasad odpowiedniego systemu: *Świadomość jest jednym w celu głównych zasad narodowego systemu odporności, który zakłada, że wszyscy podmioty zapewniające narodową odporność posiadają odpowiednią wiedzę i umiejętności praktyczne dotyczące reagowania na zagrożenia i kryzysowe sytuacje na każdym etapie* ([Dekret Prezydenta Ukrainy z 7 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Świadomość – ciągły proces zbierania, analizy i rozpowszechniania danych wywiadowczych, informacji i wiedzy, aby umożliwić organizacjom i osobom przewidywanie potrzeb i skuteczne reagowanie na nie ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Świadomość o sytuacji zob. **Sytuacyjna świadomość**.

T

Terroryzm (terrorism) – zastosowanie (lub groźba zastosowania) przemocy w celu osiągnięcia celu politycznego, religijnego lub ideologicznego.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Terroryzm – działalność społecznie niebezpieczna, polegająca na świadomym, celowym stosowaniu przemocy poprzez branie zakładników, podpalenia, zabójstwa, tortury, zastraszanie ludności i organów władzy lub dokonywanie innych zamachów na życie czy zdrowie niewinnych osób albo groźenie popełnieniem czynów przestępczych w celu osiągnięcia celów przestępczych ([Ustawa Ukrainy „O walce z terroryzmem”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Terroryzm – nielegalne użycie siły lub przemocy wobec osób lub mienia w celu zastraszania lub przymuszenia rządu, ludności cywilnej lub jakiegokolwiek jej części do osiągnięcia celów politycznych lub społecznych ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Transformacja (transformation) – zmiana istotnych właściwości podmiotu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych

Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Transformacja – zmiana fundamentalnych atrybutów systemów naturalnych i ludzkich ([ISO 14031:2021](#));

Transformacja – zmiana formy, wyglądu zewnętrznego, natury lub charakteru ([Wiodący słownik cyfrowy Dictionary.com](#)).

U

Ubezpieczenie (insurance) – system stosunków ekonomicznych dotyczących ochrony interesów majątkowych i osobistych osób ubezpieczonych, które opłacają składki (premie) do organizacji ubezpieczeniowych i otrzymują odszkodowanie za straty powstałe w wyniku zajścia zdarzeń ubezpieczeniowych określonych w umowie ubezpieczenia, ze środków specjalnie utworzonych w tym celu funduszy celowych (rezerw).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Ubezpieczenie – stosunki prawne dotyczące ochrony interesów ubezpieczeniowych osób fizycznych i prawnych (ochrona ubezpieczeniowa) przy ubezpieczaniu ryzyk związanych z życiem, zdrowiem, zdolnością do pracy i zabezpieczeniem emerytalnym, z posiadaniem, użytkowaniem i rozporządzaniem majątkiem, z odszkodowaniem przez ubezpieczającego szkody wyrządzonej osobie lub jej mieniu, a także szkody wyrządzonej osobie prawnej, w przypadku zajścia zdarzeń ubezpieczeniowych określonych w umowie ubezpieczenia, ze środków funduszy tworzonych poprzez opłacanie przez ubezpieczających składek ubezpieczeniowych (płatności, składek), dochodów z lokowania środków tych funduszy oraz innych dochodów ubezpieczyciela uzyskanych zgodnie z prawem ([Ustawa Ukrainy „O ubezpieczeniach”](#) oraz [Kodeks gospodarczy Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Ubezpieczenie – umowa, która przewiduje, że za uzgodnioną nagrodę jedna strona zobowiązuje się zrekompensować drugiej straty, szkody lub odpowiedzialność powstałą w wyniku nieznanego lub warunkowego zdarzenia ([US Government Glossary](#));

Ubezpieczenie – mechanizm, za pomocą którego ryzyko strat finansowych jest przenoszone z osoby fizycznej, firmy, organizacji itp. na firmę ubezpieczeniową ([FC&S Expert Coverage Interception. Insurance Dictionary](#)).

Zob.: [Insurance Bureau of Canada. Glossary](#);

[Association of British Insurers. Glossary](#).

Uczenie się i wykorzystanie zdobytego doświadczenia zob. Przyswajanie lekcji w celu doświadczenia.

W

Wojna hybrydowa (hybrid war) – dążenie państwa lub grupy państw do osiągnięcia strategicznych celów politycznych poprzez zastosowanie kompleksu konwencjonalnych metod zbrojnych oraz środków nietradycyjnej przemocy (nieregularnej, zdezorganizowanej, kryminalnej, terrorystycznej itp.) w różnych wymiarach operacyjnych (wojskowym, psychologicznym, dyplomatycznym, politycznym, informacyjnym, ekonomicznym, społecznym, infrastrukturalnym, energetycznym itp.).

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wojna hybrydowa (hybrid warfare) wykorzystanie różnorodnych metod do ataku na wroga ([EU Vocabularies](#)).

Zob.: [Światowa wojna hybrydowa: front ukraiński](#);

[NATO. Hybrid Warfare – New Threats, Complexity, and ‘Trust’ as the Antidote.](#)

Wpływ (impact) – celowe lub spontaniczne działania innych podmiotów (państw, ludzi, organizacji, systemów itp.) i/lub procesy zachodzące w środowisku naturalnym, które mogą wzmocnić lub osłabić zdolność państwa, społeczeństwa, złożonych systemów społecznych i/lub technicznych do realizacji podstawowych funkcji narodowych, życiowo ważnych funkcji i/lub usług oraz priorytetowych funkcji instytucjonalnych.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Wpływ – prawdopodobne (prognozowane) skutki realizacji zagrożenia lub faktycznego wystąpienia innych zjawisk i czynników, które nie stanowią zagrożenia, ale mogą mieć negatywne skutki ([Postanowienie Rady Ministrów Ukrainy z dnia 26 stycznia 2022 r. nr 59](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wpływ – rezultat zmian lub naruszeń, który odzwierciedla się na przewidywanych celach ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Wpływ – przeszłe, bieżące czy przyszłe zmiany, rezultaty, efekty lub skutki, niekorzystne lub korzystne ([ISO 32210:2022](#));

Wpływ – ocena tego, co może się stać z ludźmi i zasobami materialnymi w wyniku określonego zdarzenia ([UK Government Resilience Glossary](#)).

Wrażliwość zob. **Wrażliwość**.

Wrażliwość / Podatność (vulnerability) – istnienie problemów lub wad, które powodują lub wzmacniają podatność państwa, społeczeństwa, systemu, przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, wspólnoty na zakłócenia funkcjonalności i uszkodzenia systemowe.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Wrażliwość – obecność problemów, wad, niedociągnięć, które powodują lub wzmacniają skłonność do naruszenia funkcjonalności i/lub podatność na negatywne oddziaływanie zagrożeń ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wrażliwość – prawdopodobieństwo, że aktywa zostaną uszkodzone lub zniszczone podczas niebezpiecznego zdarzenia ([UK Government Resilience Glossary](#));

Wrażliwość (lub ryzyko) – stopień, w jakim ludzie, mienie, środowisko lub działalność społeczna i gospodarcza (wszystkie elementy narażone na ryzyko) są podatne na urazy, uszkodzenia, zakłócenia lub straty ([US Emergency Management Terms and Definitions](#));

Wrażliwość – stopień podatności i odporności społeczności oraz środowiska na zagrożenia ([Australian Emergency Management Glossary](#));

Wrażliwość społeczności – cechy i stan jednostek, grup lub infrastruktury, które narażają je na ryzyko destrukcyjnych skutków zagrożenia ([ISO/DIS 22300:2021](#)).

Wspólnota *zob. Wspólnota*.

Wszechstronna (*niedopuszczalne kompleksowa*) **obrona** (total / comprehensive defence) – kompleksowe podejście do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego i obrony, które przewiduje skoordynowane wysiłki organów sektora bezpieczeństwa i obrony, organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego, instytucji społeczeństwa obywatelskiego, biznesu oraz obywateli w celu ochrony państwa przed szerokim spektrum zagrożeń, przede wszystkim agresją militarną.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Wszechstronna obrona Ukrainy – to kompleks działań, których główna treść polega na: działaniach prewencyjnych i trwałym oporze wobec agresora na lądzie, morzu i w przestrzeni powietrznej Ukrainy, przeciwdziałaniu w cyberprzestrzeni oraz narzucaniu własnej woli w przestrzeni informacyjnej; wykorzystaniu do odparcia agresji całego potencjału państwa i społeczeństwa (wojskowego, politycznego, gospodarczego,

międzynarodowo-prawnego (dyplomatycznego), duchowego, kulturowego itp.);

zastosowaniu wszystkich form i sposobów walki zbrojnej z agresorem, w tym działań asymetrycznych i innych działań na rzecz obrony Ukrainy, z zachowaniem zasad i norm prawa międzynarodowego ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 25 marca 2021 roku nr 121/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Obrona totalna – kompleks działań niezbędnych do przygotowania Szwecji do wojny, który obejmuje dwie sfery działalności – obronę wojskową i obronę cywilną ([Government Offices of Sweden](#)).

Zob.: [Support and Cooperation: A description of the total defence in Norway](#);

[NATO NSHQ. Comprehensive Defence Handbook V. I](#);

[NATO NSHQ. Comprehensive Defence Handbook V. II](#).

Wyzwanie (challenge) – złożone i niezrozumiałe okoliczności, które mogą wpłynąć na rozwój sytuacji i/lub wyniki działalności.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Termin jest szeroko stosowany w ustawodawstwie, w szczególności w *ustawach Ukrainy* „O bezpieczeństwie narodowym”, „O infrastrukturze krytycznej”, *Strategii cyberbezpieczeństwa Ukrainy* oraz itp., takich jak: *Strategiczny Biuletyn Obronny Ukrainy – dokument planowania obronnego, opracowywany na podstawie przeglądu obronnego i określający główne kierunki realizacji polityki wojskowej Ukrainy, strategiczne cele rozwoju oraz oczekiwane wyniki ich osiągnięcia z uwzględnieniem aktualnych zagrożeń wojskowo-politycznych i wyzwań»* (*Ustawa Ukrainy „O bezpieczeństwie narodowym”*).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Wyzwanie – coś, co wymaga znacznego wysiłku umysłowego lub fizycznego do pomyślnego wykonania, albo sytuacja, w której trzeba podjąć taki wysiłek ([Cambridge Dictionary](#));

Wyzwanie – zmiany sytuacji lub środowiska, które mogą wpłynąć na zdolność i potencjał systemu urbanistycznego do reagowania na nowo powstałe ryzyka i możliwości ([ISO/DIS 22300:2021](#)).

Z

Zaangażowanie społeczności (community engagement / community involvement) – aktywny udział społeczności w procesach podejmowania decyzji, planowaniu i działaniach mających na celu rozwiązanie problemów wpływających na dobrobyt tych osób.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zaangażowanie społeczności – działalność w ramach relacji ze społecznością dla utrzymywania relacji między wojskiem a społecznościami cywilnymi ([US Government Glossary](#)).

Zob.: [Principles of Community Engagement](#).

Zagrożenia typu hybrydowego zob. **Zagrożenia Hybrydowe**.

Zagrożenia hybrydowe / Zagrożenia typu hybrydowego (hybrid threats) – rodzaj zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego, które są wynikiem konwergencji i wzajemnych powiązań różnych środków i metod oddziaływania, które razem tworzą złożone i wielowymiarowe zagrożenie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zagrożenia typu hybrydowego – rodzaj zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego, których realizacja powoduje efekt synergiczny i kaskadowy w wyniku jednoczesnego zastosowania kombinowanych metod oddziaływania, które często mają ukryty charakter lub są maskowane pod inne procesy w ramach obszaru prawnego ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zagrożenia hybrydowe – typ zagrożeń, który łączy działania konwencjonalne, nieregularne i asymetryczne w czasie i przestrzeni ([NATO AAP-06](#));

Zagrożenia hybrydowe – działania podejmowane przez podmioty państwowe lub niepaństwowe, których celem jest podważenie lub wyrządzenie szkody celowi poprzez połączenie jawnych i ukrytych środków wojskowych oraz niewojskowych ([European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats](#));

Zagrożenia hybrydowe – szkodliwe działania planowane i realizowane ze złowrogimi intencjami, ukierunkowane na podważenie takich celów jak państwa lub instytucje, za pomocą różnych, często kombinowanych,

środków (takich jak manipulacja informacją, cyberataki, presja ekonomiczna lub przymus, tajne manewry polityczne, dyplomacja przymusu lub groźby użycia siły zbrojnej) ([NATO Civil-Military Cooperation Centre of Excellence](#)).

Zob.: [NATO. Countering Hybrid Threats](#);

[European Parliamentary Research Service. Countering hybrid threats](#).

Zagrożenie (hazard) – stan, w którym występuje brak lub naruszenie ochrony państwa, społeczeństwa, systemu, przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, wspólnoty, człowieka przed zagrożeniami różnego charakteru i pochodzenia.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Termin często używane w w ogólnym znaczeniu: niebezpieczeństwo – potencjalne źródło szkody.

Niebezpieczeństwo (hazard) – wszelkie warunki, działania lub okoliczności, które mogą być przyczyną katastrofy, incydentu, awarii itp. ([Zarządzenie Ministra Transportu i Łączności Ukrainy z dnia 22.01.2007 nr 42](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Niebezpieczeństwo – źródło potencjalnej szkody ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Niebezpieczeństwo – potencjalnie szkodliwe zdarzenie fizyczne, zjawisko lub działalność ludzka, które mogą spowodować śmierć lub obrażenia ludzi, uszkodzenie mienia, problemy społeczne i ekonomiczne lub pogorszenie stanu środowiska ([US Emergency Management Terms and Definitions](#));

Niebezpieczeństwo – możliwość wystąpienia potencjalnie niszczycielskiego zjawiska ([UK Government Resilience Glossary](#)).

Zagrożenie (threat) – zjawiska, działania lub zaniechania, które zawierają potencjał niebezpieczeństwa lub są przyczyną niepożądanego incydentu, mogącego wyrządzić szkodę państwu, społeczeństwu, systemowi, organizacji, osobom fizycznym, aktywom, środowisku, wspólnocie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego Ukrainy – zjawiska, tendencje i czynniki, które uniemożliwiają lub utrudniają albo mogą uniemożliwić lub utrudnić realizację narodowych interesów oraz zachowania narodowych wartości Ukrainy ([Ustawa Ukrainy „O bezpieczeństwie narodowym Ukrainy”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zagrożenie – potencjalna przyczyna niepożądanego incydentu, który może

wyrządzić szkodę osobom fizycznym, aktywom, systemowi lub organizacji, środowisku lub wspólnocie ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zagrożenie – jakikolwiek byt, działanie lub zdarzenie (naturalne lub spowodowane przez człowieka), które ma lub wskazuje na potencjał przemocy lub niebezpieczeństwa dla życia, informacji, działalności i/lub własności ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zapobieganie (prevention / early action) – działania i strategie prewencyjne mające na celu terminowe wykrycie, złagodzenie i usunięcie potencjalnych ryzyk i zagrożeń, zanim będą mogły spowodować istotne zakłócenia funkcjonowania państwa i społeczeństwa.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zapobieganie powstawaniu sytuacji nadzwyczajnych – zespół środków prawnych, społeczno-ekonomicznych, politycznych, organizacyjno-technicznych, sanitarno-higienicznych i innych działań mających na celu regulację bezpieczeństwa technogenicznego i naturalnego, ocenę poziomu ryzyka, wczesne reagowanie na zagrożenie powstania sytuacji nadzwyczajnej na podstawie danych z monitoringu, ekspertyz, badań i prognoz dotyczących możliwego przebiegu wydarzeń w celu niedopuszczenia do ich przekształcenia się w sytuację nadzwyczajną lub złagodzenia jej możliwych skutków ([Kodeks Obrony Cywilnej Ukrainy z dnia 2 października 2012 roku nr 5403-VI](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zapobieganie – działania umożliwiające organizacji uniknięcie, zapobieżenie lub ograniczenie wpływu niepożądanego zdarzenia lub potencjalnego naruszenia ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zapobieganie – działania w zakresie oceny i przygotowania do zmniejszenia ryzyka zagrożeń i podatności, w celu zneutralizowania lub złagodzenia ich skutków oraz działania mające na celu przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi klęsk żywiołowych lub technogenicznych na bezpieczeństwo, integralność kraju, infrastrukturę krytyczną i obywateli, a także prawa obywatelskie i wolności ([US DHS-Lexicon](#)).

Zarządzanie kryzysowe zob. Kryzysowe zarządzanie.

Zarządzanie (kierowanie) ryzykiem (risk management) – skoordynowana działalność obejmująca procedury i praktyki mające na celu identyfikację, analizę, ocenę, priorytetyzację ryzyk, a także wdrażanie działań w celu ich złagodzenia, minimalizacji skutków, odbudowy po kryzysie oraz efektywne wykorzystanie nowych możliwości.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zarządzanie ryzykiem – opracowanie na podstawie oceny ryzyk oraz realizacja decyzji zarządczych mających na celu minimalizację tych ryzyk, a także zwiększenie zdolności państwowych instytucji w zakresie neutralizacji zagrożeń dla bezpieczeństwa ekonomicznego ([Ustawa Ukrainy „O Biurze Bezpieczeństwa Ekonomicznego Ukrainy”](#));

Zarządzanie ryzykiem – skoordynowane działania w zakresie ukierunkowania i kontrolowania działalności organizacji w odniesieniu do ryzyka ([Norma PSU ISO Guide 73:2013 \(ISO Guide 73:2009, IDT\)](#));

Zarządzanie ryzykiem – proces podejmowania decyzji i realizacji działań mających na celu zmniejszenie ryzyk oraz minimalizację możliwych strat (szkód) ([Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Ukrainy z dnia 31.07.2023 nr 627](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zarządzanie ryzykiem – skoordynowana działalność w celu ukierunkowania i kontroli organizacji w odniesieniu do ryzyka ([ISO 31000:2018](#));

Zarządzanie ryzykiem – proces identyfikacji i oceny ryzyka, zarządzania nim oraz podejmowania uzasadnionych decyzji, których rezultatem będzie równowaga między kosztem tego ryzyka a korzyściami z realizacji misji ([NATO AAP – 06](#));

Zarządzanie ryzykiem – proces identyfikacji i analizy ryzyka oraz rozpowszechniania informacji o nim, a także akceptacji, unikania, zapobiegania ryzyku lub zarządzania nim na akceptowalnym poziomie z uwzględnieniem kosztów i korzyści związanych z zastosowanymi środkami ([US DHS-Lexicon](#)).

Zarządzanie kryzysowe / Zarządzanie kryzysem / Kryzysowy menedżment (crisis management) – skoordynowana działalność ukierunkowana na zapewnienie integralności i funkcjonalności państwa, instytucji, przedsiębiorstwa, organizacji, społeczności w warunkach sytuacji kryzysowej, łagodzenie destrukcyjnych wpływów, minimalizację negatywnych skutków, szybkie przywrócenie po kryzysie.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy: brak.

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zarządzanie kryzysowe – całościowy proces zarządzania, który identyfikuje potencjalne skutki zagrażające organizacji i zapewnia mechanizm budowania odporności z możliwością skutecznego reagowania, które chroni interesy kluczowych interesariuszy organizacji, reputację, markę i wartości, a także skuteczne przywracanie zdolności operacyjnych. Obejmuje również działania łagodzące skutki, zapewnienie gotowości, ciągłości działania lub jej przywrócenie w przypadku

incydentu, a także zarządzanie ogólnym programem poprzez szkolenia, ćwiczenia i przeglądy w celu zapewnienia aktualności bieżących planów gotowości, reagowania i ciągłości ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zarządzanie kryzysowe – skoordynowane działania podejmowane w celu rozwiązania (zażegnania) kryzysów, zapobiegania ich przekształceniu w konflikt zbrojny oraz powstrzymania wrogich działań, jeśli się pojawią ([NATO AAP – 06](#));

Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi – działania mające na celu identyfikację, pozyskanie i planowanie wykorzystania zasobów niezbędnych do przewidywania, zapobiegania i/lub eliminowania zagrożenia lub aktu terroryzmu ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zob.: [NATO's assessment of a crisis and development of response strategies](#); [UNDP. Crisis Response](#).

Zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi (emergency management) – działalność odpowiedzialna za tworzenie ram, w których społeczeństwo, wspólnoty, instytucje, przedsiębiorstwa, organizacje, obywatele zmniejszają podatność na zagrożenia i są w stanie skutecznie reagować na sytuacje nadzwyczajne oraz przezwyciężyć ich skutki.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Reagowanie na sytuacje nadzwyczajne i usuwanie ich skutków – skoordynowane działania podmiotów zapewniających obronę cywilną, realizowane zgodnie z planami reagowania na sytuacje nadzwyczajne, doprecyzowanymi w warunkach konkretnego rodzaju i poziomu sytuacji nadzwyczajnej, polegające na organizacji prac związanych z usuwaniem skutków sytuacji nadzwyczajnej, powstrzymywaniu działania lub wpływu niebezpiecznych czynników przez nią wywołanych, ratowaniu ludności i mienia, lokalizacji strefy sytuacji nadzwyczajnej, a także likwidacji lub minimalizacji jej skutków, które stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludności, wyrządzając szkody terytorium, środowisku naturalnemu lub mieniu ([Kodeks Obrony Cywilnej Ukrainy](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi – ogólne podejście do zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym i zarządzania nimi. Jak i przy zarządzaniu ryzykiem stosuje się zapobieganie, gotowość, reagowanie i odbudowę przed, w trakcie i po potencjalnie destabilizujących wydarzeniach i/lub zakłóceniach ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi – organizacja i zarządzanie zasobami i odpowiedzialnością w celu rozwiązanie wszystkich aspektów sytuacji nadzwyczajnych, w tym gotowości, reagowania i początkowych

kroków odbudowy ([UN Disaster Risk Reduction Terminology](#));

Zarządzanie sytuacjami nadzwyczajnymi – funkcja państwowa, która koordynuje i integruje wszystkie działania niezbędne do stworzenia, zapewnienia i doskonalenia zdolności do przygotowania się na, ochrony przed, reagowania na, odbudowy po lub łagodzenia skutków potencjalnych lub rzeczywistych klęsk żywiołowych, aktów terrorystycznych lub katastrof technicznych ([US Government Glossary](#)).

Zdolność / Zdolności (capacity / capabilities) – połączenie wszystkich dostępnych zasobów, sił i środków państwa, społeczeństwa, wspólnoty lub organizacji, które określają ich zdolność do skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym na wszystkich etapach cyklu kryzysowego, a także do adaptacji do zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zdolność – suma zasobów ludzkich, materialno-technicznych i finansowych podmiotów zapewniających odporność narodową, które określają ich zdolność do skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom, sytuacjom nadzwyczajnym i kryzysowym, zapewnienia odbudowy oraz stabilnego funkcjonowania podstawowych sfer życia państwa i społeczeństwa ([Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zdolność – połączenie wszystkich mocnych stron i zasobów dostępnych w organizacji, społeczności lub społeczeństwie, które mogą zmniejszyć poziom ryzyka lub skutki kryzysu. Może obejmować środki fizyczne, instytucjonalne, społeczne lub ekonomiczne, a także wykwalifikowany personel i takie cechy, jak przywódcze i zarządcze ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zdolność – suma wszystkich sił, cech i zasobów dostępnych w społeczności, społeczeństwie lub organizacji, które można wykorzystać do osiągnięcia uzgodnionych celów (zdolność do robienia czegoś). Może obejmować infrastrukturę i środki fizyczne, instytucje, zdolności społeczne do przewyższania trudności, a także wiedzę, umiejętności, relacje społeczne, cechy przywódcze i zarządcze ([UN ISDR Terminology](#)).

Zdolność społeczności (community capacity) – współdziałanie kapitału ludzkiego, organizacyjnego i społecznego dostępnego w danej społeczności, które określa zdolność społeczności do rozwiązywania wspólnych problemów oraz poprawy lub utrzymania swojego dobrobytu.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zdolność wspólnoty terytorialnej – zdolność do samodzielnego lub poprzez

odpowiednie organy samorządu terytorialnego zapewnienia właściwego poziomu świadczenia usług publicznych, w szczególności w zakresie edukacji, kultury, ochrony zdrowia, opieki społecznej, gospodarki komunalnej, z uwzględnieniem zasobów kadrowych, zabezpieczenia finansowego oraz rozwoju infrastruktury danej jednostki administracyjno-terytorialnej ([Postanowienie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 8 kwietnia 2015 r. nr 214](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zob.: [UNDP. Community capacity enhancement strategy note](#);

[UK Government. The promotion of community capacity building \(RR5\)](#).

Zdolności zob. Zdolność.

Zgodność (interoperability / compatibility) – zdolność różnych systemów, organizacji lub struktur do efektywnej współpracy.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zgodność (compatibility) – przydatność produkcji, procesów lub usług do wspólnego wykorzystania w określonych warunkach w celu spełnienia odpowiednich wymagań i bez powodowania nieakceptowalnych interakcji ([Zarządzenie Ministra obrony Ukrainy z 24.02.2020 nr 56](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zgodność – zdolność różnych systemów i organizacji do wspólnej pracy, czyli do współdziałania ([ISO/DIS 22300:2021](#));

Zgodność – zdolność sojuszników do wspólnego, skoordynowanego, efektywnego i skutecznego działania w celu osiągnięcia celów taktycznych, operacyjnych i strategicznych ([NATO. Interoperability: connecting forces](#));

Zgodność – zdolność personelu zarządzania / reagowania na sytuacje nadzwyczajne do współdziałania i efektywnej wspólnej pracy. W kontekście technologii zgodność oznacza również istnienie jednolitego krajowego standardowego systemu łączności alarmowej ([US Government Glossary](#));

Zgodność – 1) zdolność systemów, personelu lub agencji do świadczenia i przyjmowania usług od innych systemów, personelu lub agencji, a także efektywnie współpracować z nimi;

2) stan elektronicznych systemów operacyjnych komunikacji lub sieci i/lub poszczególnych elektronicznych urządzeń komunikacyjnych, który umożliwia użytkownikom tych systemów i urządzeń bezpośrednią, nieprzerwaną i satysfakcjonującą wymianę informacji i usług ([US Emergency Management Terms and Definitions](#)).

Zmniejszenie (łagodzenie) ryzyka (risk mitigation) – strategie i działania mające na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia niebezpiecznych zdarzeń i/lub zjawisk, złagodzenie ich możliwych skutków dla państwa, społeczeństwa, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji, ludzi.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zmniejszenie ryzyka – zestaw środków mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i/lub zmniejszenie wpływu ryzyka na wyniki działalności ubezpieczyciela ([Uchwała Narodowego Banku Ukrainy z dnia 27 grudnia 2023 roku nr 194](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Łagodzenie ryzyka – zmniejszenie lub minimalizacja negatywnych skutków niebezpiecznego zdarzenia ([ISO 22300:2021](#));

Zmniejszenie ryzyka – określenie priorytetów, ocena oraz podjęcie odpowiednich środków w celu zmniejszenia ryzyka, zalecanych w procesie zarządzania ryzykiem ([US Committee on National Security Systems Glossary](#)).

Zrównoważony rozwój (sustainable development) – proces rozwoju społecznego, w którym wykorzystanie zasobów naturalnych oraz finansowych, potencjału ludzkiego, a także zmiany instytucjonalne, stosunki międzynarodowe w celu zaspokojenia współczesnych potrzeb nie szkodzą zdolności przyszłych pokoleń do realizacji własnych potrzeb.

Definicja terminu w dokumentach normatywno-prawnych Ukrainy:

Zrównoważony rozwój – rozwój społeczeństwa w celu zaspokojenia potrzeb obecnego pokolenia z uwzględnieniem interesów przyszłych pokoleń (jedna z zasad polityki regionalnej państwa) ([Ustawa Ukrainy „O podstawach państwowej polityki regionalnej”](#)).

Definicja terminu w dokumentach innych państw i organizacji międzynarodowych:

Zrównoważony rozwój – rozwój, który odpowiada potrzebom teraźniejszości, nie zagrażając zdolności przyszłych pokoleń do zaspokajania własnych potrzeb ([UN ISDR Terminology](#));

Zrównoważony rozwój – rozwój w teraźniejszości, który nie niszczy zasobów potrzebnych do przyszłego rozwoju ([Australian Emergency Management Glossary](#)).

Zob.: [UN. Sustainable Development Goals](#).

WYKAZ ŹRÓDEŁ

1. Kodeks Gospodarczy Ukrainy z 16 stycznia 2003 roku nr 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Państwowa agencja odbudowy oraz rozwoju infrastruktury Ukrainy. URL: <https://restoration.gov.ua/>
3. Niektóre kwestie wdrożenia w działalność centralnych organów władzy wykonawczej systemu oceny SOCTA Ukraina: Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z 26 stycznia 2022 r. nr 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2022-%D0%BF/ed20220126#n67>
4. Bezpieczeństwo energetyczne Ukrainy: metodologia analizy systemowej i planowania strategicznego: raport analityczny [Suchodolia O. M., Charazishvili J. M., Bobro D. H., Smenkowski A. J., Riabcew G. L., Zawhorodnia S. P.]; pod ogół. red. O. M. Suchodolia. – Kijów: NISS, 2020. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf
5. Żalilo J. A. Ekonomiczne bezpieczeństwo. Encyklopedia Współczesnej Ukrainy [I. M. Dziuba, A. I. Żukowski, M. G. Żeleznik oraz inni]. K.: Instytut encyklopedycznych badań NAN Ukrainy, 2009. URL: <https://esu.com.ua/article-18765>
6. Kodeks obrony cywilnej Ukrainy z 2 października 2012 roku nr 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
7. Konstytucja Ukrainy. Wiadomości Rady Najwyższej Ukrainy (WRN). 1996. nr 30. s. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Narodowa Rada ds. odbudowy Ukrainy ze Skutków wojny. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/konsultatyvno-doradchi-orhany/nacionalna-rada-z-odbudowy-Ukrainy-po-skutkach-wojny>
9. Narodowy standard Ukrainy. Zarządzanie ryzykiem. Słownik terminów. Standard DSTU ISO Guide 73:2013 (ISO Guide 73:2009, IDT) https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_guide_73_2013.pdf
10. Kwestie Centrum przeciwdziałania dezinformacji: Dekret Prezydenta Ukrainy z 7 maja 2021 roku nr 187/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/2021#Text>
11. O walce z terroryzmem: Ustawa Ukrainy z 20 marca 2003 roku nr

- 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
12. O Biurze ekonomicznego bezpieczeństwa Ukrainy: Ustawa Ukrainy z 28 stycznia 2021 roku nr 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Tekst>
 13. O państwowej regulacji działalności w dziedzinie transferu technologii: Ustawa Ukrainy z dnia 14 września 2006 roku nr 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Tekst>
 14. O rezerwach państwowych: Ustawa Ukrainy z 9 sierpnia 2023 roku nr 3310-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3310-20#Tekst>
 15. O Europejskiej straży granicznej i ochronie morskiej oraz uchynieniu rozporządzenia (UE) nr 1052/2013 oraz rozporządzenia (UE) nr 2016/1624.: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-19/ed20191113#n159
 16. O ogólnopaństwowym programie adaptacji ustawodawstwa Ukrainy do ustawodawstwa UE: Ustawa Ukrainy z dnia 18 marca 2004 roku nr 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Tekst>
 17. O zapobieganiu korupcji: Ustawa Ukrainy z 14 października 2014 roku nr 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
 18. O zasadach państwowej polityki regionalnej: Ustawa Ukrainy z 5 lutego 2015 roku nr 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
 19. W sprawie zatwierdzenia Instrukcji oceny zgodności z międzynarodowymi standardami nadzoru podmiotów, które wykonują funkcje centralnego depozytariusza papierów wartościowych, centralnego kontrahenta, repozytorium handlowego oraz systemu rozliczeń papierów wartościowych w Ukrainie: Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z dnia 5 kwietnia 2024 roku nr 38. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_05042024_38
 20. O zatwierdzeniu Instrukcji prowadzenia analizy ryzyka w Państwowej Straży Granicznej Ukrainy: Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Ukrainy z dnia 11.12.2017 nr 1007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-18#Text>
 21. O zatwierdzeniu Instrukcji profilaktyki oraz likwidacji salmonellozy drobiu: Zarządzenie Ministerstwa Polityki Rolnej i Żywności Ukrainy z dnia 19.09.2016r. nr 310. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1344-16/ed20160919#n23>
 22. O zatwierdzeniu Instrukcji dotyczącej trybu wykonywania norm międzynarodowego prawa humanitarnego w Sił Zbrojnych Ukrainy: Rozporządzenie Ministra obrony Ukrainy z 23.03.2017 nr 164.

- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>
23. O zatwierdzeniu Kodeksu Systemów Dystrybucji: rozporządzenie Krajowej Komisji Regulacji, która prowadzi regulację państwową w sektorach energetyki i usług komunalnych z dnia 14.03.2018 nr 310.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0310874-18#Text>
 24. O zatwierdzeniu Metodyki oceny stabilności finansowej Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych oraz uznania za nieobowiązujące niektórych decyzji Dyrekcji Wykonawczej Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych: Decyzja Dyrekcji Wykonawczej Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych z dnia 13.11.2023 nr 1460. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2073-23#Text>
 25. O zatwierdzeniu metodyki kształtowania zdolnych wspólnot terytorialnych: Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 8 kwietnia 2015 r. nr 214 .
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>
 26. W sprawie zatwierdzenia zaleceń metodycznych dotyczących obliczania poziomu bezpieczeństwa ekonomicznego Ukrainy: Zarządzenie Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy z dnia 29.10.2013r. nr 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
 27. W sprawie zatwierdzenia zaleceń metodycznych dotyczących tworzenia i organizacji funkcjonowania ośrodków kultury we wspólnotach terytorialnych: Zarządzenie Ministra Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy z dnia 01.12.2022 nr 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0466921-22#Text>
 28. W sprawie zatwierdzenia „Podstawowych zasad zapewnienia bezpieczeństwa pośrednich magazynów zużytego paliwa jądrowego suchego typu”: Zarządzenie Państwowego Komitetu Dozoru Jądrowego Ukrainy z dnia 29.12.2004 nr 198.
URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/re10329?an=299&ed=2004_12_29
 29. O zatwierdzeniu regulaminu o wymaganiach do systemu zarządzania ubezpieczyciela: Uchwała Narodowego Banku Ukrainy z dnia 27 grudnia 2023 roku nr 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text>
 30. O zatwierdzeniu regulaminu kontroli przestrzegania przez banki wymagań ustawodawstwa w kwestiach bezpieczeństwa informacyjnego, cyberochrony oraz elektronicznych usług zaufania: Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z 16.01.2021 nr 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004500-21/ed20210116#n23>
 31. O zatwierdzeniu regulamin jednolitego państwowego systemu obrony cywilnej: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z

- dnia 9 stycznia 2014 r. nr 11.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
32. O zatwierdzeniu regulaminu organizacji systemu zarządzania ryzykiem w bankach Ukrainy i grupach bankowych: Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy z dnia 11.06.2018 nr 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
 33. W sprawie zatwierdzenia regulaminu obsługi technicznej wyposażenia przedsiębiorstw kompleksu górnico-hutniczego: Zarządzenie Ministerstwa Polityki Przemysłowej Ukrainy z dnia 15.06.2004 nr 285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0807-04/ed20091106/find?text=%C1%E5%E7%EF%E5%EA%E0#Text>
 34. O zatwierdzeniu Procedury stosowania broni i techniki bojowej przez związki, jednostki wojskowe i pododdziały Sił Zbrojnych w trakcie wykonywania zadań na obszarze prowadzenia operacji antyterrorystycznej w czasie pokoju: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 14 lutego 2018 r. nr 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2018-%D0%BF/ed20180214#n15>
 35. W sprawie zatwierdzenia Procedury stosowania podejścia opartego na ryzyku w Biurze Bezpieczeństwa Ekonomicznego Ukrainy: Zarządzenie Dyrektora Biura Bezpieczeństwa Ekonomicznego Ukrainy z dnia 01.02.2023 nr 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text>
 36. W sprawie zatwierdzenia Procedury monitorowania i raportowania emisji gazów cieplarnianych: Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 23 września 2020r. nr 960. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D0%BF#Text>
 37. O zatwierdzeniu Procedury realizacji wsparcia psychologicznego działalności służbowej w Państwowej Służbie Łączności Specjalnej i Ochrony Informacji Ukrainy oraz Wykazu przeciwwskazań psychologicznych, których obecność uniemożliwia odbycie służby wojskowej na podstawie kontraktu (szkolenia) w Państwowej Służbie Łączności Specjalnej i Ochrony Informacji Ukrainy: Zarządzenie administracji Państwowej Służby Łączności Specjalnej i Ochrony Informacji Ukrainy z dnia 02.11.2016 nr 683. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1533-16#Tekst>
 38. W sprawie zatwierdzenia procedury przeprowadzania przeglądu bezpieczeństwa publicznego i obrony cywilnej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 22 maja 2019 r. nr 507. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2019-%D0%BF#Text>
 39. W sprawie zatwierdzenia procedury przeprowadzania przeglądu stanu cyberochrony krytycznej infrastruktury informacyjnej,

- państwowych zasobów informacyjnych oraz informacji, których wymóg ochrony jest ustanowiony ustawą: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 11 listopada 2020 r. nr 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1176-2020-%D0%BF#Text>
40. O zatwierdzeniu procedury zarządzania ryzykiem wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych o charakterze technogennym oraz pożarów: Zarządzenie MSW z dnia 31.07.23 nr 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1397-23#Text>
 41. W sprawie zatwierdzenia zasad ochrony fizycznej instalacji jądrowych oraz materiałów jądrowych: Zarządzenie przewodniczącego Państwowego Komitetu Dozoru Jądrowego Ukrainy z dnia 04.08.2006 nr 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1067-06#Text>
 42. O ochronie konkurencji ekonomicznej: Ustawa Ukrainy z 11 stycznia 2001 roku nr 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Tekst>
 43. O działaniach dla wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa systemów sieciowych i informacyjnych na terytorium Unii: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-16#Text
 44. O działalności innowacyjnej: Ustawa Ukrainy z 4 lipca 2002 roku nr 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
 45. O informacji: Ustawa Ukrainy z 2 października 1992 roku nr 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
 46. O Gabinetcie Ministrów Ukrainy: Ustawa Ukrainy z 27 lutego 2014 roku nr 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
 47. O infrastrukturze krytycznej: Ustawa Ukrainy z 16 listopada 2021 roku nr 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
 48. O bezpieczeństwie narodowym: Ustawa Ukrainy z 21 czerwca 2018 roku nr 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
 49. O narodowej strategii wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Ukrainie na lata 2021–2026: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 7 września 2021 roku nr 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
 50. O obiektach zwiększonego niebezpieczeństwa: Ustawa Ukrainy z 18 stycznia 2001 roku nr 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
 51. O obronie Ukrainy: Ustawa Ukrainy z 6 grudnia 1991 roku nr 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

52. O edukacji: Ustawa Ukrainy z 5 września 2017 roku nr 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
53. O podstawowych zasadach zapewnienia cyberbezpieczeństwa Ukrainy: Ustawa Ukrainy z 5 października 2017 roku nr 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
54. O podstawowych zasadach polityki państwowej w sferze zatwierdzenia ukraińskiej tożsamości narodowej i obywatelskiej: Ustawa Ukrainy z dnia 3 grudnia 2022 roku nr 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
55. O podstawowych zasadach rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Ukrainie na lata 2007–2015: Ustawa Ukrainy z dnia 9 stycznia 2007 roku nr 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Tekst>
56. O ochronie środowiskowego naturalnego: Ustawa Ukrainy z 25 czerwca 1991 roku nr 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
57. O standaryzacji wojskowej: Rozkaz Ministra obrony Ukrainy z 24.02.2020 nr 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-20#Text>
58. O prawnym reżimie stanu wojennego: Ustawa Ukrainy z 12 maja 2015 roku nr 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
59. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 11 marca 2021 roku
„O stworzeniu centrum przeciwdziałania dezinformacji”: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 19 marca 2021 roku nr 106/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021#n5>
60. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 11 sierpnia 2021 roku
„O strategii bezpieczeństwa ekonomicznego Ukrainy na okres do 2025 roku”: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 11 sierpnia 2021 roku nr 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
61. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 14 września 2020 roku
„O strategii bezpieczeństwa narodowego Ukrainy”: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 14 września 2020 roku nr 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
62. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 14 maja 2021 roku
„O strategii cyberbezpieczeństwa Ukrainy”: Dekret Prezydenta Ukrainy z 26 sierpnia 2021 roku nr 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>
63. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 15 października 2021 roku

- „O strategii bezpieczeństwa informacyjnego”: Dekret Prezydenta Ukrainy z 28 grudnia 2021 r. nr 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
64. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 20 sierpnia 2021 roku
 „O wprowadzeniu narodowego systemu odporności”: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 27 września 2021 roku nr 479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>
65. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 25 marca 2021 roku
 „O Strategii bezpieczeństwa wojennego Ukrainy”: Dekret Prezydenta Ukrainy z 25 marca 2021 roku nr 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
66. O decyzji Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z 30 lipca 2021 roku
 „O Strategii polityki zagranicznej Ukrainy”: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 26 sierpnia 2021 roku nr 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text>
67. O wolności sumienia i organizacjach religijnych: Ustawa Ukrainy z 23 kwietnia 1991 roku nr 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
68. O stworzeniu centrum przeciwdziałania dezinformacji: decyzja Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy z dnia 11 marca 2021 roku.
 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0015525-21#Tekst>
69. O ubezpieczaniu się: Ustawa Ukrainy z 18 listopada 2021 roku nr 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
70. O zatwierdzeniu Koncepcji rozwoju gospodarki cyfrowej i społeczeństwa Ukrainy na lata 2018–2020 oraz zatwierdzeniu planu działań w zakresie jej realizacji: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 17 stycznia 2018r. nr 67-p.
 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
71. O zatwierdzeniu strategii bezpieczeństwa ekologicznego oraz adaptacji do zmian klimatu na okres do 2030 roku: Zarządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 20 października 2021r. nr 1363-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>
72. O zatwierdzeniu strategii bezpieczeństwa energetycznego: Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z 4 sierpnia 2021r. nr 907-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#Text>
73. O centralnych organach władzy wykonawczej: Ustawa Ukrainy z 17 marca 2011 roku nr 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

74. O Celeach zrównoważonego rozwoju Ukrainy na okres do 2030 roku: Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 30 września 2019r. Nr 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
75. Reznikova O. Narodowa odporność w w warunkach zmiennego środowiska bezpieczeństwa. Kijów: NISS, 2022. 455 s. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/reznikova_book_web.pdf
76. Światowa wojna hybrydowa: front ukraiński: monografia. Pod ogólną red. W. P. Gorbulina. Kijów : NISS, 2017. 496 s. URL: <http://surl.li/czfzdt>
77. Umowa między Gabinetem Ministrów Ukrainy i Rządem Republiki Uzbekistanu o współpracy w dziedzinie zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym i likwidacji ich skutków: Ustawa Ukrainy z dnia 30 października 2008 roku nr 631-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/860_076#Text
78. Agency for Toxic Substances and Disease Registry. Principles of Community Engagement. Second edition. Clinical and Translational Science Awards Consortium Community Engagement Key Function Committee Task Force on the Principles of Community Engagement. NIH Publication No. 11-7782, Printed June 2011. URL: https://www.atsdr.cdc.gov/communityengagement/pdf/PCE_Report_508_FI_NAL.pdf
79. American Psychological Association Dictionary of Psychology. URL: <https://dictionary.apa.org/>
80. APEC. Asia-Pacific Economic Cooperation Energy Resiliency Principle. URL: https://mddb.apec.org/Documents/2020/EWG/EWG59/20_ewg59_023.pdf
81. A resilience glossary shaped by context: Reviewing resilience-related terms for critical infrastructures. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212420923003734>
82. Association of British Insurers. Glossary. URL: <https://www.abi.org.uk/data-and-resources/tools-and-resources/glossary/?sw=i>
83. Australian Emergency Management Glossary. URL: <https://reliefweb.int/report/world/australian-emergency-management-słownik>
84. Australian Government. Security of Critical Infrastructure Act 2018. URL: <http://surl.li/anwxqp>
85. Bank of Ireland. Discover the benefits of financial resilience. URL: <https://personalbanking.bankofireland.com/articles/financial-wellbeing/plan/discover-the-benefits-of-financial-resilience/>

86. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
87. Center for Strategic and International Studies (CSIS). Innovation for Resilience. A Focused Study on Workforce, Climate, Supply Chain, and Cyber Resilience.
URL: <http://surl.li/gjhadl>
88. CISA. Critical Infrastructure Security and Resilience.
URL: <https://www.cisa.gov/topics/critical-infrastructure-security-and-odpornośćią>.
89. Cisco Systems Inc. What Is Network Security?
URL: <https://www.cisco.com/c/en/us/products/security/what-is-network-security.html>
90. Collins online dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/>
91. Council of Europe. New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion. URL: https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/Conf%202011/Acti onPlan_en.pdf
92. Council of Europe. The Council of Europe and Civil Society. URL: <https://www.coe.int/en/web/civil-society>
93. CS Global Partners. What Is Economic Diversification?
URL: <https://csglobalpartners.com/resources/what-is-economic-diversification/>
94. Definitions.net multilingual dictionary. URL: <https://www.definitions.net/>
95. Dictionary.com. The world's leading digital dictionary, proprietary source is the Random House Unabridged Dictionary. URL: <https://www.dictionary.com/>
96. Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>
97. Disaster Recovery Institute (DRI) International Glossary for Resilience. URL: <https://drii.org/resources/viewglossary>
98. EU Civil Protection Mechanism. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_pl
99. EUR-Lex Glossary of summaries. Glossary of topics covered by the summaries of EU legislation. URL: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary.html>
100. European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats. Hybrid Threats. URL: <https://www.hybridcoe.fi/hybrid-threats/>
101. European Commission. Civil Society. URL: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/policy->

- [highlights/civil-society_pl](#)
102. European Commission. Critical infrastructure protection. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/critical-infrastructure-protection_pl
 103. European Commission Communication COM(2018)236 dated 26.4.2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0236&from=PL>
 104. European Commission. Emergency Response Coordination Centre. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_pl
 105. European Commission. European Programme for Critical Infrastructure Protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/PL/legal-content/summary/european-programme-for-critical-infrastructure-protection.html>
 106. European Commission. EU ‘whole-of-government’ approach. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-podejście-całego-rządu_pl
 107. European Commission. Policy coherence for development. URL: https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/european-development-policy/policy-coherence-rozwoju_pl
 108. European Commission, Disaster Risk Management Knowledge Centre [DRMKC]. The Global Conflict Risk Index (GCRI). A quantitative tool for conflict early warning. URL: <http://surl.li/zxjfu>
 109. European Council. Council Directive 2009/119/EC of 14 September 2009 imposing an obligation on Member States to maintain minimum stocks of crude oil and/or petroleum products. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02009L0119-20200101>
 110. European Data Protection Supervisor. Information security. URL: https://www.edps.europa.eu/data-protection/data-protection/reference-library/information-security_pl
 111. European energy security strategy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52014DC0330>
 112. European Environment Agency. Ecological or ecosystem resilience. URL: <https://www.eea.europa.eu/help/glossary/chm-biodiversity/ecological-or-ecosystem-odporności>
 113. European Environment Agency Glossary. URL: <https://www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-słownik>
 114. European External Action Service (EEAS). EEAS Crisis Response Centre. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/crisis-response_pl

115. European Parliament. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions 26.4.2018 COM(2018)236 “Tackling online disinformation”: a European Approach». URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0236>
116. European Parliament. Decision (EU) 2015/1814 of the European Parliament and of the Council of 6 October 2015 concerning the establishment and operation of a market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading scheme and amending Directive 2003/87/EC (Text with EEA relevance) Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1712298556607&uri=CELEX%3A02015D1814-20240101>
117. European Parliament. Regulation (EU) 2021/2116 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Regulation (EU) No 1306/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2116&qid=1712298556607>
118. European Parliamentary Research Service. Countering hybrid threats: EU-NATO cooperation. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599315/EPRS_BRI\(2017\)599315_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599315/EPRS_BRI(2017)599315_PL.pdf)
119. European Union. Joint Communication to the European Parliament, The European Council and the Council on “European Economic Security Strategy”. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020&qid=1687525961309>
120. European Union. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>
121. European Union Agency for Cybersecurity. URL: <https://www.enisa.europa.eu/>
122. EuroStat Thematic glossaries – Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Category:Thematic_glossaries
123. EU. Treaty on the Functioning of the European Union. Part 3 – Union Policies and Internal Actions. Title XXIII – Civil Protection, Article

196. URL: <https://eur-lex.europa.eu/PL/legal-content/glossary/civil-protection.html>
124. EU Vocabularies. URL: <https://op.europa.eu/pl/web/eu-słowniki>
125. EU 'whole-of-government' approach. The EU comprehensive EU approach towards implementing the UN's 2030 Agenda for Sustainable Development.
URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-whole-government-approach_pl#the-commissions-whole-of-government-approach-to-wdrażanie-celów-zrównoważonego-rozwoju
126. FC&S Expert Coverage Interpretation. Insurance Dictionary.
FC&S Expert Coverage Interpretation. URL: <https://www.nuco.com/fcs/2023/07/17/insurance-dictionary/?slreturn=20240310085112>
127. G7. 2022 Resilient Democracies Statement. Germany 2022.
URL: <https://www.g7germany.de/resource/blob/974430/2057608/61edf594f5ca30fb7b2ae4b79d16f1e6/2022-06-27-g7-resilient-democracies-statement-data.pdf?download=1>
128. Government of Sweden. Total defence. URL: <https://www.government.se/government-policy/total-defence/>
129. Government of the Republic of South Africa. Critical Infrastructure Protection Act No. 8 of 2019. URL: https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201911/4286628-11act8of2019criticalinfraprotectact.pdf
130. Hallegatte S. Economic Resilience Definition and Measurement. The World Bank Climate Change Group Office of the Chief Economist May 2014.
URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/350411468149663792/pdf/WPS6852.pdf>
131. Hybrid CoE. Hybrid threats and the law: Building legal resilience. URL: https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2021/10/20211104_Hybrid_CoE_Research_Report_3_Hybrid_threats_and_the_law_WEB.pdf
132. IAEA Safety Standards. URL: https://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1392_web.pdf
133. ICAO. Security Culture. URL: <https://www.icao.int/Security/Security-Culture/Pages/default.aspx>
134. ICRC. Economic Security: Protecting lives,

- preserving livelihoods. URL:
<https://www.icrc.org/en/what-we-do/economic-security>
135. ICRC. International Humanitarian Law Databases. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/liebercode-1863/article-4>
 136. ILO. Definitions: What we mean when we say “economic security”? URL:
<https://www.ilo.org/public/english/protection/ses/download/docs/definition.pdf>
 137. IMF. IMF Data. Access To Macroeconomic and Financial Data. Financial Soundness Indicators (FSLs). URL:
<https://data.imf.org/?sk=51b096fa-2cd2-40c2-8d09-0699cc1764da>
 138. IMF. IMF Resilience and Sustainability Trust. IMF, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Topics/Resilience-and-Sustainability-Trust>
 139. IMF. Measuring the Digital Economy. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/PP/2018/022818MeasuringDigitalEconomy.ashx>
 140. InfoScipedia. IGI Global Publishing House Database of Information. Science & Technology Terms & Definitions. URL: <https://www.igi-global.com/dictionary/>
 141. Innovations 4 EU. Innovation Glossary and All the Most Relevant Vocabulary. URL: <https://innovations4.eu/english/innovation-glossary/what-is-the-difference-between-innowacyjna-technologie-a-zaawansowana-technologie/>
 142. Insurance Bureau of Canada. Glossary. URL:
<https://www.ibc.ca/insurance-podstawy/slownik>
 143. Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE) Glossary. URL:
<https://inee.org/eie-glossary>
 144. International Risk Management Institute (IRMI). Insurance. URL:
<https://www.irmi.com/term/insurance-definitions/insurance>
 145. ISO Adaptation to climate change – Principles, requirements and guidelines ISO 14090:2019(en).
 146. ISO. General principles on reliability for structures – Vocabulary : ISO 8930:2021(en).
 147. ISO. Environmental management – Environmental performance evaluation – Guidelines: ISO 14031:2021(en).
 148. ISO. Information technology – Security techniques – Storage security ISO/IEC 27040:2024(en).
 149. ISO. Mechanism for financing local adaptation to climate change – Performance-based climate resilience grants – Requirements and

- guidelines ISO 14030-3:2022(en).
150. ISO. Quality management systems – Fundamentals and vocabulary ISO 9000:2015(en).
 151. ISO. Risk management – Guidelines : ISO 31000:2018(en).
 152. ISO. Risk management – Guidelines for managing an emerging risk to enhance resilience: ISO/TS 31050:2023(en).
 153. ISO. Risk management – Vocabulary ISO 31073:2022(en).
 154. ISO. Security and resilience – Business continuity management systems – Requirements ISO 22301:2019(en).
 155. ISO. Security and resilience – Organizational resilience – Principles and attributes. ISO 22316:2017(en).
 156. ISO. Security and resilience – Vocabulary. ISO 22300:2021(en).
 157. ISO. Security management systems for the supply chain – Guidelines for the implementation of ISO. 28000 – Part 1: General principles ISO 28004-1:2007(en).
 158. ISO. Software and systems engineering – Software testing – Part 11: Guidelines on the testing of AI-based systems ISO/IEC TR 29119-11:2020(en).
 159. ISO. Sustainable finance – Guidance on the application of sustainability principles for organizations in the financial sector ISO 32210:2022(en).
 160. ISO. Systems and software engineering – Vocabulary ISO/IEC/IEEE 24765:2017(en).
 161. Legal Dictionary law.com. URL: <https://dictionary.law.com/Default.aspx?letter=X>
 162. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
 163. Lowy Institute. Geopolitical security. URL: <https://power.lowyinstitute.org/data/resilience/geopolitical-bezpieczeństwo/>
 164. LSDefine Simple English definitions for legal terms. URL: <https://www.lsd.law/define>
 165. McKinsey & Co. How to develop geopolitical resilience. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/how-to-develop-geopolitical-resilience>
 166. Merriam-Webster online dictionary and thesaurus. URL: <https://www.merriam-webster.com/>
 167. National Coordinator for Counterterrorism and Security (NCCS) of the Netherlands. National Security Strategy. URL: <https://english.nctv.nl/topics/national-security-strategy/documents/publications/2019/09/19/national-security-strategy>
 168. NATO. Centres of Excellence. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_68372.htm

169. NATO Civil-Military Cooperation Centre of Excellence. Hybrid Threats. URL: <https://www.cimic-coe.org/cimic/Definitions/Hybrid-Threats/>
170. NATO. Collective defence and Article 5. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_110496.htm?selectedLocale=en
171. NATO. Commitment to enhance resilience. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8–9 July 2016. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133180.htm?selectedLocale=en
172. NATO. Countering hybrid threats. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm
173. NATO. Crisis management. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49192.htm
174. NATO. Cyber defence. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_78170.htm?selectedLocale=en
175. NATO. Defence-Critical Supply Chain Security Roadmap. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/7/pdf/240712-Factsheet-Defence-Supply-Chain-Ro.pdf
176. NATO. Deterrence and defence. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_133127.htm
177. NATO. Developing a whole-of-society, integrated and coordinated approach to resilience for allied democracies : NATO Parliamentary Assembly resolution No 466, 11 October, 2021 URL: <https://www.nato-pa.int/document/resolution-466-developing-whole-society-zintegrowane-i-skoordynowane-podejście-do-odporności>
178. NATO. Emerging and disruptive technologies. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_184303.htm?selectedLocale=en
179. NATO-EU-UN Informal Interorganizational Military Glossary of Abbreviations, Terms and Definitions Related to Conflict Prevention and Defence and Related Security Capacity Building URL: <https://www.cimic-coe.org/resources/external-publications/nato-eu-un-slovník-dotyczacy-dcb-i-cp.pdf>
180. NATO Glossary of Terms and Definitions. AAP-06. Edition 2021. URL: https://wcnjik.wp.mil.pl/u/AAP-6_2021_ANG.pdf
181. NATO. Hybrid Warfare – New Threats, Complexity, and ‘Trust’ as the Antidote. URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/11/30/hybrid-warfare-new-threats-złożoność-i-zaufanie-jako->

[antidotum/index.html](#)

182. NATO Innovation Fun. URL: <https://www.nif.fund/>
183. NATO. Interoperability: connecting forces.
URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84112.htm
184. NATO. Lessons Learned. URL: <https://www.jallc.nato.int/activities/lessons-wyciągnięte>
185. NATO Military Committee Policy MC 0685 (Military Committee Policy for Centres of Excellence), 2024 Catalogue, Supreme Allied Commander Transformation.
URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/5/pdf/2023-coe-catalogue.pdf
186. NATO's approach to countering disinformation. URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm
187. NATO's assessment of a crisis and development of response strategies. URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_75565.htm
188. NATO. NATO's Readiness Action Plan.
URL:
https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_119353.htm?selectedLocale=en
189. NATO. Resilience, civil preparedness and Article 3.
URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm
190. NATO. Risk, Uncertainty and Innovation.
URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2022/04/14/risk-uncertainty-and-innovation/index.html>
191. NATO's Cyber Security Centre. URL:
<https://www.ncia.nato.int/what-we-do/cyber-security.html>
192. NATO NSHQ. Comprehensive Defence Handbook. Vol. 1.
URL:
<https://www.nshq.nato.int/Library/DownloadFile/e8a86ab2-cbf4-900e-3fcc-c3daa451c067>
193. NATO NSHQ. Comprehensive Defence Handbook. Vol. 2.
URL: <https://www.nshq.nato.int/Library/DownloadFile/25e65162-e2f3-1d38-dd99-b7574e421d3f>
194. Norwegian Ministry of Defence, Norwegian Ministry of Justice and Public Security. Support and Cooperation : A description of the total defence in Norway.
URL:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/5a9bd774183b4d548e33da101e7f7d43/support-and-cooperation.pdf>
195. OECD. Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives. Paris, OECD Publishing, 2019.URL:

- https://www.oecd.org/en/publications/going-digital-shaping-policies-improving-lives_9789264312012-en.html
196. OECD. Keys to resilient supply chains: Increasing supply chain resilience: OECD policy toolkit. URL: https://issuu.com/oecd.publishing/docs/resilient-supply-chains_brochure-2024
 197. OECD, Eurostat. Oslo Manual 2018. Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition. URL: <https://read.oecd.org/10.1787/9789264304604-en>
 198. OECD report “Future Global Shocks”. URL: <http://surl.li/kamxrc>
 199. OECD/WTO. Aid for Trade at a Glance 2019: Economic Diversification and Empowerment, OECD Publishing, Paris, 2019. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/aid4trade19_e.pdf
 200. OSCE. Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/>
 201. Oslo Manual 2018. Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition. URL: <https://read.oecd.org/10.1787/9789264304604-en>
 202. Oxford Advanced Learners Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
 203. Ponte e Sousa, P., Durão, R. 2023. Global Threats. In: Romaniuk, S.N., Marton, P.N (eds) The Palgrave Encyclopedia of Global Security Studies. Palgrave Macmillan, Cham. URL: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-319-74319-6_55
 204. Stockholm Resilience Centre. Resilience dictionary. List of definitions. URL: <https://www.stockholmresilience.org/research/resilience-slownik.html>
 205. The Britannica Dictionary. URL: <https://www.britannica.com/dictionary>
 206. The Geopolitics. Geopolitical Resilience: The New Imperative for American Business and Diplomacy. URL: <https://thegeopolitics.com/geopolitical-resilience-the-new-imperative-for-american-business-and-diplomacy/>
 207. UK Government. A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a74cb2de5274a3cb286738d/national-security-strategy.pdf>
 208. UK Government. Business Continuity Management Toolkit. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7b283de5274a34770e9d01/Business_Continuity_Managment_Toolkit.pdf
 209. UK Government. Community resilience development framework. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/community-resilience-development-ramy>

210. UK Government. Community resilience: resources and tools.
URL: <https://www.gov.uk/government/publications/community-resilience-resources-and-> narzędzia
211. UK Government National Risk Register. 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/national-risk-register-2023>
212. UK Government Resilience Glossary.
URL: [https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a0895640f0b652dd00019c/EoD_Top ic_Guide_Glossary_Resilience_May_2016.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a0895640f0b652dd00019c/EoD_Top_ic_Guide_Glossary_Resilience_May_2016.pdf)
213. UK Government. The National Resilience Strategy. A Call for Evidence.
URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachme nt_data/file/1001404/Resilience_Strategy_-_Call_for_Evidence.pdf
214. UK Government. The promotion of community capacity building (RR5).
URL: <https://www.gov.uk/government/publications/the-promotion-of-community-capacity-> budowanie-rr5
215. UK Government. The role of Local Resilience Forums.
URL: <https://www.gov.uk/government/publications/the-role-of-local-resilience-forums-a-> dokument referencyjny
216. UK Government. The UK Government Resilience Framework. URL: https://data.parliament.uk/DepositedPapers/Files/DEP2022-0997/6.8213_CO_Resilience_Framework_FINAL1.pdf
217. UK Government's Protective Security Authority. Critical National Infrastructure. URL: <https://www.npsa.gov.uk/critical-national-infrastructure-0>
218. UN. Climate Adaptation. URL: <https://www.un.org/en/climatechange/climate-adaptacja>
219. UN Climate Change. Economic diversification.
URL: <https://unfccc.int/topics/resilience/resources/economic-dywersyfikacja>
220. UN. Countering disinformation. URL: <https://www.un.org/en/countering-dezinformacji>
221. UN. Disasters, Resilience and Land Management.
URL: <https://www.un.org/en/climatechange/climate-solutions/disasters-resilience-land-> zarządzanie
222. UN Department of Humanitarian Affairs Internationally agreed glossary of basic terms related to Disaster Management. URL: https://reliefweb.int/report/world/internationally-agreed-glossary-basic-terms-related-disaster-management?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwx-

- CyBhAqEiwAeOcTdfKHv2CVKRv_cYBrSrFRO9fMDNqogHkJj_ZX_djmIANOFZHFJ3U_fbxoC4IUQAvD_BwE
223. UN Environmental Programme Intergovernmental Panel on Climate Change (UNEP IPCC) technical report 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability.
URL: <https://www.greenfacts.org/en/climate-change-ar6-impacts/index.htm>
 224. UN. Governance: A ‘whole-of-society’ approach.URL: <https://www.un-ilib.org/content/books/9789210026208c021>
 225. UN. Guidance in Preparing a National Sustainable Development Strategy: Managing Sustainable Development in the New Millennium.
URL: <https://digitallibrary.un.org/record/459670?ln=en&v=pdf>
 226. UN Guiding Principles on Business and Human Rights.
URL:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf#page=15%20
 227. Inclusion, empowerment and equality, must be ‘at the heart of our efforts’ to ensure sustainable development, says UN chief. URL:
<https://www.un.org/uk/desa/inclusion-empowerment-and-equality-must-be-%E2%80%98heart-our-efforts%E2%80%99-ensure>
 228. UN Intergovernmental Panel on Climate Change’s (IPCC) 6 WGII Assessment Report 2022 Glossary
URL:
https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf
 229. UN. International migration. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/migration>
 230. UN International Organization for Migration Glossary on Migration.
URL: <https://publications.iom.int/books/international-migration-law-and-glossary-migracja>
 231. UN International Strategy for Disaster Reduction Terminology (2009 UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction). URL:
https://inee.org/sites/default/files/resources/1-4_UNISDR_Terminology_2009_copy.pdf
 232. UN. Secretary-General Launches ‘Our Common Agenda’ Policy Briefs on Delivering 2030 Agenda Promises, Strengthening Response to Global Shocks.
URL: <https://press.un.org/en/2023/sgsm21718.doc.htm>
 233. UN. Sustainable Development Goals. URL: <https://sdgs.un.org/goals>
 234. UN. UN Common Guidance on Helping Build Resilient Societies.
<https://unsdg.un.org/sites/default/files/2021-09/UN-Resilience-Guidance-Exec-Summ-Sept.pdf>
 235. UN. United Nations Global Counter-Terrorism Strategy.

- URL: <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>
236. UN. The Protection of Critical Infrastructure Against Terrorist Attacks. URL: https://www.un.org/counterterrorism/sites/www.un.org.counterterrorism/files/222552_1_compendium_of_good_practice_web.pdf
237. UN. The UN and Civil Society. URL: <https://www.un.org/en/get-involved/un-and-civil-spolczenstwo>
238. UN Security Council. Actions with Respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression. URL: <https://main.un.org/securitycouncil/en/content/repertoire/actions>
239. UNEP. Environment Security. URL: <https://www.unep.org/topics/disasters-and-konflikty/bezpieczenstwo-rodowiskowe>
240. UNDP. Business Continuity Management. URL: <https://popp.undp.org/policy-strona/zarzadzanie-ciagloscia-dzialania>
241. UNDP. Civil Society Organizations and Non-Governmental Organizations. URL: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/>
242. UNDP. Community capacity enhancement strategy note. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/15.pdf>
243. UNDP. Crisis Response. URL: <https://popp.undp.org/crisis-reagowania>
244. UNDP. Energy resilience. URL: <https://www.undp.org/energy/our-work-areas/energy-odporności>
245. UNDP. Energy security. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/chapter4.pdf>
246. UNDP. Innovation and Technology. URL: <https://www.undp.org/china/innovation-and-technologia>
247. Sustainable Development Goals. URL: <https://sdgs.un.org/goals>
248. UNDRR. International Recovery Platform (IRP). URL: <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/partners-and-stakeholders/multistakeholder-initiatives-and-partnerships/international-recovery-platform>
249. UN International Organization for Migration. United Nations Documents Related to Migration. URL: <https://www.iom.int/united-nations-documents-related-migration>
250. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UN DRR) Prevention Web. URL: <https://www.preventionweb.net/knowledge-base/themes/human-development/social-wplywy>

251. UN Office for Disaster Risk Reduction (UN DRR) supported Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction to UN GA 2016.
URL: https://www.preventionweb.net/files/50683_oiewgreportenglish.pdf
252. U.S. Climate Resilience Toolkit Glossary. URL: <https://toolkit.climate.gov/content/glossary>
253. U.S. Code. 10 USC § 101(e)(7) – Definitions.
URL: https://www.law.cornell.edu/uscode/text/10/101#e_7
254. U.S. Committee on National Security Systems Glossary (CNSS).
URL: <https://rmf.org/wp-content/uploads/2017/10/CNSSI-4009.pdf>
255. U.S. Critical Infrastructures Protection Act of 2001.
URL: [https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=\(title:42%20section:5195c%20edition:prelim\)](https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=(title:42%20section:5195c%20edition:prelim))
256. U.S. Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (CISA). National Cybersecurity Protection System. URL: <https://www.cisa.gov/resources-tools/programs/national-system-ochrony-cyberbezpieczenstwa>
257. U.S. Department of Energy. Office of Energy Efficiency & Renewable Energy. URL: <https://www.energy.gov/eere/energy-resilience>
258. U.S. Department of Homeland Security. Critical Infrastructure. URL: <https://www.dhs.gov/keywords/critical-infrastructure>
259. U.S. Department of Homeland Security FEMA. Guide to Continuity of Government. URL: https://www.fema.gov/sites/default/files/documents/fema_sltt-cog-guidance_070921.pdf
260. U.S. Department of Homeland Security, FEMA. National Resilience Guidance.
URL: <https://www.fema.gov/emergency-managers/national-preparedness/plan/resilience-wytyczne>
261. U.S. Department of Homeland Security FEMA. National resilience guidance. A Collaborative Approach to Building Resilience.
URL: https://www.fema.gov/sites/default/files/documents/fema_national-resilience-wytyczne_sierpień2024.pdf
262. U.S. Department of Homeland Security Guide to Emergency Management and Related Terms, Definitions, Concepts, Acronyms, Organizations, Programs, Guidance, Executive Orders & Legislation. URL: https://nyc-arecs.org/em_terms.pdf
263. U.S. DHS Lexicon Terms and Definitions.

- URL:
[https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/18_0116_MGMT_DHS- Lexicon.pdf](https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/18_0116_MGMT_DHS-Lexicon.pdf)
264. U.S. DHS Risk Lexicon. URL:
[https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/dhs- risk-lexicon-2010_0.pdf](https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/dhs-risk-lexicon-2010_0.pdf)
265. U.S. Dictionary of Emergency Management and Related Terms, Definitions, Legislation and Acronyms. URL:
<https://www.hSDL.org/c/view?docid=480956>
266. U.S. DoD Dictionary of Military and Associated Terms.
 URL: [https://www.tradoc.army.mil/wp-content/uploads/2020/10/AD1029823-DOD- Słownik terminów wojskowych i powiązanych – 2017.pdf](https://www.tradoc.army.mil/wp-content/uploads/2020/10/AD1029823-DOD-Słownik terminów wojskowych i powiązanych – 2017.pdf)
267. U.S. Executive Order on America’s Supply Chains.
 URL:
<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/02/24/executive-order-on-americas-supply-chains/>
268. U.S. Federal Continuity Directive 1. Federal Executive Branch National Continuity Program and Requirements URL:
[https://www.gpo.gov/docs/default-source/accessibility-privacy- coop-files/January2017FCD1-2.pdf](https://www.gpo.gov/docs/default-source/accessibility-privacy-coop-files/January2017FCD1-2.pdf)
269. U.S. Federal Continuity Directive 2. Federal Executive Branch Mission Essential Functions and Candidate Primary Mission Essential Functions Identification and Submission Process. URL:
[https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-07/Federal_Continuity_Directive- 2_June132017.pdf](https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-07/Federal_Continuity_Directive-2_June132017.pdf)
270. U.S. FEMA Continuity Terms. URL: [https://www.fema.gov/emergency-managers/national- przygotowanie/ciągłość/terminy](https://www.fema.gov/emergency-managers/national-przygotowanie/ciągłość/terminy)
271. U.S. Government. Business Continuity Planning.
 URL: <https://www.ready.gov/business/emergency-plans/continuity-planowanie>
272. U.S. Government Glossary of Interagency and Associated Terms URL:
<https://irp.fas.org/doddir/dod/usg-glossary.pdf>
273. U.S. National Institute of Standards and Technology (NIST). Information Technology Laboratory. Computer Security Resource Center (CSRC) Glossary.
 URL: <https://csrc.nist.gov/glossary>
274. U.S. National Security Strategy 2022. URL:
[https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy- 10.2022.pdf](https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf)

- 275. Ustawa z dnia 5 lipca 2018r.o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa.
URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001560/U/D20181560Lj.pdf>
- 276. World Bank Group. Global Financial Development Report.
URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/gfdr-2016/background/financial-stabilności>
- 277. World Bank Group GovTech Glossary.
URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/govtech/gtmi/gtmi-słownik>
- 278. World Economic Forum. The Global Risks Report 2024.
URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf